

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

ETXEBIZITZA ETA
HIRI AGENDA SAILA

DEPARTAMENTO DE VIVIENDA Y
AGENDA URBANA

EUSKAL AUTONOMIA **ERKIDEGOKO**

BALIABIDE TURISTIKOEN
LURRALDE PLAN SEKTORIALAREN IDAZTEA

A FASEA. Herritarrek Parte-hartze Programaren,
LPS-ren Arurrerapenaren eta Ingurumen-ebaluazio-
Estrategikoaren Hasierako Agiri Estrategikoaren
Idaztea

HASIERAKO AGIRI
ESTRATEGIKOA

ARENAL
GRUPO CONSULTOR S.L.

EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO BALIABIDE TURISTIKOEN LURRALDE PLAN SEKTORIALAREN IDAZTEA

*A FASEA. Herritarrek Parte-hartze Programaren, LPS-ren
Arurrerapenaren eta Ingurumen-ebaluazio Estrategikoaren
Hasierako Agiri Estrategikoaren Idaztea*

HASIERAKO AGIRI ESTRATEGIKOA

2025ko Urtarrila

ARENAL GRUPO CONSULTOR S.L

Juan Requejo Liberal, ekonomilaria eta geografoa. Proiektuaren koordinatzailea

Irene Zúñiga Sagredo, arkitektoa (Atalaya)

Nagore Uresandi Espinosa, turismoa eta lehiakortasuna (In2Destination)

Oscar Miravalles, mendi-ingeniari (Atalaya)

Carlota Cazalla Llantada, turismoa (In2Destination)

José Ignacio Macías Vivero, ekonomilaria

Salvador Costales Montiel, geografoa

Hodei Zenikaonandia Otzerinjauregi, arkitektoa

Álvaro Morilla Maestre, geografoa

Anabel Pérez García, arkitektoa

Ángel Alonso Blanco, GIS aditua

Edukia

AURKEZPENA.....	5
SARRERA.....	6
1. PLANAREN HELBURUAK.....	7
2. PLANAREN IRISMENA.....	8
3. PLANAREN EDUKIA.....	10
4. KONTUAN HARTUTAKO PLANGINTZA-AUKERAK.....	67
5. PLANAREN AURREIKUSITAKO GARAPENA.....	74
6. INGURUMENAREN ETA LURRALDEAREN EGOERAREN DIAGNOSTIKOA PLANA APLIKATU AURRETIK.....	77
7. INGURUMEN-INPAKTU POTENTZIALAK, KLIMA-ALDAKETA KONTUAN HARTUTA 108	
8. SEKTOREKO ETA LURRALDEKO ALDIBEREKO PLANETAN AURREIKUS DAITEZKEEN ERAGINAK	125
9. INTERESDUN IZAN DAITEZKEEN ERAGILEAK	130

AURKEZPENA

Dokumentu hau bat dator **HASIERAKO AGIRI ESTRATEGIKO**arekin, eta A Fasea "Herritarrek Parte-hartze Programaren, LPS-ren Arurrerape-naren eta Ingurumen-ebaluazio Estrategikoaren Hasierako Agiri Estrategikoaren Idazpena" barruan dago, Arenal Grupo Consultor enpresak Eusko Jaurlaritzako Lurralde Plangintza eta Hiri Agenda Sailarekin duen "EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO BALIABIDE TURISTIKOEN LURRALDE PLAN PARTZIALAREN IDAZTEA" kontratuaren testuinguruan.

Ingurumen Ebaluazio Estrategikoaren (IEE) helburuak hauek dira: batetik, garapen iraunkorra sustatzea; bestetik, ingurumenaren babes-maila handia lortzea, eta, azkenik, planak eta programak prestatzean eta hartzean ingurumen-alderdiak integratzen laguntzea.

Hasierako Agiri Estrategiko (HAE) honen bidez, Eusko Jaurlaritzak sustatutako Baliabide Turistikoaren Lurralde Plan Sektorialerako ohiko ingurumen-ebaluazio estrategikoaren izapidea hasten da.

HAE honek Ingurumen Ebaluazioari buruzko abenduaren 9ko 21/2013 Legearen 18. artikuluan eskatzen diren gutxieneko edukiak betetzen ditu, eta LPSaren Aurrerapen Agiriarekin batera aurkezten da, ingurumen-ebaluazioa hasteko eskaera eratzeko.

Administrazio publikoei eta pertsona interesdunei nahitaezko kontsultak egin ondoren, Ingurumen Organoak, kasu honetan Eusko Jaurlaritzako Industria, Trantsizio Energetiko eta Iraunkortasun Sailak, Ingurumen Azterketa Estrategikoaren irismen-agiria egin eta sustatzaileari igorriko dio, egindako kontsulten ondorioz jasotako erantzunekin batera, ingurumen-ebaluazioaren prozesuak aurrera egin dezan azterketa hori idatzita.

Hasierako Agiri Estrategikoa idatzi duen taldea:

Atalaya Territorio SL aholkularitza-enpresa, IFZ B-01957018 duena eta helbidea Amaritya kalea 3, Amarita (Vitoria-Gasteiz), P.K. 01520, (ARABA). Erredakzio-taldea:

- Óscar Miravalles Quesada, mendi-ingeniaria, 3861 kolegiatua (Mendi Ingeniarien Elkargo Ofiziala).

SARRERA

LPSaren ingurumen-ebaluazioko prozesuaren erronka handienetako bat da Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) turismo-ereduaren eta berotegi-efektuko gasen isuriaren (BEG) arteko lotura, bereiziki aireko garraioarena. Duela gutxi egindako azterlan baten arabera, aireko garraioak Bartzelonako¹ turismoaren BEG isurketen % 95 eragiten ditu. Horrek turismoa bidegurutze serio batera darama: enpleguaren eta diru-sarrera publikoen sorreraren ikuspegitik, gomendagarria da nazioarteko merkatu igorleekin jardutea, desestacionalizatuago baitaude, aukera gehiago baitute helmugan eguneko batez besteko gastu handiagoa duten kontsumoak lortzeko, eta joera handiagoa baitute identitate-ezaugarrietan oinarritutako produktu bereizgarrietan oinarritutako esperimentziak izateko. Hala ere, merkatu horiek dituzte ingurumen-kostu handiak, aireko garraioan egiten dituzten isuriengatik.

LPSren lurralde-plangintzak horrelako analisiei heldu behar die, faktore desberdinen erlazioa optimizatzen duten baldintza desiragarriak ezarri behar ditu eta Ingurumen Azterketa Estrategikoan behar bezala justifikatu behar du. Dokumentu horrek LPSaren erabaki eta eduki programatiko eta substantiboen kontuak emateko izaera izan behar du, bai klima-alaketari dagokionez, bai antolamendua EAEko lurralde-eremu bakoitzaren ingurumen-baldintza berezietara egokitzeari dagokionez.

Bestalde, Ingurumen Azterketa Estrategikoak kontuan hartu behar du edukiek behar bezala erantzuten diotela Nazio Batuen Garapen Jasangarrirako Helburuekin lankidetzan aritzeko konpromisoari, bereiziki 1., 8., 12. eta 14. GJHein.

Azkenik, espazioaren eredu Bruntland² Txosteneko Garapen Jasangarriaren definiziora egokitzeko ahalegina egitea gomendatzen da. Printzipio hori lurraldean aplikatzea gaur egungo beharrak eta asmoak asetzeko gai den eredu gisa har daiteke, lurralde-kapitalaren osagaiak hondatu gabe. Interpretazio hori guztiz baliozkoa eta eraginkorra izango litzateke ingurumen-ebaluazio estrategikoaren prozesuaren helburuari erantzuteko.

¹ 2018ko abenduan argitaratutako azterlana, Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko Ingurumen Zientzia eta Teknologiako Institutuak (ICTA-UAB) egina.

² Honela definitzen da garapen jasangarria: «egungo belaunaldiaren beharrak asetzeko, etorkizuneko belaunaldiak beren beharrak asetzeko izango duten gaitasuna arriskuan jarri gabe».

1. PLANAREN HELBURUAK

EAEko turismoaren helburu orokorrak hauek dira:

1. Kalitatezko enplegu egonkorra sortzea.
2. Ondorio biderkatzaileak dituen errenta sortzea. Errentagarritasuna.
3. Diru-sarreraren eta gastu publikoen arteko balantze positiboa.
4. Egoiliarren eta bisitarien arteko bizikidetzako elkarrekintza kulturala.

LPSaren edukiak LAGetako zehaztapenei erantzun behar die, baita turismo-politikaren lurralde-antolamenduaren beharrei ere. Horretarako, LPSak lortu beharreko helburu hauek zehazten dira:

- **1. HELBURUA:** Eremu turistikoa egituratzea, bertako modalitate, segmentu eta produktuen aurrean osagaien erantzun egokia ziurta dezan.
- **2. HELBURUA:** Egoiliarren eta bisitarien arteko bizikidetzak baldintzak bermatzea, herritarren ongizatea eta EAE bisitatzen duten pertsonen esperientzia ona ziurtatzeko.
- **3. HELBURUA:** Jarduera-mugak eta erregulazio- eta prebentzio-neurriak ezartzea, espazio- eta denbora-fluxuen kontzentrazioa duten espazioen saturazio-egoerei aurre egiteko.
- **4. HELBURUA:** Lurralde- eta hirigintza-plangintzaren eskakizunak zehaztea, turismo-sistemaren osagaiak (baliabideak, establezimenduak, zerbitzu publikoak eta sareak) lurraldean hobeto integratzeko.
- **5. HELBURUA:** Turismo-jarduerak landa- eta hiri-garapenari modu ordenatuan laguntzeko baldintzak ezartzea, bizitegi- eta merkataritza-funtzioa eskala txikian betetzen dela ziurtatuz, lurralde-ondareari eta espazio komunei erreferentzia eginez eta jardueraren espazio-deskontzentrazioa ziurtatuz.

2. PLANAREN IRISMENA

EAEko Lurralde Antolamenduaren Gidalerroen (LAG) arabera, LPSak eduki hauek jaso beharko ditu:

- a) Baliabide turistikoaren babesa.
- b) Ingurumen-ebaluaziorako irizpideak eta turismo-jardueraren jasagarritasun-ratioak.
- c) Lurralde-, gizarte-, ekonomia- eta kultura-alderdiak hobetzeko neurriak.
- d) Lurralde- eta hirigintza-plangintzarako turismo-azpiegitura kuantifikatzeko jarraibideak.
- e) Laguntza-ekipamenduak.
- f) Saturazio-egoerak prebenitzeko behar diren neurriak.

Euskadiko baliabide turistikoak antolatzeko LPS honen proposamenaren arkitektura bi lan-eremuk osatzen dute. Lan-eremu horiek, beren arteko elkarloturen bidez, Euskal Autonomia Erkidegoaren dimentsio turistikoa osatzen dute:

- a) LPSak antolatu beharreko lurralde-garapen turistikoaren eredua.
 - a. Zehaztapenak eta irizpide orokorrak
 - i. Etxebizitza turistikoak arautzea (erabilera turistikorako etxebizitza eta 2. etxebizitza).
 - ii. Lurzoru urbanizaezineko bizitokietarako eta instalazioetarako zehaztapenak.
 - iii. Mugikortasun turistikoari buruzko orientabideak.
 - b. Zonakatzearen espezifikak:

Zonifikazioa	Antolamendua
Turismo-eremu handiak	Eskemak
Udalaz gaindiko turismo-eremuak (UGTE)	Antolamendu esparruak
Tokiko turismo eremua (TTE)	Irizpideak eta zehaztapenak

- b) Estrategia eta kudeaketa turistikoa: EAEko estrategia eta kudeaketa turistikoa, batetik, osagai fisikoek osatzen dute, lurraldeko espazio turistikoaren garapenean

eragina duten edo izan dezaketenak, eta, bestetik, osagai instrumentalek, hala nola turismoari eta lurraldeari buruzko informazio-sistemak:

- a. Osagai fisikoa. Euskadiko Turismo Baliabideen Inbentarioa, baliabideak identifikatzeko eta horien tratamendua definitzeko.
- b. Osagai instrumentala. Turismoaren eta lurraldearen informazio sistema, estrategia turistikoari buruzko erabakiak hartzeko.

LPSak modu hauetan esku hartzen du:

- **modu geroratuan**, garapenerako plangintza eta antolamenduko tresnen bidez;
- **modu erregulatzaille zuzenean**, lurzoru urbanizaezineko baliabide turistikoei eta instalazioei (ostatua eta jarduerak) buruzko zehaztapenen bidez;
- eta **modu zuzenean**, zonifikazioaren eta haren irizpideen bidez. Gainera, **gomendioak** egiten ditu LPSaren eskumenekoak ez diren baina bere ereduari eragiten dioten gaiei buruz.

3. PLANAREN EDUKIA

Aurrerapen Agiria bi bloke handitan egituratzen da:

I. BLOKEA. INFORMAZIO- ETA DIAGNOSI-SINTESIA

Bloke honetan kontzeptuzko oinarriak ezartzen dira, parte-hartze publikoko prozesuaren emaitza eta erabilitako tresnen laburpena sartzen dira, turismoaren esparru legal eta planifikatua sartzen da, EAEko eremu turistikoan eragina duten faktoreak aztertzen dira, eremu turistiko urbanistikoaren tratamendua egiten da, Europako merkatuaren portaera aurreikusten da eta, azkenik, eremu turistikoaren diagnostiko sintetiko bat egiten da eta ingurumen-ebaluazioaren osagai nagusiak aurkezten dira.

Zehazki, turismoaren alderdi hauek aztertzen dira:

- Lege- eta plangintza-esparrua.
- Eremu turistikoaren analisia.
 - o Baliabide turistikoak.
 - o Produkzio-egitura.
 - o Turismoaren eragin ekonomikoa.
 - o Azpiegiturak eta ekipamenduak.
 - o Mugikortasuna.
 - o Lurzoru urbanizaezineko instalazioak.
 - o Saturazio-egoerak eta saturazio-arriskua.
 - o Espazioaren antolaketa. Gobernantza.
 - o Ondorioak.
- Eremu turistiko urbanistikoaren tratamendua.
 - o Lehendik dauden LPPen tratamendua.
 - o Erreferentziazko araudi garrantzitsua.
- Nazioarteko turismo-merkatuaren prognosia.

II. BLOKEA. AURRERAPENA, ANTOLAMENDU-ALTERNATIBAK

Antolamenduaren oinarriak eta helburuak planteatzen dira, baita antolamenduaren baldintzatzaileak ere, ondoren aintzat hartutako alternatibak identifikatu eta ebaluatzeko, eta antolamendu-proposamena hautatu eta deskribatzeko.

Zehazki, proposamenak honako eduki hauek ditu:

- Turismo- eta lurralde-informazioaren.
- EBTiren eraketa. Baliabide turistikoaren sailkapena eta kalifikazioa.
- Etxebizitza turistikoaren arautzea.
- Lurzoru urbanizaezineko ostatu eta instalazioetarako zehaztapenak.
- Mugikortasuna.
- Garapenerako lurralde-plangintza turistikoa.

Jarraian, orain arte garatutako LPSaren edukiak laburbiltzen dira, Ingurumen Ebaluazio Estrategikorako garrantzi handiagoa aurreikusten dutenak.

3.1. DEFINIZIOAK

Jarraian, LPS ulertzeko ezinbestekoak diren lurralde-eragina turismo-kontzeptuen glosarioa jaso da.

EREMU TURISTIKOA: Jarduera turistikoarekin lotutako elementuak dauden lurralde-zatia. Honako hauek hartzen ditu barnean: turismo-produktuak prestatzeko aprobetxa daitezkeen baliabideak, sartzeko eta laguntzeko azpiegiturak, ostatuak eta jardueren espazioa.

KONSTELAZIO TURISTIKOA: Turistei zerbitzuak ematea helburu bakarra edo partziala duten EAEko enpresen multzoa. Ostatatze arautuko establezimenduek, bidaia-agentziek, turismo aktiboko eta harkorreko enpresek, jatetxe-arloko enpresa batzuek, kirol- eta natura-jardueretako enpresa batzuek eta merkataritza- eta garraio-enpresa batzuek osatzen dute.

BIDAIAREN INDUSTRIA: Helmugan bidaiariei ematen zaizkien zerbitzuak dira, baldin eta bidaiaren motibazioak eta helmuga hautatzeak ez badu eraginik, ez erabat ez neurri batean, bidaiaren erakargarritasunean. Negozio bidaiak, osasun bidaiak, senide edo lagunei bisitak, formazioa eta abar dira.

SEGMENTUA: Bidaiaren inguruneari eta hura garatzeko baldintza orokorre dagokienez modu bereizian jokatzeko duen merkatuaren zatia. EAEko plangintza turistikoko estrategikoak finkatuko du oinarritzko eta lehentasunezko segmentuen definizioa.

SEGMENTU

ESPEZIFIKOA:

Oinarritzko segmentuaren logikaren barruan bidaiaren eta helmuga hautatzearen motibazio nagusiaren inguruan logika bereiziarekin jokatzeko duten merkatuko parteak dira, eta EAEko estrategiari egiten dioten ekarpena osagarria da. Inaziotar Bidea izan daiteke segmentu zehatz baten adibide bat.

HELMUGA **TURISTIKOA:** EAEko lurralde-eremua, kontsumitzaileek erosteko erabakia hartzerakoan bereizten eta ezagutzen dut en aukera bat osatzen duten ezaugarri multzo batek identifikatzen duena. Eremu turistikoa lurraldeari, eta bere baliabideei, lotutako kontzeptua dela uste da; helmuga turistikoa, berriz, merkatu ari eta bere segmentu-egiturari lotutako kontzeptua da.

ERAKARGARRI TURISTIKOAK: helmuga bati lotutako ezaugarrien multzoa, beste batzuen aldean erakargarri eta hobesgarri egiten duena. Merkatuak elementu bereizgarri orokor gisa ikusten ditu, ez elementu espezifiko gisa, eta, turismo-politika on batean, iradokitako eta, ondoren, bizitako esperientziaren parte izan behar dute.

LURRALDE-MARKA: Eremu turistikoa lokalizagarri eta mugagarri baten identifikazioa da, izen batean, sinbolo batean edo elementu horien konbinazio batean oinarritua, esperientzia turistikokoaren espektatiba bat identifikatzen duena.

BALIABIDE **TURISTIKOAK:** Ingurune fisiko eta naturalaren, paisajearen, ondasun kulturalen, klima sozialaren, aisialdiko jardueren eta zerbitzuen ezaugarrien multzoa, bidaia-proposamen bat eta produktu turistikoa garatzea ahalbidetzen duena.

BIDAIA-PROPOSAMENA: Helmugaren motibazio eta erakargarritasun turistikoa berari erantzuten dion bidaia-modalitate edo tipologia bakoitza da. Bidaia-proposamena erabilerarako eta bisitarako egokitutako baliabide baten inguruan eraikitzen da, egonaldi-programa generiko batekin.

TURISMO-PRODUKTUA: Ondo deskribatutako zerbitzu edo zerbitzu multzoa, leku jakin batean ematen dena, finkatutako prezioan eta kalitate baldintza konprometituetan. Turismo-produktuetan ordaindutako osagaiak sartzen dira (ostatua, janaria, jarduerak, etab.) eta ordaindu gabeko beste batzuk (klima, paisaia, natura, kultura, segurtasuna, etab.). Azken horiek, erabileragatik preziorik ezarrita ez izan arren, eragin handia dute kontsumitzailearen erosteko erabakian.

TXANGOZALEA: jolas- edo aisialdi-esperientzia batez gozatzeko desplazatzen den pertsona, rrazoi horrengatik bere bizilekutik kanpo lo egiten ez duena.

ENPRESA TURISTIKOA: Bere jardueraren zati handi bat turistei zerbitzuak ematera bideratzen duen enpresa. Honako hauek biltzen ditu: ostatu arautu ia guztiak, jatorrian eta helmugan bidaia antolatzen duten enpresa guztiak, garraio-enpresa batzuk, ostalaritza-eskaintzaren zati bat eta kirol-, jolas- eta kultura-jardueretako enpresa batzuk, etab. Konstelazio Turistikoa deitzen zaio jardueren, osorik edo neurri batean, jardueren turistikora edo bidaia-industriara bideratzen duten euskal enpresen edo EAEn establezimenduak dituzten enpresen multzoari.

ESKAINZA TURISTIKO ARAUTUA: enpresa-jarduera gisa alta emanda dauden eta turismobezeroei bideratuta dauden establezimenduen multzoa. Ostatu eskaintza osoa sartzen da: Hotel-ostatuak, pentsioak, apartamentu turistikoak, landa-ostatuak, kanpinak, etxebizitza turistikoak, aterpetxeak etabar, bai eta turismora, jolas-, kultura- eta kirol-jardueretara, garraioetara eta merkataritzara eta turismoaren sektorean jarduten eta garatzen den eta hala erregistratuta ez dagoen beste edozein enpresara eta/edo jarduerara bideratutako ostalaritza ere.

ARAUTU GABEKO TURISMO-ESKAINZA. ERABILERA TURISTIKOKO ETXEBIZITZA: Pertsona fisiko edo juridikoek egonaldi laburreko higiezinaren alokairu-erregimenean emandako ostatu-zerbitzuak. Ostatu horiek ez daude behartuta turismo-zerbitzu espezifikoak ematera, eta ez daude etxebizitzaren baldintza zehatzak mende, egonaldi laburreko ostatu-erabilerara egokitzeko. Hamarkadatan zehar, uda-garaiko eskaerari erantzuteko formula oso erabilia izan da, batez ere bigarren bizileku gisa. Gaur egun, ugaritu egin da hirietako etxebizitzaren eskaintza; erregistro-sistemak gaitu dira, baina ez dago turistei ostatu-zerbitzua emateko baldintzen erregulazio eraginkorrik.

3.2. EREMU TURISTIKOAREN ANALISIA

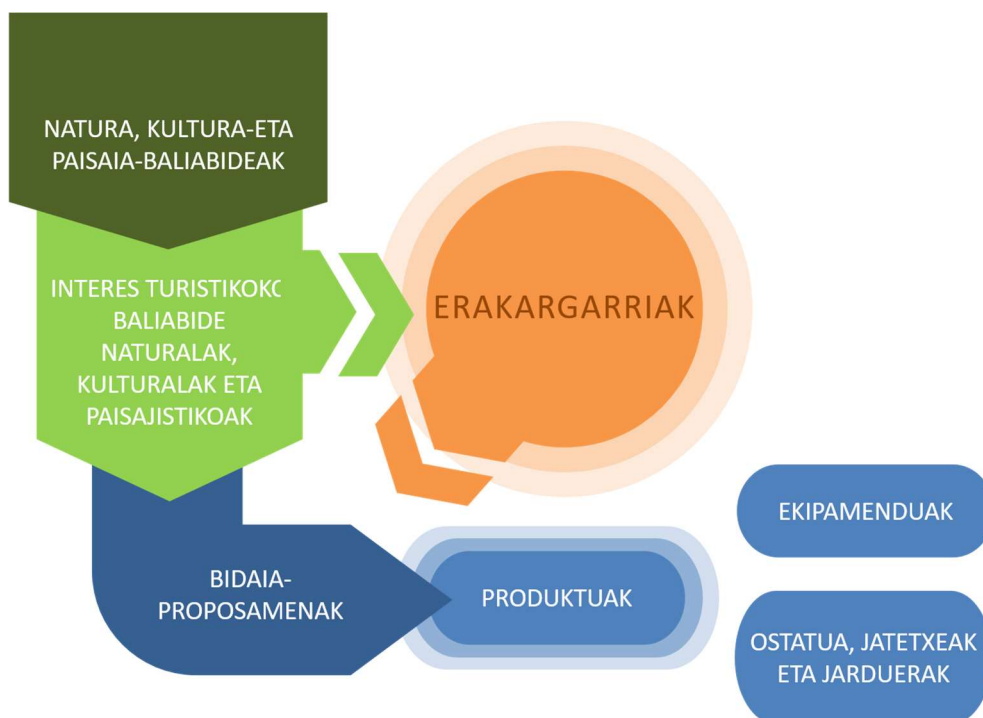
3.2.1. BALIABIDE TURISTIKOAK

Lurraldean dauden **baliabideak erakargarri** bihurtu behar dira, turismo-mailan aprobetxatzeko. Hori berez edo ekimen publiko edo pribatuen bidez gerta daiteke.

Lurralde bateko erakargarritasun turistikoaren existentziatik edo potentzialaren onarpenetik abiatuta, **bidaia-proposamenak** egiten dira. Horixe da turismo-administrazio baten sustapen-jardueren ohiko zeregina, batez ere eskualde-mailakoena.

Produktua da zerbitzuak kudeatzen dituzten enpresa eta erakunde publikoen erantzuna, zerbitzu multzo artikulatu bat eskaintzeko, kalitate konprometitu batekin eta prezio ezagun batean, bidaia-proposamenera eta turisten itxaropenetara egokituta.

Lurralde-plangintzak ondo aintzatetsi behar ditu eremu turistikoan dauden interes turistikoko baliabideak, eta baliabide horiek antolatze eta egokitze baldintzak ezarri behar ditu, enpresek turismo-produktu lehiakorrek eta jasangarriekin jardun dezaten ahalbidetuz, helmuga batek eskaintzen dituen bidaia-proposamenen esparruan.

Euskal Autonomia Erkidegoko klimaren baldintza espezifikoak, natura- eta kultura-baliabide guztiak eta haien paisaia-baliabideak erabakigarriak dira EAEko eremu turistikoaren aukeretarako eta erakargarritasunerako.

Baliabide horiek guztiak xehetasunez aztertzen dira honetako Ingurumenaren eta lurraldearen egungo egoeraren diagnostikoa izeneko 6. atalean.

3.2.2. PRODUKZIO-EGITURA

Ondorioak:

- EAEko turismo-ostatuaren eskaintzan, gaur egun, **Erabilera Turistikoko Etxebizitza** (ETE) da protagonista. Urte gutxi batzuetan, **EAEko turismo-ostatuaren eskaintza nagusia** bihurtu da, eta horrek ondorio ekonomikoak, sozialak eta ingurumenekoak ditu.
- 22.870 ETE plaza, Eusko Jaurlaritzaren arabera, eta 40.802 plaza plataformen arabera, 27.342 hotel-plazen aldean (4 eta 5 izarreko 13.629 soilik); **eredu turistikoaren aldaketa argia**.
- Turismoaren gainerako ekoizpen-sektoreek ez diote jarraitu ostatuak izandako hazkunde-eritmoari (batez ere, ETEek izandakoari), eta zerbitzuen eskaintza

batez ere jatetxe-arloan, enoturismoan eta turismo aktiboko jarduera batzuetan kontzentratu da.

▪ Ostatu arautua

Probintzia	Establezimenduak		Plazak	
	Kop.	%	Kop.	%
Araba	232	17%	8.451	15%
Bizkaia	462	35%	22.607	39%
Gipuzkoa	641	48%	26.727	46%
EAE, Guztira	1.335	100%	57.785	100%

Iturria: ETEE, 2024ko otsaila

2023ko otsailera arte, **1.335 turismo-establezimenduk** eskaintzen dute ostatu arautua EAEn, eta **57.785 ostatu-plaza** eskaintzen dituzte guztira.

Kopuru horri erabilera turistikoko 4.456 etxebizitza gehitu behar zaizkio (ETE), guztira 20.105 ostatu plaza eskaintzen dituztenak, eta erabilera turistikoko 716 logela (ETL) etxebizitza partikularretan, beste 2.765 plaza, EAEko ostatu arautuen edukiera **80.655 plazaraino** igotzen dutenak.

Tipologia	Establezimenduak		Plazak	
	Kop.	%	Kop.	%
Nekazalturismoak	176	2,7	2.023	2,4
Aterpetxeak	71	1,1	3.842	4,6
Apartamentuak	132	2,0	4.521	5,4
Landetxeak	270	4,1	2.849	3,4
Hotel-Apartamentua	16	0,2	1.718	2,1
Hotelak	321	4,9	25.624	30,7
Pentsioak	322	4,9	6.403	7,7
Kanpinak	27	0,4	10.805	13,0
ETEak	4.456	68,5	20.105	27,4
ETLak	716	11,0	2.765	3,3
Guztira	6.507	100,0	83.420	100,0

Iturria: ETEE, 2024ko otsaila

Tipologien arabera, ostatuaren **%68,5 ETEak dira**, hau da, **plazen %27,4**; hotel-ostatuak (hotelak eta hotel-apartamentuak), berriz, **%5,3** baino ez dira.

Hotel-ostatua

EAEn **321 hotel-establezimendu** daude EAEn, **25.624 plaza guztira**. Bizkaiak hoteletan ostatu hartzeko ahalmen handiagoa du (%47 plaza eta 131 establezimendu), baina Gipuzkoak hotel-ostatu gehiago ditu (% 41 plaza eta 142 establezimendu). **Izar bateko eta biko** establezimenduak dira nagusi, eskaintzaren % 55arekin.

Errentagarritasunari dagokionez, Donostia da 2023ko udan diru-sarrera gehien izan dituzten Espainiako hirien rankingeko liderra, 188,6 €-ko diru-sarrerekin logela erabilgarri bakoitzeko. Nabarmentzekoa da, halaber, Bilboren jarduna, ekitaldiak egin direlako eta Euskal Autonomia Erkidegoaren nazioarteko eskariari aurre egin zaiolako.

Batez besteko egonaldia 1,96 egunekoa izan da 2023an, 2022an baino apur bat txikiagoa, orduan 2,03 egunekoa izan baitzen. Plazakako **betetze-maila** %65,4ra iritsi da (2022an 49,3 izan zen), **eguneko batez besteko tarifa** 111,54 eurokoa izan da (%9,33 gehiago) eta **gela erabilgarri bakoitzeko batez besteko diru-sarrerak** 83,06 eurokoak izan dira, 2022an baino ia 14 euro gehiago.

Erabilera turistikoko etxebizitzak (ETE)

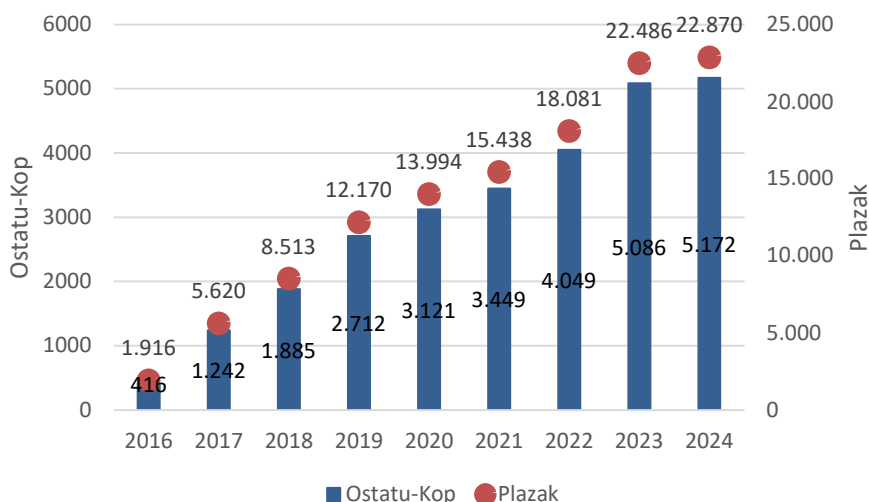
EAEk, 2024ko otsailera arte, 5.172 ostatuko VUT eta HUT eskaintza du etxebizitza partikularrean, 22.870 plazarekin, Euskadiko Turismo Enpresen eta jardueren Erregistroaren (ETEE) arabera.

Lurralde Historikoa	ETE		ETL		Guztira	
	Kop.	Plazak	Kop.	Plazak	Kop.	Plazak
Araba/Álava	191	1.055	43	222	234	1.277
Bizkaia	2.261	10.046	466	1.790	2.727	11.836
Gipuzkoa	2.004	9.004	207	753	2.211	9.757
CAPV	4.456	20.105	716	2.765	5.172	22.870

Iturria: ETEE, 2024ko otsaila

Haien hazkundera esponentziala izan da joan den hamarkadan, eta hiriburuetan eta kostaldean kontzentratzen dira nagusiki. Donostiako eta Bilboko udalerriek EAEko ETE plazen % 54 biltzen dituzte.

ETE-ETL ostatu-eskaintzaren bilakaera. Ostatu-kop. eta Plazak

Iturria: ETEE, 2024ko otsaila

Egonaldi laburreko alokairu turistikoaren merkatuan badira erregistratu gabeko etxebizitzetako ostatuak, bai etxebizitza osokoak, bai gela partekatuetakoak, eta horiek sektorearen errealitatea baldintzatzen dute. Estatistika esperimentalen tekniken eta Interneteko iragarkien arakatzeen bidez, etxebizitzetako turismo-ostatuen guztizko pisuaren zenbatespenak lortzen dira.

ETE kopurua eta Plazak, INEren arabera 2023an

Lurralde Historikoa	ETE (Abuztua)	Plazak (Abuztua)	ETE (Otsaila)	Plazak (Otsaila)
Araba	320	1.621	332	1.577
Bizkaia	2.545	10.403	2.064	8.176
Gipuzkoa	2.256	9.815	1.957	8.464
EAE	5.121	21.839	4.353	18.217

Iturria: INE. Estatistika esperimentalak. Espainiako etxebizitza turistikoaren kopurua eta haien edukiera neurtzea. 2023

ETE-ETL eta Plaza kopurua (ETE-HUT aktiboak eta Guztira) 2023

Lurralde Historikoa	ETE-ETL GUZTIRA		ETE-ETL AKTIBOAK	
	Ostatu-kop	Plazak	Ostatu-kop	Plazak
Araba	978	4.116	743	3.176
Bizkaia	5.758	21.430	4.489	17.076
Gipuzkoa	5.395	20.746	4.060	15.846
EAE	12.131	46.292	9.292	36.098

Iturria: Airdna, 2024ko urtarila

Urteko hilabete desberdinetako neurketen arteko aldeak erakusten du ETEen eskaintza-aren aldakortasun handia. Urtean zehar alokairu turistikoari noizbait lotzen zaizkion etxebizitzetako kopurua askoz handiagoa da une jakin batean aktibo daudenak baino, eta heldaduraz, Euskadiko Turismo Enpresen eta Jardueren Erregistroan inskribatuta daudenak baino.

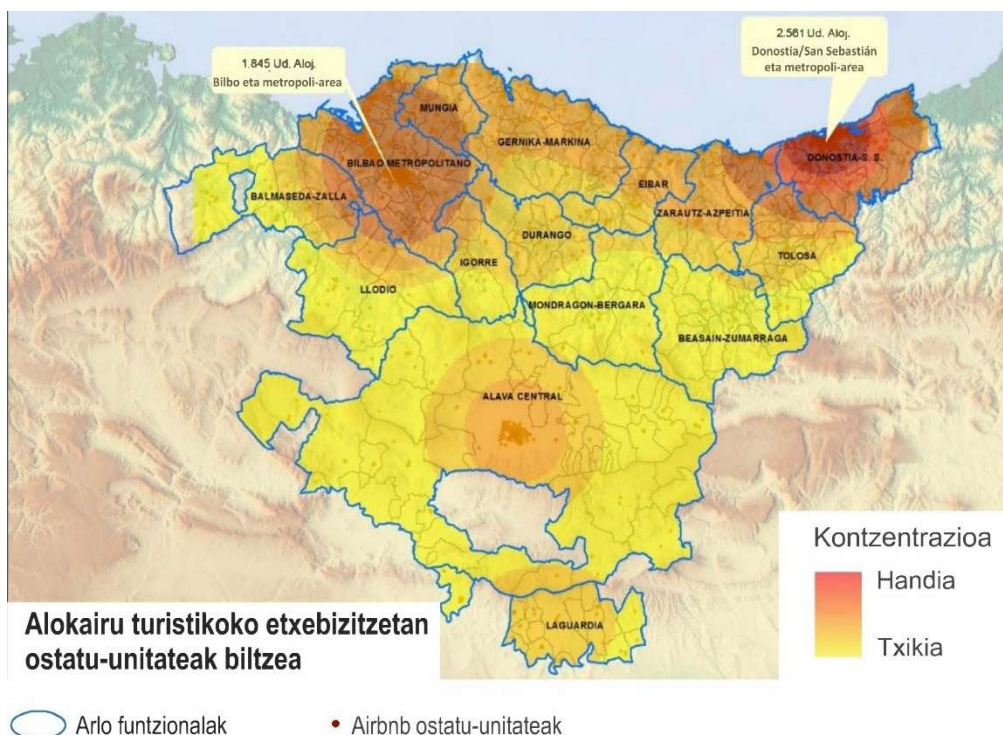
Erabilera pribatuaren eta denboraldi, hilabete edo astekako alokairuaren arteko batezgarritasunak, edo plataforma alde batera utzita (eta, beraz, Interneten atzitu izateko aukera alde batera utzita) bezeroarekiko kontaktu zuzenaren bidezko alokairuak esplikatzen dute une bakoitzeko eskaintza aktiboaren eta alokairu turistikoa lotutako etxebizitza guztien arteko alde hori.

ETE-ETL aktiboen eta Plazen eskaintzaren bilakaera

Iturria: Airdna, 2024

EAEko ETE eta ETL eskaintzaren bilakaeran ikusten da nola fenomeno hori kontrolatzeko iraganean egindako ahaleginek fruituak ematen ari ziren, nahiz eta Covid-19aren krisi-irteera birbirsortzen ari den, gaur egungo eskaintza 2018an lortutako maximo historikora hurbilduz.

Banaketa geografikoari dagokionez, Gipuzkoan eta Bizkaian daude ostatu-unitate gehien, eta EAEko hiriburuetan eta metropoli-eremuetan daude ostatu-unitate gehien.

Erabilera turistikoko alokairuko etxebizitzaren funtzionamendu-dinamikei dagokienez, honako hauek nabarmentzen dira:

- **Beren ohiko etxebizitza alokatzen duten jabeak, urteko sasoi jakin batzuetan** bertan ez badaude, eta asteburua senideen etxera edo bigarren bizileku batera joaten badira, baldin eta etxebizitza nagusia merkatuak gehiago baloratzen badu.
- **Bigarren etxebizitza alokatzen duten jabeak**, erabiltzen ez dutenean, aparteko diru-sarrerak lortzeko.
- Hainbat unitate alokatzen dituzten **jabeak edo enpresak** (higiezinak, hotel-kateak, kudeatzaileak, etab.), etxebizitza turistikoen alokairua jardura ekonomiko profesional bihurtuz.

▪ Bigarren Egoitzak

Udaldi tradizionala bigarren egoitzan (norberarena edo alokairukoa) nabarmen zabaldu da, egonaldi laburragoekin eta jatorri desberdinekin, alokairu turistikoko plataformekultzatuta.

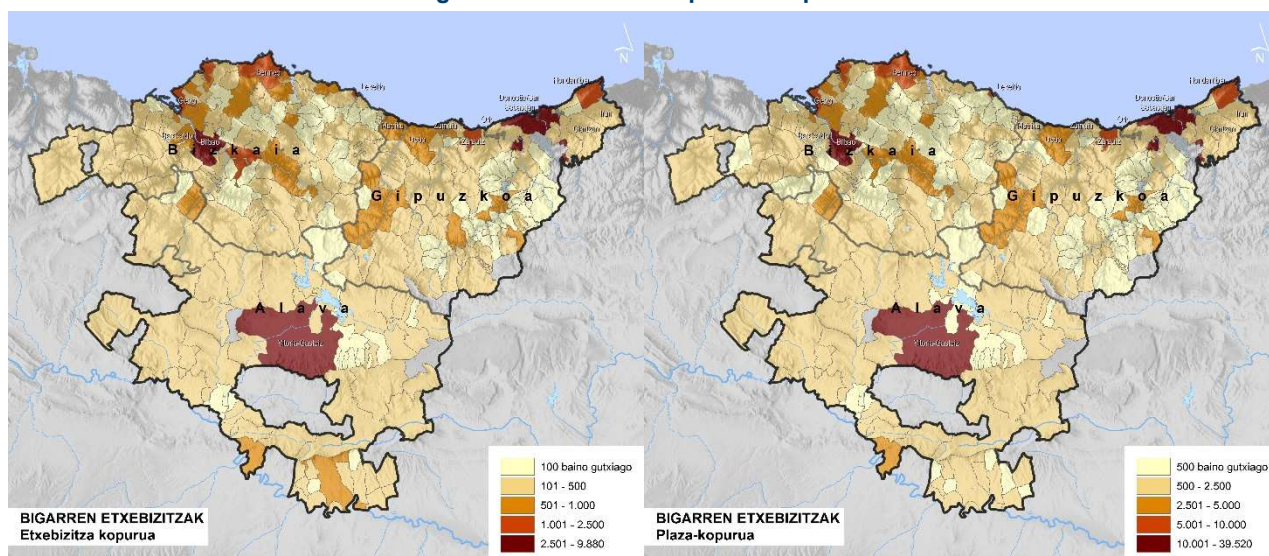
2021eko biztanleria- eta etxebizitza-errolak jasotzen dituen **155.573** etxebizitza ez-nagusietatik, **85.621 etxebizitza** inguru (%55) **bigarren bizitokikoak** direla kalkulatzen da; horrek esan nahi du bigarren bizitegi diren etxebizitzek **342.000 ostatu-plaza** inguru dakartzatela, eta horiek erabilera propiorako edo urtaroko alokairurako erabil daitezkeela. Beste ostatu-modalitate batzuetan, adibidez, hoteletan edo erabilera turistikoko etxebizitzetan, plazen eskaintza nabarmen gaitzen da. EAEko etxebizitza-parke osoaren % 8 dira.

Kontsumo elektrikoaren arabera kalkulaturako etxebizitza hutsak, 2021

Lurralde Historikoa	Etxebizitzak, guztira			Etxebizitza familiarak edo konbentzionalak			
	Etxebizitza mota			Etxebizitza nagusia	Nagusia ez diren etxebizitzak		
	Guztira	Etxebizitza familiarak edo konbentzionalak	Beste ostatu batzuk	Guztira	Guztira	Bigarren Etxeb.	Etxebizitza hutsak
Araba	168.086	162.546	5.540	140.218	27.868	16.796	11.072
Bizkaia	556.704	546.624	10.080	480.876	75.828	27.115	34.118
Gipuzkoa	350.286	344.334	5.952	298.410	51.877	41.710	24.762
EAE	1.075.077	1.053.504	21.572	919.504	155.573	85.621	69.952

Iturria: Biztanleria eta Etxebizitza Errolda 2021 (INE)

Bigarren etxebizitzaren kopurua eta plazak

Bigarren etxebizitza, batez ere, euskal hiriburu handietan eta kostaldeko udalerrietan banatzen da, hala nola Getxon, Lekeition, Gortzen, Zarautzen, Bakion, Hondarribian edo Bermeon.

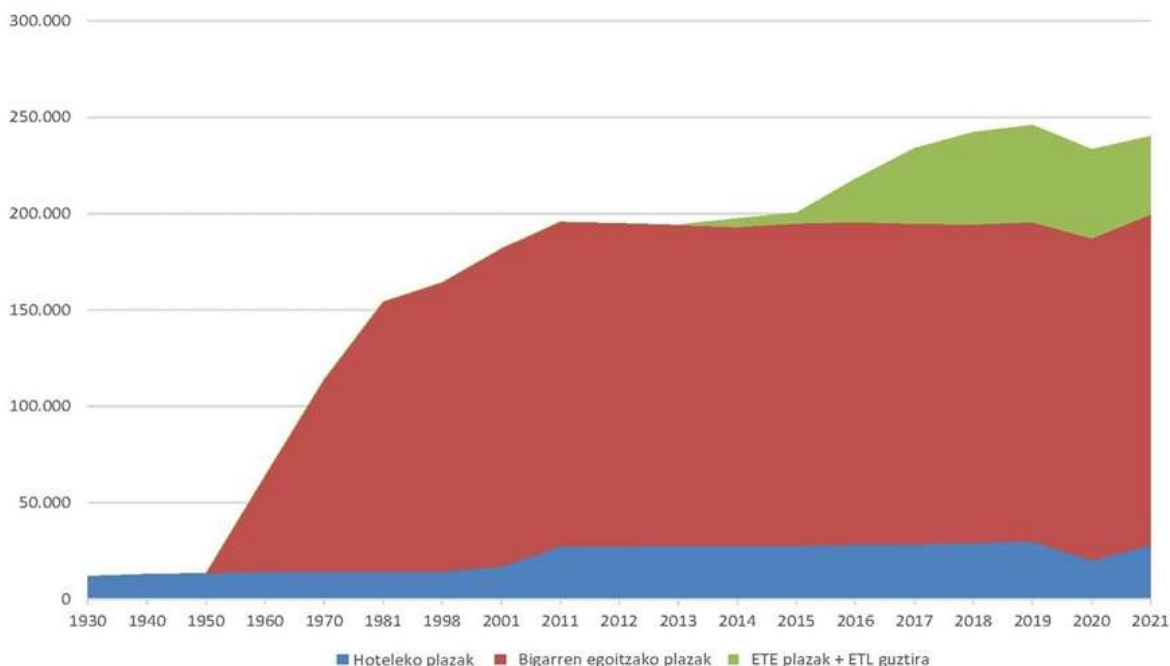
Bigarren bizilekuari lotutako dinamikek honako hauekin dute zerikusia funtsean:

- Oso denbora gutxirako erabiltzen dira, batez ere udako oporraldian eta puntualki asteburu eta zubi batzuetan (aste santua, maiatzeko zuba, etab.).
- Ibilgailu pribatua asko erabiltzen da ostatu mota horretara joateko eta helmugako portaera-eredu gisa.
- Turismo-zerbitzu profesionalen erabilera urria (jaketxeak, jarduerak, etab.).
- Eragin txikia lurraldean enplegua eta errenta sortzean.
- Helmugaren irakurketa zehatzgubatea escala lokalean. Udatarriek "euskal kostaldea" aipatzen dute helmugazat, Elantxoben edo Zarautzen uda igarotzen duten bereizteko gaitasunik gabe.

▪ Bilakaera historikoa

XX. mendearen bigarren erdian, Euskal Autonomia Erkidegoko bigarren etxebizitzak nabarmen ugartu ziren, uda igarotzeko etxebizitzekin. Urte batzuk geroago, Espainia osoan, turismoak eta eskaintzak gora egin zuten, Europako eta estatuko merkatuak bultzatuta, baita establezimendu arautuetan ere, baina EAE atzean geratu zen, ez zuelako elementu erakargaririk disuasio-faktore garrantzitsu batekin batera: indarkeria.

Hotel-establezimenduetako, bigarren etxebizitzetako eta ETEtako plaza-kopuruaren bilakaera

Iturria: ETR-Eustat 2023

Aldi berean, Bilbo biziberritzeko eta balioztatzeko eragiketa bat egin zen: Guggenheim museoa eraiki zen, itsasadarra birsortu egin zen eta indarkeria amaitu zen. Hori dela eta, EAera egiten diren bidaiek nabarmen egin dute gora, eta, pixkanaka, hazten ari den eta ekoizpen-sektore garrantzitsu bihurtzen ari den jardura bat sortu da, bereziki Bilbon eta Donostian, nahiz eta beste eremu batzuetara hedatzen ari den.

2015ean, Internet bidezko alokairu-plataformak eta prezio baxuko konpainien hegaldi merkeak ezartzearekin batera, fluxu oso indartsu berri bat sortu zen, aurrekoei gehitzen zaiena eta eragin ekonomiko baxuko bisita-formulak erabiltzen dituen, bai bidaiari, bai egonaldiari. Horrek ostatuaren osagai handi bat gehitzen du, erabilera turistiko etxebizitzak, eta bigarren bizitegi etxebizitzaren zati bat izaera bikoitza izatera pasatu da: ETE eta bigarren bizitegi, urteko unearen arabera.

Bigarren etxebizitzaren eta plataforman alokatutako etxebizitzaren (horren zati bat bigarren etxebizitzatzat har daiteke estatistikoki) oinarritutako **turismo-garapeneko eredu inpaktu handia du lurraldean** (lurzoruaren, uraren, energiaren eta abarren kontsumoa), enpleguan (bigarren bizitegi plaza batek hoteleko batek baino 7 aldiz enplegu gutxiago sortzen du) eta Euskadiko hiri eta herrietako bizi-baldintzetan, oso zaila baita gazteek etxebizitza horiek eskuratzea.

▪ Turismo ibiltaria

Turismo ibiltaria hazten ari den merkatu-joera da, 2014tik matrikulazioen bilakaera historiakoan behatua. **2022. urtean 18.424 bigarren eskuko autokarabana eta camper** matrikulatu ziren Espainian.

Kanpina da turismo-jarduera ibiltarian aritzeko pernotako ostatu-mota nagusia. Euskal Autonomia Erkidegoan, guztira, **27 kanpin-establezimendu** daude, eta guztira **10.805 plaza** eskaintzen dituzte. Gipuzkoak 17 kanpin eta 7.511 plaza ditu; Bizkaiak 7 kanpin eta 2.280 plaza; eta Arabak 3 kanpin eta 1.014 plaza.

Natura- eta/edo hiri-intereseko eremuetan **autokarabana eta kanperentzat** prestatutako kokalekuei dagokienez, Euskal Autonomia Erkidegoan **19 aparkalekuko** daude guztira, eta **Araba** da turismo ibiltariaren fluxuak antolatzeke **gune gehien** dituen Lurralde Historikoa (9 aparkaleku); ondoren, Gipuzkoa dago, 7 aparkalekurekin, eta, azkenik, Bizkaia, 3 aparkalekurekin. Hala ere, hiru lurraldeek antzeko plaza kopurua eskaintzen dute.

Euskal Autonomia Erkidegoak **turismo ibiltarirako 1.078** plaza ditu, ibilgailu ibiltariak erabiltzeko egokitutako edo pentsatutako 64 gune eta parkingetan banatuta.

▪ Jendetza

Euskadin, EUSTATen Establezimendu Turistiko Hartzaileen Inkestatik lortutako datuen arabera, 2023an **3.687.240 sarrera** egin ziren hotel-establezimenduetan; horien %46 Bizkaian egin ziren, %41 Gipuzkoan eta %14 Araban.

EAEko turismoak urtarokotasun klasikoa du: abuztuan maximoa eta urtarilean minimoa.

1997an Guggenheim Museoa etorri izanak EAEko turismo-sektorearen bilakaeran mugarri bat ezarri zuen. 1996. eta 2006. urteen artean, EAEko hoteletako sarrera-bolumena %97 hazi zen, eta harrezkero, turista-kopuruaren igoera progresiboa izan da.

EAEra turista gehiago etorri izanak badu beste ezaugarri bat: atzeritar jatorriko turista gehiago etorri dira. 2000ko hamarkadaren hasieran, turista atzeritarren sarrerak guztizkoarekin %31 ziren; 2023an, berriz, %45 ziren (ETR-Eustat, 2024).

3.2.3. TURISMOAREN ERAGIN EKONOMIKOA

Ondorioak:

- Turista bakoitzak helmugan egiten duen **Eguneko Batez Besteko Gastua** ez da soilik aukeratutako ostatuagatik aldatzen; izan ere, aukera horrek turistaren bidaia- eta kontsumo-eredua baldintzatzen du (helmugako garraioa, mantenua eta jarduerak), eta horrek eragina du sortzen duen errentan eta enpleguan, eta eremu turistikoa erabiltzeko moduan.
- **Ostatu-ekoizpenaren balioa**, hotel-modalitatean, 78,7 eurokoa da ostatu-gau bakoitzeko, kanpinek baino %85 gehiago (42,6 €/ ostatu-gau) eta ETEek baino %65 gehiago (47,6 €/ ostatu-gau). EAE osoan, hotel-ostatuaren ekoizpenaren balioa 652 milioi eurokoa zen, kanpinen 40 milloi euroen eta ETEen 138 milloi euroen aurrean.
- **Enplegu-sorreran** alde handiagoak daude. EAEko hotelek 5.318 enplegu zuzen dituzte urtean (kanpinek 324 enplegu inguru), eta ETEek, berriz, 107 enplegu baino ez dituzte mantentzen.
- **Beste jarduera batzuek** hala nola janari eta edarien zerbitzuak (241 milloi euro), ikuskizunek (191 milloi euro) edo txikizkako merkataritzak (130 milloi euro), turismoak euskal ekonomian duen eragina osatzen dute.
- Turismoak EAEko ekonomian izango duen **eragin zuzena** 1.962 milloi euro ingurukoa da ekoizpenaren balioan, eta 18.828 enplegu ingurukoa. **Zeharkako eta eragindako inpaktua** gehituz gero, ekoizpenaren balioa 4.268 milloi euro ingurukoa da (2.317 milloi € BEGa) eta 37.000 enplegu ingurukoa, zuzenen, zeharkakoen eta indusitzen artean.
- Turismoaren sektoreak etengabe hazten jarraitzen du Euskadin, pandemiaren ondoren susperraldi handia izan baitu, eta ekonomiaren Barne Produktu Gordinean (BPG) duen pisua pixkanaka handituz. Gero eta plaza turistikoa gehiago eskaintzen dira, bai hoteletan, bai apartamentuetan, bai etxebizitza turistikoa; gero eta eskari handiagoa dago, gero eta kostu handiagoa eta turismoaren errentagarritasun handiagoa.

▪ Ostatuak ekonomian eta enpleguan duen eragina

Turismoak zuzenean EAEko BPGaren % 7 inguru hartzen du (Espainiako batez bestekoa-ren oso azpitik), baina Euskadiko enpleguaren %10 ematen du. Horrek esan nahi du enplegu turistikoak balio erantsi handia duela eta industria turistikoak modu iraunkorrean eta jasangarrian hazteko gaitasuna duela, euskal ekonomiaren motor nabarmena izanik.

Aurreko atalean deskribatutako ostatu-mota desberdinek hiru turismo-eredu osatzen dituzte: **hotel-eredu arautua, kanpinen eredu arautua eta erabilera turistikoko etxebizitzak.**

Ekoizpenaren balioa 1.000 ostatu-gauko

Ostatu-mota	Ekoizpena €	BEG	Enpleguak
Hotela	78.709	33.955	640
Kanpina	42.618	18.386	350
ETE	47.628	42.923	40
Ostatuak Guztira	168.955	95.264	1.013

Iturria: geuk egina, EAEko EGATUR, ETR eta I-O taulak oinarri hartuta.

Ostatuaren unitate-ekoizpenen balioa, hotel-modalitatean, 78.709 eurokoa da 1.000 ostatu-gau bakoitzeko, kanpinen baino %85 gehiago (42.618 €/ 1000 ostatu-gau) eta ETEak baino %65 gehiago (47.628 €/1000 ostatu-gau). Hala ere, balio erantsiari dagokionez, ETEak dira balio handiena sortzen dutenak.

Turismo-ostatuaren guztizko eragina EAEn

Ostatu-mota	Ekoizpena €	BEG	Enpleguak
Hotela	652.346.336	281.422.209	5.318
Kanpina	39.781.135	17.161.582	324
ETE	138.377.414	124.705.725	107
Ostatuak Guztira	830.504.885	423.289.516	5.750

Iturria: geuk egina, EAEko EGATUR, ETR eta I-O taulak oinarri hartuta.

Enpleguari dagokionez, turismo-sektoreko afiliatuak, termino erlatiboetan, honako hauek dira: %60 ostalaritzan, %2 bidaia-agentzietan eta %34 bestelako turismo-jardueretan. EAEko hotelek 5.318 enplegu zuzen inguru sortzen dituzte urtean (kanpinek 324 enplegu inguru), eta ETEek, berriz, 107 enplegu inguru baino ez.

▪ Beste turismo-jarduera batzuen eragina

Ostatuaz gain, osorik turistikotzat jotzen diren beste jarduera batzuk ere identifikatzen dira konglomeratu turistikoan, hala nola turismo aktiboko enpresak, gida turistikoak eta bidaia-agentziak.

Turismo aktiboko enpresen sektorearen ekoizpena **6,5 milioi euro** ingurukoa da. Hortik, Inputs-Outputs tauletako koefizienteetatik abiatuta, turismo aktiboko enpresen BEG (3.952.000 euro) eta sektoreko lanaldi osoko enplegua (54 enplegu) lortzen dira. Turismo aktiboan egunean egiten den batez besteko gastua 26,8 eta 52,4 euro artekoa da pertsona eta jarduera-eguneko.

Bidaia-agentziek, Euskal Autonomia Erkidegoan dituzten 717 establezimenduetan, **417 milioi euroko** balioa dute, eta 2.061 pertsonari ematen diete lana; hala, eta 40,2 milioi euroko BEGa sortzen dute.

▪ Turismoaren osagarri diren aisialdiko jardueren inpaktua

Turismoaren **osagarri diren aisialdiko jarduerak** dira turistek helmugan egiten dituztenak, bazkaltzera, kirol- eta aisialdi-jarduerak egitera edo erosketa turistikoak edo bestelakoak egitera joanez. Normalean, poltsiko-gastu hori pixka bat handiagoa izaten da hotel-turisten artean Kanpinetako edo ETEko turisten artean baino, erantsitako taulan ikus daitekeen bezala.

Poltsikoko gastuaren ekoizpenaren balioa 1.000 ostatu-gauko (€)

Ostatu mota	Janari- eta edari-zerb.	Ga-rraio.	Kirol-Jard.	Eros-ketak	Beste erosketa batzuk	Guztira
Hotelak Guztira	40.411	17.672	27.031	11.402	6.918	103.434
Kanpinak Guztira	27.431	4.406	25.845	7.818	870	66.370
ETEak Guztira	25.748	10.789	22.519	11.728	10	70.524

Iturria: geuk egina, EAEko EGATUR, ETR eta I-O taulak oinarri hartuta.

Guztira, **1.124,9 milioi euroko** eragina du EAE osoan. Ekoizpen horretan sortutako BEGa **645 milioi eurokoa** da, eta horretarako **13.078 lanpostu** sortu behar izan dira.

▪ Turismoaren eragin globala

EAEko turismo-multzoa osatzen duten enpresek EAEko ekonomia eta enplegu osoan duten eragina aurretik zenbatetsitako hainbat osagai batzearen emaitza da. Osagai horiek erantsitako taulan ageri dira.

Turismoari lotutako beste jarduera batzuek ekonomian duten eragina (mila eurotan)

	EKOIZPENA	BEG	ENPLEGUA
Hotel arautua	652.346.336	281.422.209	5.318
Kanpina	39.781.135	17.161.582	324
ETE	138.377.414	124.705.725	107
Ostatua, Guztira	830.504.885	423.289.516	5.750
E ^a Tur. Aktiboa	6.500.000	3.952.000	850

Txikizkako merkataritza	194.054.124	129.628.155	4.028
Helmugako garraioa	181.927.762	83.868.698	1.661
Janari- eta edari-zerbitzuak	435.346.508	241.181.965	4.800
Ikuskizunak	313.585.666	190.660.085	2.588
Jarduera osagarriak, Guztira	1.131.414.060	649.290.904	13.078
Zenbatetsitako eragina, Guztira	1.961.918.945	1.072.580.420	18.828

Iturria: EAEko 2021eko Turismoaren Kontu Satelitea

Ekoizpenaren **1.961 milioi euroko eragin zuzen** horrek (1.072 milioi BEG), aldi berean, **zeharkako eragina** sortzen du ekonomian, turismo-enpresek EAEko gainerako enpresei erosten dizkieten produktu eta zerbitzuen ondorioz; **1.651 milioi eurotan** zenbatetsi da eta 17.395 lanpostu sortzen ditu.

Turismoari lotutako beste jarduera batzuek ekonomian duten eragina (mila eurotan)

ERAGINAK	EKOIZP.	BEG	Enpleguak
ZUZENAK	1.961.918.945	1.072.580.420	18.828
ZEHAHAKAKOAK	1.651.315.890	855.261.337	17.395
INDUZITUAK	654.615.404	389.299.781	785
GUZTIRA	4.267.850.239	2.317.141.538	37.007

Iturria: EAEko 2021eko Turismoaren Kontu Satelitea

Azkenik, enpresa horietako langileek produktuak eta zerbitzuak beren soldatekin erosten dituztenean sortzen duten **eragin induzitua** beste **654,6 milioi euro** eta 785 enplegu gehiago dira, eta euskal ekonomiaren **ekoizpenean izandako eragina 4.267,9 milioi eurokoa eta 37.007 enplegukoa da**, zuzenekoak, zeharkakoak eta eragindakoak barne.

3.2.4. AZPIEGITURAK ETA ZERBITZUAK

Ondorioak:

- EAEko turismo-segmentu nagusiek turismo-jarduerari lotutako **instalazio eta ekipamendu ugari** dituzte.
- EAEra sartzeko eta handik mugitzeko hainbat garraio-modalitate izatea. **Bilboko aireportuarekiko** mendekotasun handia dago, EAEko hiru aireportuetako bidaiarien %88,9 hartzen baitu, eta, neurri txikiagoan, Santanderrekoak (bisitariek EAEra sartzeko ere erabiltzen dute).
- Bestalde, **itsas garraioak** ez du pisu handirik.
- Azkenik, **lurreko konexioek** EAEko eremuak egituratzen dituzte, eta Frantziarekin eta penintsulako gainerako eremuekin lotzen dute. Hala ere, konexio-hutsuneak ikusten dira turismo-nodo nagusien (hiriburuak) eta barrualdekoenen artean.

“Euskal Y” abiadura handiko trenbidea martxan jartzeak hiriburuen eta zenbait guneren arteko loturak indartuko lituzke, baina ez luke konponduko gainerako lurraldearekiko lotura arazoa (aldiriko edo distantzia ertaineko trenak beharko lituzke).

▪ Zerbitzu publikoak

Segurtasunari eta osasunari dagokienez, prestazio oso onak dituen helmuga gisa eratzten da Euskal Autonomía Erkidegoa. EAE Europako eskualde seguruenen artean dago. Osasun Publikoaren Defentsarako Elkarleen Federazioaren 2023ko urteko txostenaren arabera, Osakidetza Espainiako 2. osasun zerbitzu onena bezala finkatzen da.

▪ Garraio-azpiegiturak

Turismoarekin lotutako azpiegitura nagusiak dira, turisten sarrera- eta irteera-fluxuak eta barne-mugikortasuna ahalbidetzen baitituzte.

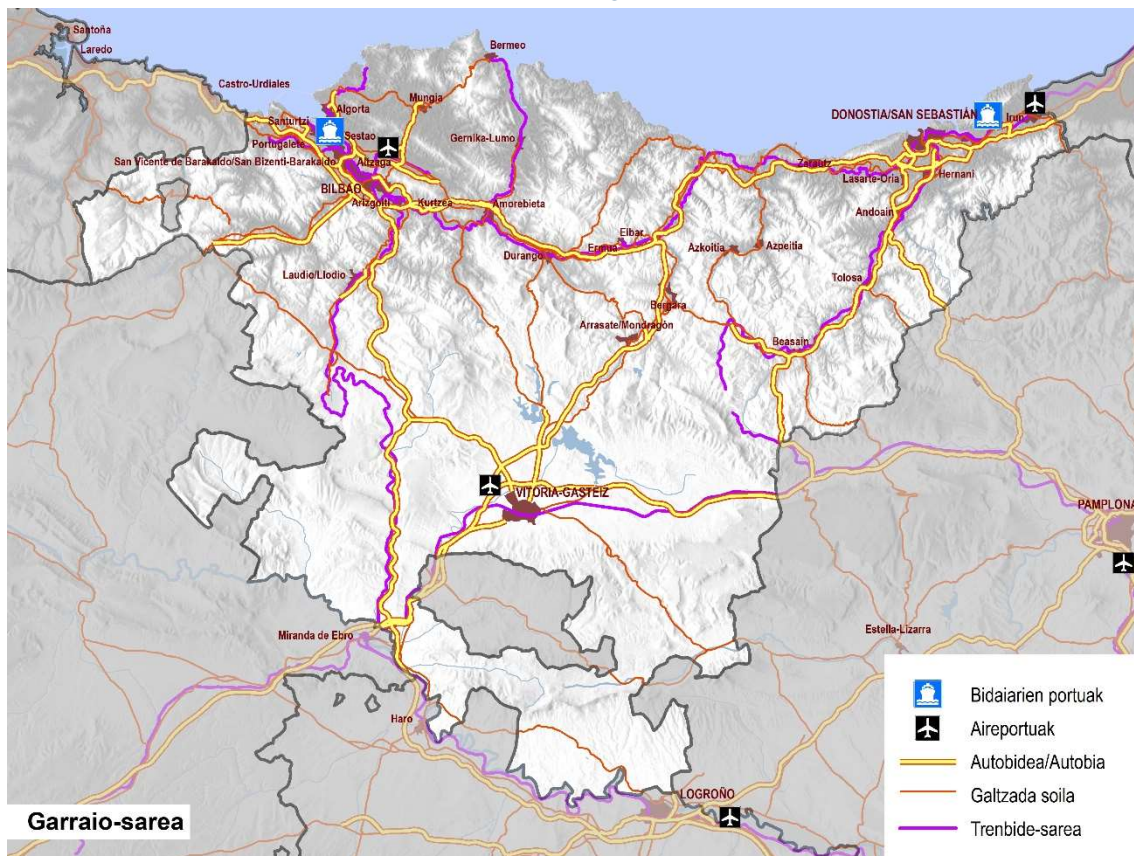
EAEk hiru **aireportu** ditu, bat lurralde historiko bakoitzean, eta Bilbokoa da aireko konektagarritasunerako nodo nagusia (6,3 milioi bidaiari 2023an, AENArek arabera).

Itsas garraioko azpiegiturak Bilbon daude, gurutzaontzien eta ferrien terminalarekin (214.028 bidaiari 2022an, *Bilbaoporten* arabera), eta Pasaian (1.480 bidaiari eskas iritsi ziren 2022an, *Estatuko Portuen* arabera).

Bisitariak trenes iristea da EAEra sartzeko beste modu bat, batez ere Miranda de Ebro (Burgos) eta Altsasutik (Nafarroa). “Euskal Y” delakoa martxan jartzeak EAEko trenbide-sare nagusia indartuko du. Gainera, tokiko mugikortasunerako beste trenbide-eskaintza bat ere badago, hala nola metro-sarea, funikularrak eta tranbiak.

Azkenik, **errepide-sarea** da EAEko bisitariak erabiltzen duten azpiegitura nagusietako bat. A-8 autobidea (Penintsularen eta Frantziaren iparraldeko erlaintzarekin lotura duena) eta AP-1 eta AP-68 autobideak (erdiko goi-lautadarekin Gaztela eta Leon eta Errioxaren bidez lotzeko aukera ematen dutenak) dira erabilitako bide nagusiak.

EAEko azpiegiturak

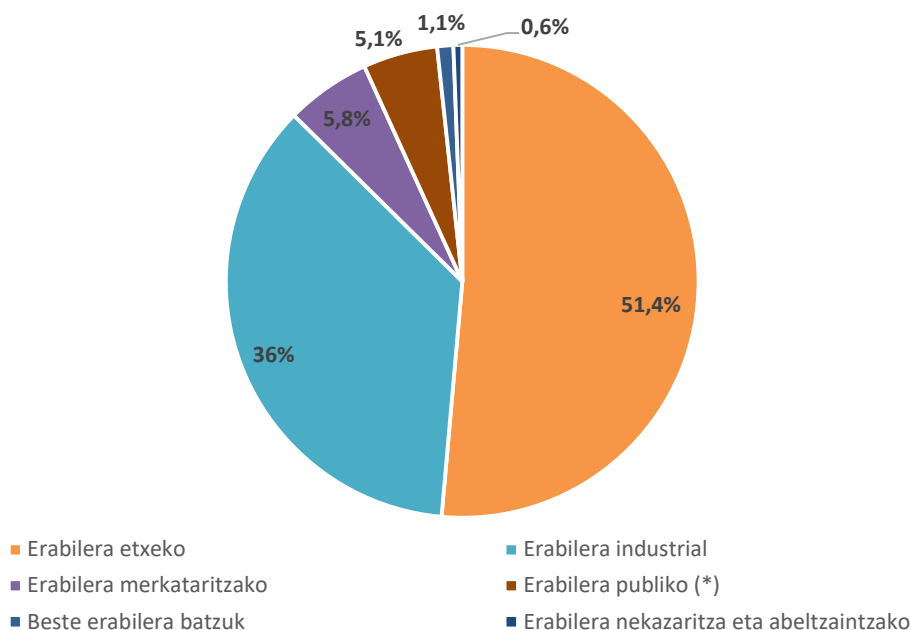
■ Lurralde-metabolismoa

Ura

EAEan urtean 161 milioi m³ ur kontsumitzen dira guztira. Horietatik %51 etxean edo bizitokian erabiltzekoak dira, eta, ondoren, industria erabiltzekoak (% 36). Beraz, bi kontsumoen artean, guztizkoaren ia %87,4 hartzen dute.

Etxeko kontsumoan, turismoari dagokionez, bigarren mailako etxebizitzetako kontsumoa eta hoteletako ur-kontsumoa bereizi behar dira.

Uraren erabileraren banaketa (%) (2021)

Turismo-plazen kopurua eta okupazio-maila kontuan hartuta, ostatu-erabilerako ur-eskariak kalkulatzeko, turismo-plaza motaren arabera hornidura baxu bat aplikatu da.

Ostatuen zuzkidura (l/okupaturako plaza/egun)			
Hotelak	Ostatuak	Landetxeak	Kanpinak
287	174	120	120

Ostatuen zuzkidura, ostatu motaren arabera. (Iturria: Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoaren indarreko Plan Hidrologikoa).

EAEko ur-eskariaren azterketaren arabera (2021), EAEko etxeko batez besteko kontsumoa 37,5 m³/bizi-koa zen, hau da, 112 l/bizi./egun-en baliokidea. Hoteletan ostatu hartzen duten turisten eguneko kontsumoa (287 l/plaza/egun) bertakoena baino askoz handiagoa dela egiaztatzen da (bertakoen batez besteko kontsumoa 2,5 aldiz handiagoa da); bigarren egoitzetan, landetxeetan eta kanpinetan, berriz, bertakoek adina kontsumitzen dute.

Golf-zelaietako ur-eskaria kuantifikatzeko, bigarren plangintza-ziklorako egin zen golf-zelaiaren inbentarioa eguneratu da. Guztira, 21 zelai daude EAEn, eta 489,84 ha-ko azalera ureztatua du.

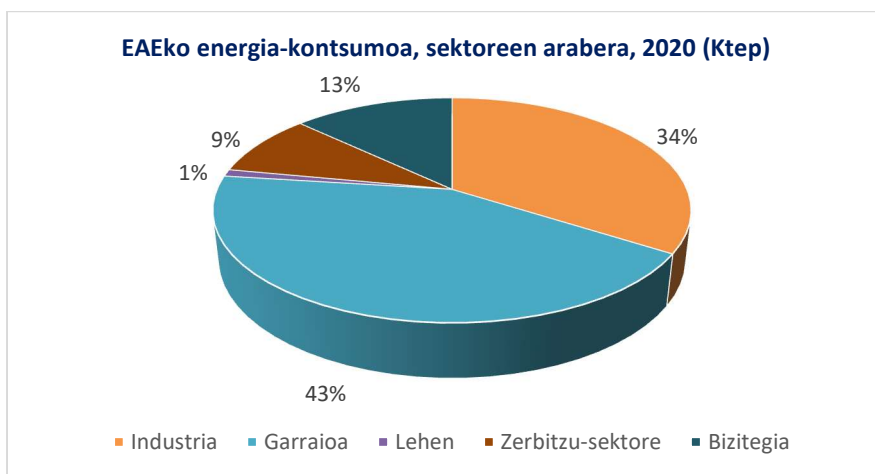
Lehen hurbilketa batean, turisten urteko ur-kontsumoa urtean 3 eta 3,5 hm³ artekoa izango dela kalkula daiteke. Horrek esan nahi du EAEko kontsumo osoaren % 2 inguru kontsumitzen dela.

Golf-zelaiez hornitzea	
Eremua	Hornidura (m ³ /ha urtean)
Araba iparraldea	3.008,3
Araba hegoaldea	3.515
Bizkaia-Gipuzkoa	1.600

Golf-zelaiaren hornidura, eremuaren arabera. (Iturria: "EAEko ur-eskaeren karakterizazioa eta kuantifikazioa. Uraren Euskal Agentziaren prospektiben azterlana" (2004)

Energia

EAEko, garraio-sektorean kontsumitzen da energia gehien oro har (kontsumo osoaren % 43), eta, ondoren, industrian (% 34). Etxeko kontsumoa %4 jaitxi da, gutxi gora-behera, 2017an izandako azken kontsumoarekin alderatuz gero.

Iturria. Eustat - Euskal Estatistika Erakundea

Turismoak eragindako energia-kontsumoaren bi osagai nagusiak hauek dira: bigarren etxebizitzaren energia elektrikoaren kontsumoa eta turistak garraiatzeko egiten den erregai-kontsumoa, bai turismora eramandakoan, bai helmugan bertan egiten den barne-mugikortasunean.

Lurralde historikoen arabera, Bizkaian kontsumitzen da EAEko etxebizitza-kontsumoaren %44,2, Gipuzkoan %32,7 eta Araban %23,1. Euskadin, biztanleko urteko kontsumoa %4,7 murriztu da, eta etxeko kontsumoa %4,8, 2020an.

Etxeko edo egoitzako kontsumoa, batez ere, berokuntzari (%48,2), etxetresna elektrikoaren kontsumoari (%19,7) eta ur bero sanitarioari (%19,5) dagokie.

Biztanleko eta etxeko kontsumoa bizitegi-sektorean

Urtea	Etxeko kontsumoa (giga joulak)	Biztanleko kontsumoa (giga joulak)
2008	31,5	12,1
2009	31,3	12,1
2010	31,2	12,1
2011	28,7	11,2
2012	29,7	11,6
2013	28	11,2
2014	26,3	10,6
2015	27,4	11,1
2016	25,3	10,3
2017	27,3	11,2
2018	29,4	12,1
2019	27,5	11,3
2020	26,2	10,8

Iturria. Euskadi Energía, 2020

Azken urteetan etxe eta biztanleko energia kontsumoak behera egin duela adierazten dute datuek, eta autohornikuntza tasak nabarmen egin duela gora.

EAEko energia-autohornikuntzaren tasa

Urtea	Ehuneko
2008	5,3%
2009	5,5%
2010	5,7%
2011	5,8%
2012	5,5%
2013	6,0%
2014	6,7%
2015	6,9%
2016	7,1%
2017	7,5%
2018	9,7%
2019	9,7%
2020	10,1%

Iturria. Euskadi Energía, 2020

Bigarren etxebizitzako energia elektrikoaren kontsumoari dagokionez, turisten eta egoiliarren arteko kontsumo elektrikoaren diferentzialari buruzko datu espezifikorik ez dagoela esan behar da. Beraz, ezagutza hori hobetuko duten azterketak bultzatu beharko dira.

Hotel-sektoreak energia-eraginkortasuna hobetzeko egindako ahaleginak, gas-tuak kontrolatzeko eta isolamendu termikoa hobetzeko neurrien bidez, etab. establezimendu horien elektrizitate-kontsumoa nabarmen murriztu dute. Bestalde, landa-ingurunekeo turismo-establezimenduetan autohornikuntza energiarako sistemak (panel fotovoltaikoak) ugaritzeak ere lagundu du gastu elektrikoa murrizten. Errealitate susmagarri hori hobeto ezagutzea oso komenigarria izango litzateke etorkizunean sektorean energia-eraginkortasunerako neurriak planifikatzeko orduan.

Garraioaren energia-kontsumoari dagokionez, EAEko aireportu guztietan, 2021ean, 42.229 hegaldi egin ziren guztira, eta 2.864.755 bidaiari garraiatu ziren guztira. Bidaiari horietako batzuk motibazio turistikokotzat har daitezke, eta, beraz, jarduera turistikoari egotz dakioken energia-kontsumoa da.

EAEEn, nolabaiteko espezializazioa dago aireportu bakoitzaren erabileran. Bilbokoa erreferentea da Espainia ipar-erdialdeko pertsonen trafikoari dagokionez, eta hamalaugarren postuan dago Estatuan bidaiarien bolumenari dagokionez. Inguruko beste probintzia batzuetako pertsonak erakartzen ditu, eta inguruko beste aireportu batzuetakoek baino erabiltzaile gehiago ditu, hala nola Santiago, Asturias, Vigo, Santander edo Logroño-koak.

Donostiako aireportua tokikoagoa da, eta 31. Postuan dago estatu mailan; guztira, 155.329 bidaiari erregistratu ziren 2021eko ekitaldian. Gasteizkoa 32. postuan dago, urtean 128.362 bidaiarirekin. Azken hori salgaien garraioan espezializatuta dago, eta estatuko laugarren aireportua da garrantzitsuena horrelako mugimenduetan.

Trafikoa	Gasteiz		Bilbo		Donostia		Guztira	
	Joan-etorriak	%	Joan-etorriak	%	Joan-etorriak	%	Joan-etorriak	%
Nazionala	100.219	4,4	2.004.422	88,7	153.974	6,8	2.258.615	78,8
Nazioartekoa	28.143	4,6	576.642	95,1	1.355	0,2	606.140	21,2
Guztira	128.362	4,5	2.581.064	90,1	155.329	5,4	2.864.755	100

Iturria: EAEko aireportuetako urteko joan-etorriak, zirkulazio-tipologiaren arabera, 2021. EAEko garraio-eskariaren irudia. 2021. urtea – Aena.

Bilbok nazioarteko hegaldi ia guztiak biltzen ditu, guztizkoaren %95,1; Estatu mailan, %88,7. Donostiako aireportuak garrantzi txikia du nazioartean, baina hegaldi nazionaletan joan-etorrien %6,8 sortzen du.

Turismoaren jasangarritasunaren alde egiteko, aire-garraioak eragindako emisioak murriztu behar dira batez ere. Hori dela eta, komenigarria litzateke EAE osoan sustatu beharreko balizko konpentsazio-neurriak aztertzea, hegaldi horien emisioak konpentsatzen lagunduko luketenak.

Bestalde, **helmugako mugikortasunaren** kalkuluak EAEko turisten mugimendu-ereduak hobeto ezagutzea eskatzen du, nahiz eta turisten mugikortasun orokorraren koefizientea aplika dakiekeen erkidegoan ostatu hartzen duten bidaiari guztiei. Prozesu horretan aurrera egiten lagundu behar dute hainbat informazio-motaren GIS analititik abiatuta turisten helmugako mugikortasuna aztertzen duten EAEk egindako azterketek; besteak beste, telefono-konpainietatik (mugikorraren jarraipena helmugan) eta sare sozialetatik (aipamenen eta irudien analisia) lortutakoek.

Hondakinak

Turistek eragindako hondakinen sorrerari dagokionez, bertakoaren antzeko patroia estimatzen da, EAEko hondakinen prebentzio eta kudeaketa planaren (2030) datuen arabera.

Hondakin-sorkuntza tipologiaren arabera EAEn

Hondakin mota	Ton	%
Meatzeak eta harrobiak	11.018	%0,33
Nekazaritza, baratze zaintza, akuikultura	73.318	%2,19
Zurgintza eta papergintza	291.964	%8,73
Larrugintza eta ehungintza	135	%0,00
Petrolio finitza	547	%0,02
Industria kimiko ez-organikoa	16.609	%0,50
Industria Kimika organikoa	42.827	%1,28
Pinturak, bernizak eta tintak	5.259	%0,16
Argazkigintzako industria	131	%0,00
Prozesu termikoen industria	929.434	%27,81
Metalen tratamendua eta estaldura	6.328	%0,19
Metalak mekanizatze industria	552.174	%16,52
Ontziak eta zapiak	281.870	%8,43
Bestelako hondakinak	139.928	%4,19
Zerbitzu medikoak, albatariak	19	%0,00
Hondakinak tratatzeko industria	991.030	%29,65
Guztira	3.342.591	%100,00

Iturria. Euskadiko hondakin ez-arriskutsuen sorrera eta kudeaketa (2018). Datuak tonatan. EAEko hondakinak prebentzio eta kudeatzeko 2030eko plana

Sektoreek sortutako hondakin ez-arriskutsu guztietatik, jarduera turistikoari aplika dakizkioke, batez ere hondakinen eta uraren tratamenduari (% 29,65).

Hondakin mota	Ton	%
Meatzeak eta harrobiak	0	0,00%
Ekoizpen primarioa	16	0,00%
Zuraren eta paperaren industria	0	0,00%
Larruaren eta ehungintzaren industria	0	0,00%

Petrolio fintzea	970	0,30%
Industria kimiko ez-organikoa	2201	0,67%
Industria kimiko organikoa	4858	1,49%
Pinturak, bernizak eta tintak	6328	1,94%
Argazkigintza	201	0,06%
Prozesu termikoak	138309	42,40%
Trat. eta ber. Metalak	42440	13,01%
Mekanizazioa	29389	9,01%
Olio erabiliak	34211	10,49%
Disolbatzaile erabiliak	2595	0,80%
Ontziak eta zapiak	9476	2,91%
Bestelako hondakinak	13107	4,02%
Eraikuntza eta eraispena	20565	6,31%
Mediku-zerbitzuak	1515	0,46%
Hondakinen tratamendua	12983	3,98%
Udalekoak eta parekoak	7003	2,15%
Guztira	326167	100,00%

Iturria. Euskadiko hondakin arriskutsuen sorrera eta kudeaketa (2018). Datuak tonatan. EAEko Hondakinak Prebenitzeko eta Kudeatzeko Plana 2030.

Sektoreek sortutako hondakin arriskutsu guztietatik, jarduera turistikoari, udal-hondakinei eta antzekoei (% 2,15) eta hondakinen tratamenduari (% 3,98) aplikatu ahal izango litzaizkieke.

2018an, 1.066.107 tona³ udal-hondakin sortu ziren Euskadin: 800.674 tona etxeko hondakin (% 75,1) eta 265.434 tona merkataritza-hondakin (% 24,9). Horrek esan nahi du per capita ratioa 481 kg/biztanleko eta urteko dela, %2,2ko jaitsiera 2010aren aldean (492 kg/biztanleko eta urteko). 28en Europako batez bestekoa baino apur bat txikiagoa da (489 kg/biztanleko eta urteko).

Puntu honetan, beharrezkoa da EAE bisitatzen duen turistak hondakinak sortzeko dituen jarraibideak sakonago ezagutzea, nagusi diren turista-moten arabera, turismo jarduerak EAEko hiri-metabolismoaren kudeaketan duen eragina hurbiltzeko, hondakinen sorrerari dagokionez.

³ Ez dira obra txikietako hondakinak sartzen, ezta batera jasotako 6.094 tonak ere. Galerak eta biltegitratzea ez dira kontuan hartu tratamenduen ehunekoa kalkulatzeko.

3.2.5. MUGIKORTASUNA

Ondorioak:

- "Low cost" hegaldien eta erabilera turistikoko etxebizitzaren konbinazioak ugartu egiten ditu garraiobide kutsakorreneko bidaiak: hegazkina, eta egonaldi laburreko ostatuak sortzen ditu. Ondorioz, bidaia bakoitzeko ahalik eta karbono azterna handiena eragiten du.
- Turista gehienak lurraldera sartu eta bertatik mugitzen dira errekuntza-ibilgailu pribatuetan, eta ia ez dute hirietatik kanpoko garraio publikoa erabiltzen.
- Joan-etorrien fluxu handienak norberaren ibilgailuko txangoezaletasunari dagozkie. Baita hiriko eta hiriarteko bideetan auto-pilaketak gertatzen direnean ere.
- Mugikortasun turistikoa eremu naturalak degradatu ditzake.

▪ Kanpoko sarbidea

Euskal Autonomia Erkidegora sartzen diren turisten artean jatorriaren aniztasun handia dago. %48,8 atzerritarrak dira, %10,7 frantziarrak, eta Alemania, Estatu Batuak, Erresuma Batua edo Italiako kontingente garrantzitsuak dituztenak. Hala ere, turistak erakartzeko eragin-eremua nahiko mugatuta dago, erabilitako garraioak adierazten duen bezala: % 61ean, ibilgailu propioa edo irismen ertainerako egokiak diren beste bitarteko batzuk erabiltzen dira (% 18,5); % 17,5ean, hegazkinez joaten dira, eta Bilbo dute sarrera-ate ia eskusibotzat (% 90).

Jatorriari dagokionez, 2018an turisten % 59,8 etxeak ziren, atzerriko herrialdeen %40,2aren aurrean, Frantziakoak nagusi (%41,3). EAEko biztanleak dira autonomia-erkidegoetako merkatu igoerle nagusiak, eta, ondoren, Madril eta Katalunia.

Berriki egindako azterketek adierazten dutenez, EAEra egiten diren bidaien % 78k opor-rrak, aisialdia eta atsedenerako motibazioa dute, lana eta negozioak % 12 dira, eta sendeentzako bisitak eta joan-etorriak % 3 eta % 2, hurrenez hurren.

▪ Barne-desplazamendua

Eremu turistikoei dagokienez, estrategikoa da bidaiarien portaera ezagutzea, kontrako egoerak planifikatzeko eta kudeatzeko, hala nola ilaretako pilaketak, erbitzu publikoen hornidura indartzeko (garraio publikoa, aparkalekuak, garbiketa, etab.).

EAEko mugikortasun azterlanak. Jatorria/Helmuga

	Añana	Kantauri Arabarra	Gorbeia Inguruak	Vitoria-Gasteiz	Arabako Lautada (*)	Arabako Mendialdea	Arabako Errioxa
Añana	8.140	*	*	1.100	50	*	17
Kantauri Arabarra	*	20.033	*	639	0	0	33
Gorbeia Inguruak	*	*	2.536	659	130	*	22
Vitoria-Gasteiz	497	1.460	603	616.642	9.967	542	1.626
Arabako Lautada(*)	41	77	107	10.612	45.501	*	33
Arabako Mendialdea	0	0	0	801	*	638	*
Arabako Errioxa	46	*	22	4.373	109	*	11.781

Iturria: EAEko Mugikortasun Azterlanak, 2024

EAEko Mugikortasun Azterketen jatorria-helmuga matrizeek, adibidez, ez dituzte ohiko bidaiak eta bidaiak turistikoak bereizten. Uda eta negua bereizten dituzte, bai, eta lan, larunbat eta jai egunak, baina ez da nahikoa informazio turisten mugikortasun patroiak zehazteko.

Joan-etorrietarako motibazioa

IBILTUR 2023ren arabera, hauek dira EAE aisialdi-arrazoiengatik bisitatzen duen turista bakoitzak erakartzen duten motibazio nagusiak, pisu erlatiboaren arabera: hiriko turismoari dagozkionak (%19,5), gastronomiari eta ardoari lotutakoak (%16,9), touring edo ibilbide turistikoari lotutakoak (%15,0), kulturari eta ekitaldiei lotutakoak (%14,4) eta kostaldeko turismoari lotutakoak (%14,3).

Eskaintzaren barruan, EAEko turismoaren erakargarri nagusiak dira hiriak eta herriak ezagutzea, ingurune atsegina eta bitxietan barrena ibiliz, eta pintxoak ezagutzea.

2010etik 2023ra, EAEko batez besteko egonaldia 4 gauekoa da.

Bigarren egoitzak

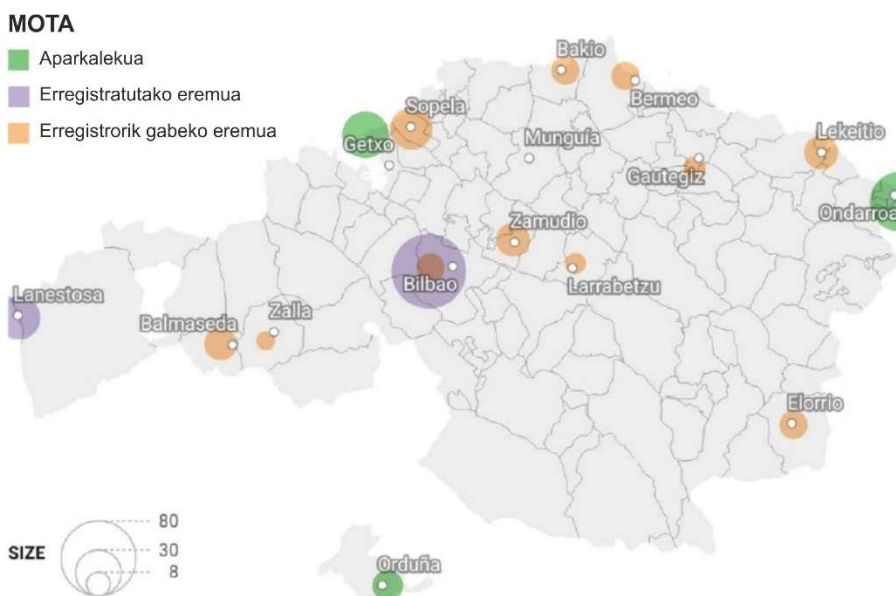
Hirietako eta barrualdeko euskaldun askok bigarren egoitzak dituzte hondartza duten herri euskaldun edo kantabriarretan. Jabe hauei udako hilabeteak eta asteburuak kostaldeko biztanle gisa bizitzea gustatzen zaie. EAEko lau familietatik batek bigarren egoitza du. Beren bigarren egoitzetako egonaldietatik egunero lanera joaten direnean, mugikortasunarekin lotutako saturazioak sortzen dira.

Turismo ibiltaria

Turismo-ibilgailu ibiltarientzako zerbitzugune eta ostatu-lekuen sarea araudirik gabeko 42 eremuk osatzen dute, eta beste 3 erregistratutako daude eta bat datoz kanpinen eta autokarabanentzako eta antzekoentzako eremuen antolamenduari buruzko 396/2013 Dekretuarekin.

Turismo ibiltariaren erabilera errealean eta beharren eta zerbitzu-eremuen eta gualdi ofizialaren eskaintzaren artean desoreka dago. Horrek tokiko administrazioen kezka area-gotzen ditu turismo mota horrek eragin ditzakeen inpaktuengatik, berariazko araudi gutxi baitago gune sentikorretan (mendi-eremuetan eta kostaldean) autokarabanak pilatzea saihesteko.

Turismo-ibilgailu ibiltarientzako zerbitzuguneen eta ostatu-gauen sarea

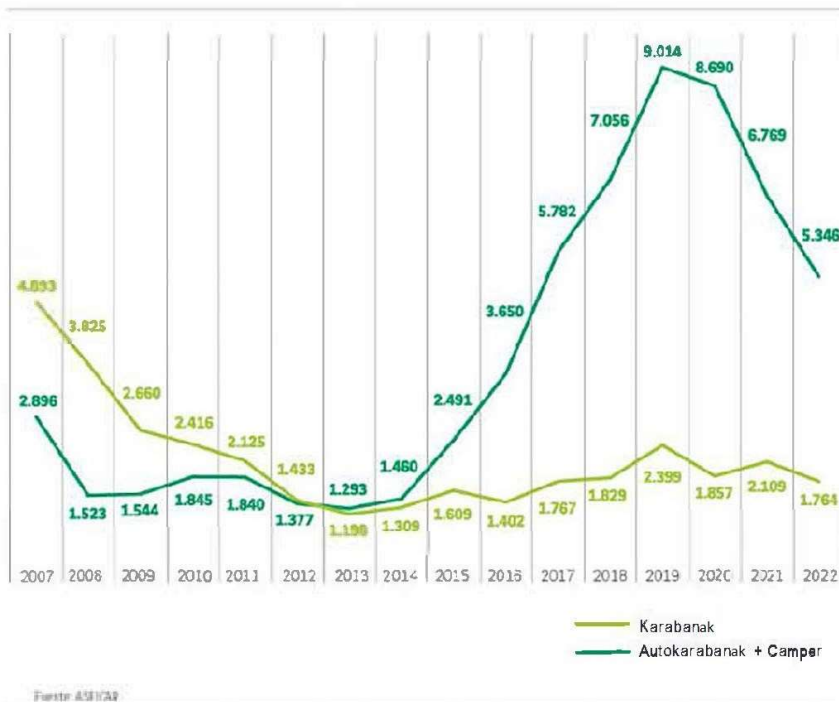

Datu kartografikoak: CNIG - Datawrapper-ekin sortua

Basquetourrek egindako ikerketa baten arabera, autokarabana eta camper berrien salmenta asko hazi da 2014tik 2019ra, eta urtero igoera handiak izan ditu. Geroztik, sendotze-prozesu batean sartu da, eta, horren ondorioz, bigarren eskuko ibilgailuak erosteko edo alokatzeko aukerek turismo-tipologia horri eusten diote.

Karabanen eta autokarabanen matrikulazioen bilakaera Espainian

Karabanen eta autokarabanen matrikulazioen bilakaera Espainian

Iturria: Turismo Ibiltarirako Euskal Eskaintzari buruzko txostena, Basquetour, 2024

Txangozaletasuna

Txangozalea, helmuga bat bisitatzen duen baina bertan gaua ematen ez duen bidaiaria, bertakoa, estatukoa edo estatuartekoa, garraio publikoa erabili ohi ez duen erabiltzailea da, turismo-sarrera gutxi uzten ditu sortzen dituen gastuekin alderatuta, eta helmuga turistikoak asetzen eta kudeatzen ditu, batez ere hondartzetan.

3.2.6. LURZORU URBANIZAEZINEKO INSTALAZIOAK

Ondorioak:

- Ostatu-eskaintzak lurralde-banaketa desberdina erakusten du EAEko lurraldeetan. Alde batetik, EAEko landetxeen %50 Arabako lurralde historikoan daude (gehienak hiri-lurzoruan), eta nekazalturismoko ostatuen %60,8 Gipuzkoan daude (baserriak dira, lurzoru urbanizaezinean sakabanatuta egon ohi direnak). Kanpi-

nen eskaintza ere Gipuzkoan biltzen da (%64,3). Turismo ibiltarirako eremuen eskaintza bakarrik dago modu bidezkoagoan, baina zerbitzuak dituzten 45 ostatu-eremuetatik 3 baino ez daude erregistratuta.

- LAGek espresuki debekatzen dute lurzoru urbanizaezinaren gaineko etxebizitza isolatua, eta bi salbuespen baino ez dituzte ezartzen: nekazaritzako eta abeltzain-tzako ustategiari lotutako etxebizitza eta lehendik dagoen baserriaren gainekoa. Gainera, kanpinak eta kanpaldiak oso erabilera mugatuak dira LAGetan eta plangintza sektorialean. Murritzapen horiei ñabardurak egitea aukera ona izan li-teke eraikinak eta ondare-elementuak birgaitzeko eta haiei balioa emateko.
- Ostatu-jarduerak ez diren beste jarduera batzuk ere araututa daude LAGen, "Aisialdi estentsiboa eta intentsiboa" kategorian, eta Babes Bereziko kategorian baino ez dira debekatuta geratzen (lurraldearen gainerako zatietan baimentzen dira, baldintzekin).

Aisialdiko motibazioen artean, landa-turismoarekin lotutakoak, naturari eta abenturari lo-tutakoak, gutxiengoak dira. Hala ere, landa-turismoa estrategikotzat jotzen da EAEn, bai bertako landa-eremua eta -paisaia erakargarria direlako, bai eman daitekeen zerbitzua-ren kalitateagatik. Era berean, turismo mota lehen sektoreari eta bertako herrietan biz-tanleria finkatzeko laguntza izan daitekeela ulertzen da.

2022an, 479.706 turista ostatatu ziren landa-ingurunean, eta 3,9 milioi bidaiari guztira (168.958 landa-ostatueta eta 310.748 kanpinetan), EUSTATen arabera.

▪ Landetxeak eta nekazalturismoak

EAEko landetxeen eta nekazalturismoen eskaintza 256 establezimendutakoa da, eta os-tatu hartzeko 2.901 leku daude guztira.

Landetxeen eta nekazalturismoko ostatuen eskaintza

	Est. Landetxeak		Pl. Landetxeak		Est. Nekazalturismoak		Pl. Nekazalturismoak	
		%		%		%		%
Araba	40	50,0	416	47,8	31	17,6	319	15,7
Bizkaia	17	21,3	234	26,9	38	21,6	450	22,2
Gipuzkoa	23	28,8	221	25,4	107	60,8	1.261	62,1
Guztira	80		871		176		2.030	

Iturria: Euskadi.eus (2023).

Landetxe gehienak (%50) eta plaza gehienak (%47,8) Arabako lurralde historikoan daude. Nekazalturismoko ostatuei dagokienez, gehienak Gipuzkoan daude, 107 esta-blezimendurekin (%60,8) eta 1.261 plazako eskaintzarekin.

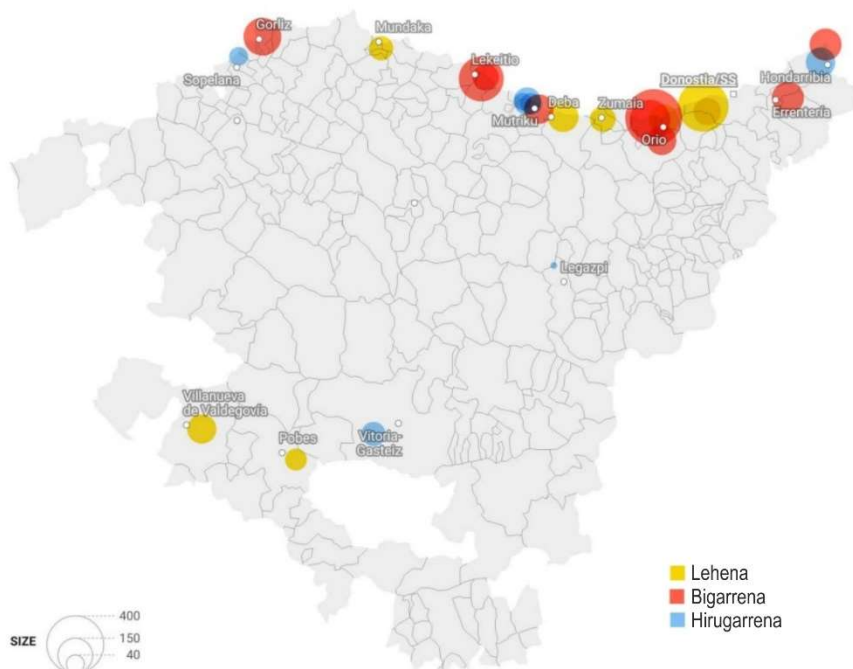
Lurralde historiko bakoitzeko kokalekuen ezaugarriak direla eta, Arabako landa-kokalekuak hiri-lurzoruan garatzen da; Gipuzkoako nekazalturismoak, berriz, baserrietan kokatzen dira, eta baserri horiek lurzoru urbanizaezinean sakabanatuta egon ohi dira.

▪ Kanpinak, kanpaldiak eta turismo ibiltaria

EAEen, 26 kanpin eskaintzen dira guztira, 11.045 plazarekin. Gipuzkoako Lurralde Historikoan dago kopuru handiena, 18 establezimendu (%64,3), Bizkaian baino bi aldiz gehiago (7 kanpin).

Lurralde banaketa oso desberdina da: gehienak kostaldean daude, eta Araban hiru kanpin baino ez daude. Bizkaian (BFA) egindako ikerketa batean jasotako kanpinaren tamainak hektarea 1 ha eta 5 ha bitartekoak dira, 2,4 ha-ko batez bestekoarekin.

Kanpinen kokapenaren eskema. Kostaldeko kokapen orokorra nabarmentzen da.

Iturria: Basquetour, Turismo ibiltarirako euskal eskaintza, g.f.

▪ Ostatz kanpoko jarduerak lurzoru urbanizaezinean

Lurralde Antolamenduaren Gidalerroetan AISIALDI ETA ASTIALDIKO erabilera gisa definitzen dira mota horretako jarduerak, eta horien artean jolas estentsiboa, intentsiboa eta ehiza- eta arrain-jarduerak bereizten dira.

3.2.7. SATURAZIO-EGOERAK

Ondorioak:

- EAEko espazio turistikoaren saturazio arazoak honako hauek dira: bizitegi-funtzioaren desplazamendua; eremu publiko eta erlazionalen saturazioa, lurralde-, metabolismo- eta harreman-azpiegituren sareen saturazioa; eta balio sinbolikoa duten eremu zentralen galera.

Motorizazioaren hazkundeak repideetan kolapsoak sortzea ekarri zuen, Donostia eta Bizkaiko kostalderako joan-etorri masiboen ondorioz.

Egoiliarrentzako alokairuko etxebizitzaren eskaintza kentzeak etxebizitza eskuratzeko ahalmen txikiagoa zuten gizarte-taldeak urrunago zeuden auzoetara lekualdatzea ekarri zuen, eta horrek esan nahi du hiriguneetara joan-etorrietan egunean gastu handiagoa egiten dela.

ETeen ostatu hartzen duten turisten eta txangozaleen ugaritzeak saturazio eta kolapso egoerak eragiten ditu EAEko hiri nagusietako hirigune historikoetan. Horren ondorioz, turismo-erakargarritasuna desagertu egiten da.

Egoera hori jasaten duten gune turistikoak udaberrietik udazkenaren zati batera bitarteko asteburuetan egoten dira, batez ere, eta punturik gorenak Aste Santua eta uda izaten dira. Leku batzuetan Gabonetan ere bai.

▪ **Harrera-ahalmena**

TMEk honela definitzen du karga-ahalmena: **ingurune fisiko, ekonomiko edo soziokulturala kaltetu gabe**, eta bisitarien esperientziaren kalitatea modu onartezinean murriztu gabe, leku turistiko bat bisita dezaketen pertsonen **gehieneko kopurua** (Mathieson & Wall, 1982).

Eremu turistiko baten karga-ahalmenaren edo harrera-ahalmenaren mugak zehaztea zaila da, baina baieztatu daiteke hirigune historikoen identitate-galera edo hondartzetara edo erakarpen handiko lekuetara iristeko kolapsoa karga-ahalmena gainditu izanaren sintomak direla.

Bada mugimendu bat karga-ahalmenaren metodoaren aplikazioa kritikatzeko duena, justifikatuta baitago lurralde baterako nahi diren baldintza sozial eta biofisikoei eusteko moduak zenbaki zehatzak finkatzetik harago joan behar duela; hau da, karga-ahalmena zehazteko baldintza kualitatiboak finkatu behar direla, eta ez kuantitatiboak.

3.2.7. EREMUAREN ANTOLAKETA. GOBERNANTZA

Ondorioak:

- Analisisan, nabarmentzekoa da historikoki ez dagoela espazio turistikoaren antolakuntza espazial turistikorik espazio turistikoaren planifikazio eta kudeaketa egokia ahalbidetuko lukeenik. Gaur egungo lurralde-mugapen tradizionalak (lurralde historikoak, turismo-markak, turismo-helmugak, landa-garapeneko elkar-teen eremuak, turismo-zonak edo beste eremu orokorrako batzuk, hala nola, funtzionatzen duten zonak eta administrazio-eskualdeak) ez zuten panorama oso definitua, lurralde-gainjartzeak, zalantzarazko atxikipen-zonak eta turismo-politike-tarako esparru desegokia baitzituzten. Arazo hori konpontzeko, hurrengo fasean beste espazio-antolaketa bat proposatu nahi da, eta kudeaketaz arduratuko diren administrazio-erakundeak sortu (Turismo Lankidetzako Erakundeak, hiriburu-tako turismoa sustatzen duten erakundeak eta turismo-produktuak kudeatzen dituzten erakundeak).

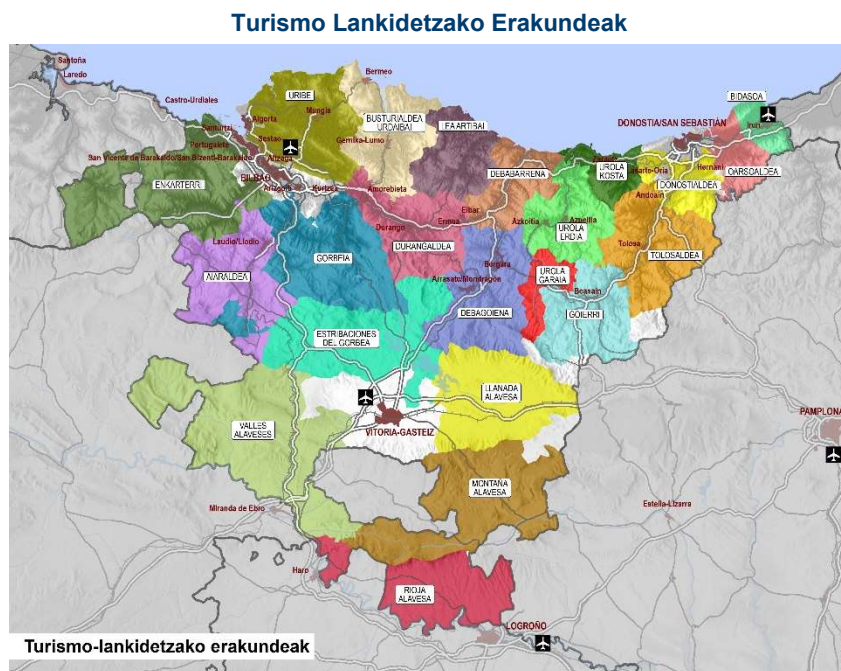
EAEko eremu turistikoaren antolamenduak espazioa antolatzeke hainbat erreferentzia ditu, plangintza- edo sustapen-tresnen arabera. Erreferentzia horiek gainjartzeak eragiten dituzte, eta nolabaiteko nahastea eragin dezakete.

Honako mugak eta ezaugarri hauek agertzen dira:

1. Hiru **lurralde historikoak**: Araba, Bizkaia eta Gipuzkoa. Turismo-plangintza eta -kudeaketa osorako erreferente gisa balio dute.
2. Sei **turismo-markak**: Euskal Kostaldea, Haranak eta Euskal Mendiak, Arabako Errioxa eta 3 hiriburuak: Bilbo, Donostia eta Gasteiz.
3. **Basquetourreko 24 helmuga turistikoak**. Marka turistikoekin batera, sustapen- eta marketin-jardueretan erabiltzen dira, baina ez da argi geratzen zein funtzio eta harreman dituzten.
4. **Landa Garapeneko 18 Elkarteen** erreferentzia-eremuak. Horien bidez, informazio- eta sustapen-zerbitzu turistikoaren parte bat kudeatzen da.
5. 11 **Eremu Turistiko Geografikoak**, joan-etorrien adierazle estatistikoaren oinarri direnak.

Gainera, 15 **Eremu Funtzional** definitzen dira lurralde-antolamenduko unitate gisa, eta 20 **Eskualde Administratibo**, estatistika-unitate gisa.

Hala ere, Eusko Jaurlaritzatik EAE mailako antolaketa administratiboanari dira lanean, turismoaren arloko antolaketa eta jardunaren gatazka historiko hau konpontzea ahalbidetuko duen figura sendotuz. Hori dela eta, Turismo Lankidetzako 28 Erakunde (TLE) sortu dira.

Turismo Lankidetzako Erakundeak: entitate horiek, beren eraketan eta/edo kudeaketan, Euskal Autonomia Erkidegoko erakunde publiko eta pribatuak integratzen dituzte, beren jarduera-eremuko turismo-sektoreari lotuak, eta funtsezko elementuak dira destinoaren turismo-garapenerako. Ondorioz, eskualde bakoitzeko turismo-lankidetzako erakunde bakarra egon daiteke.

Hiriburuetako turismoa sustatzen duten erakundeak: EAEko hiru hiriburuetako turismoa garatzeko eta sustatzeko ardura duten erakunde publikoak.

Eskualdeaz gaindiko turismo-produktuak kudeatzen dituzten erakundeak (aurrerantzean, turismo-produktuak kudeatzen dituzten erakundeak): EAEn berariaz sortutako eskualdez gaindiko erakundeak dira, baliabide gastronomiko, natural edo kultural jakin bat turismo-produktu gisa abian jartzeko, kudeatzeko, sustatzeko eta merkaturatzeko, era-kartze-ahalmen handia eta turismo-fluxuak sortzeko gaitasuna dutenak.

3.2.7. NAZIOARTEKO TURISMO-MERKATUAREN PRONOSTIKOA

Honako aurreikuspen eta joera hauek nabarmentzen dira:

- I. Aurreikuspen orokorren arabera, **turismoa etengabe haziko da**, nahiz eta aurkako faktoreak izan, hala nola aireko garraiorako erregai gutxiago izateko murrizketak eta BEGen emisioen kontrola. Euskal Autonomia Erkidegoko 2030erako Turismo Estrategiak aurreikusten du 2030erako urteko hazkunde-tasa %4tik gorakoa izango dela nazioarteko turismoaren eskariarentzat, eta % 2tik gorakoa etxeko turismoaren eskariaren hazkundearentzat.
- II. **Klima-aldaketak** ondorioak izango ditu hainbat helmugatako klimatologietan. Aurreikuspenen arabera, eguzki-orduen kopurua hobetu egingo da eta klima-konforta hobetuko da EAEn, nahiz eta muturreko fenomenoek eraginpean gehiago egon. Iparraldeko helmugek etekina ateratzen diote krisi klimatikoari, ikusten baita turistak gero eta urrunago daudela tenperatura altuegiak dituzten lekuetatik, opor freskoagoak bilatuz (Conde Nast Traveler, 2024). EAE barne hartzen duen Espainia Berdeak gastu turistikoa handituko du, baina baita presioak ere, eta agian turismoaren urtarokotasuna murriztuko da.
- III. **Aireko garraioak** egiturazko aldaketa jasango du, murrizketa handiagoekin eta garestitze nabarmenarekin. EAEa iristen diren turisten kopuruari dagokionez, eragina izango du nazioarteko bisitarien kopuruak, baina egonaldi luzeagoekin konpentsatuko da.
- IV. **Asiako erdiko klasearen hazkundeak** eta Europarako bidaia turistikoek eskariak nazioarteko eskaria bultzatuko dute. Megajoera horrek EAEn izango duen eragina zalantzazkoa da.
- V. **Mendebaldeko biztanleriaren zahartzeak** eta EAEko erakargarritasunekin bat datozen eremuetara bidaiatzeko duten joerak indartu egiten dute kulturarekin, lurraldeen eta hiri-espazioen ibilbide geldoarekin, gastronomiarekin eta abarrekin lotutako leku erakargarrien eskaintzan duten zeregina.
- VI. **Digitalizazioa** eta ekoizpen-alderdi guztien eta bizitegi-ongizatearen alderdi guztien IKT teknologia sortzeak aldatu egingo ditu ibai-adarren egitura eta zerbitzuak emateko teknologia. Alokairu plataformek eragindako ETEaren leherketaren kasua da hori. EAEko berrikuntza teknologikoaren garapen-mailaren ondorioz, produktuak bereizten dituen, iraunkortasunari laguntzen dion eta lehiakortasuna hobetzen duen posizio aitzindari eta aurreratua izan daiteke alor horretan.
- VII. **Mugitzeko modu berriek** bai helmugara sartzekoak, bai egonaldikoak, eragina izango dute helmugako portaeran. Banakako eta taldekako teknologia berriak izango dira, informazioa denbora errealean handituko da eta joan-etorriak optimizatuko dira, inpaktuak minimizatuz eta bidaian errentagarritasuna ziurtatuz.
- VIII. Hirietako **aire zabaleko jaialdiak ugaritu egin dira**, eta eragina izan dute espazioaren okupazioan, pilaketetan eta biztanleei eragindako eragozpenetan. Hala ere,

jende gutxiago ibiltzen den eremuetara fluxuak banatzeko aukera gisa har daiteke, inpaktuak orekatu ahal izateko.

3.3. EREMU TURISTIKOAREN DIAGNOSTIKOA ETA DINAMIKA

Laburbilduz, ondoriozta daiteke espazio turistiko bakoitzean bi eredu bizi direla intentsitate desberdinarekin: bata, hotel-establezimenduan oinarritua, eta bestea, etxebizitzan oinarritua, bigarren egoitzakoa edo erabilera turistikokoa.

Edukiak aztertuta, ondorio nagusi hauek atera dira:

- ✓ **Lehenengo ondorioa.** Euskal Autonomia Erkidegoan, lurraldearen erabilera turistikorako **bi eredu** daude, eta oso ondorio desberdinak dituzte ingurumenean, gizartean eta ekonomian, bai eta lurraldearentzat ere. Bi eredu horiek **higiezin oinarriko eredu eta zerbitzuak emateko eredu** gisa izendatu daitezke.

Lehenengoa, 60ko hamarkadatik aurrera euskal kostaldean udaldiak 20. mendean izan zuen hedapenaren ezaugarria izan zen; bigarrena, hotel-kontratatzaileraren bereizgarria, aitzindaria izan zen Donostian eta beste herri batzuetan, eta neurri handiagoan edo txikiagoan egon da EAEko zati handi batean. Kostaldeko turismoaren ezarpen- eta hedapen-fasearen ondoren, hirietako egonaldi laburreko turismoak eta landa-inguruneak hazkunde azkarra izan dute.

Higiezin oinarriko ereduaren hedapen azkarrak lurralde-desoreka handiak eragiten ditu, bai kostaldean uda-parterako, bai turismorako erakargarritasun handiena duten hirien erdiguneetan.

- ✓ **Bigarren ondorioa.** Turismo-jarduera EAEn bizi diren pertsonen bizi-bitartekoen parte den **sektore eko-nomiko garrantzitsu** gisa finkatu da. 37.000 enplegu inguru eta 2.300 milioi euro baino gehiagoko BEG jarduera horretatik dator.

Jarduera ekonomiko eta sozial horrek **lurralde- eta hirigintza-zeregin** oso garrantzitsua du EAEn eraketan, bai hiri- eta harreman-sisteman, bai landa-ingurunearen artikulazioan eta aktibazioan.

- ✓ **Hirugarren ondorioa.** Turismoa **bizitegi-emulazioko** fenomeno da, eta lurraldean beste erabilera eta jarduera batzuekin **bustitzen eta nahasten da**.

Etxebizitza turismo-ostatu gisa erabiltzeak aldatu egiten du hirigintzaren eta lurralde-antolamenduaren funtzio nagusietako bat; hau da, hirigintza-baliabi-

deak eta bizitegi-funtzioari egokitutako antolamendu-baldintzak eskaintzea. Bertan bizi diren biztanleentzat etxebizitza bizigarri nahikoak izateko, beharrezkoa da prozesu konplexuei heltzea, hala nola, lurzoruak eta mugikortasun-erabilera oinarritzako erreserbak lortzeko, zerbitzu publikoak emateko, gizarte-harremanetarako guneak eratzeko eta abarretarako. eta hornidurak eskaintzeko sare konplexua garatzea, eskala guztietan. Ahalegin kolektibo handi hori (publiko-pribatua) herritarrei babesa bermatzeko interes orokor eta publikoaren printzipioan oinarritzen da; hala ere, modu desegokian erabiltzen da alokairuko higiezinaren negozio baten euskarri gisa edo bigarren bizileku gisa. Gainera, higiezinaren ereduak eragozpen handiak ditu lurraldearen kostu-onura erlazioan, enplegu egonkor eta kalitatezko gutxi sortzen duelako eta diru-sarrera publikoei ekarpen txikia egiten dielako.

Bigarren nahasmen-egoera zerbitzuen eremuan gertatzen da gehienbat. **Derrigorrezko helmuga duen bidaiaren eta helmuga hauta dezakeen aisialdiko bidaiaren arteko nahasketa** da. Bilerei lotutako bidaiak (MICE) izaera mistoa dute, lana eta aisia, eta turismotzat har daitezke.

Hala eta guztiz ere, estatistikek ez dituzte bereizten bidaiariak eta turistak, eta lurraldearen erabilera nahasia deskribatzen dute, fluxuen intentsitatea, urtarokotasuna, helmugako eguneko batez besteko gastua eta urtarokotasuna aldatuz.

Hirugarren inpregnazio-egoera nabarmena da **turistak eta gune berean bizi direnak elkarrekin bizitzea**: espazio publikoan, landa-eremuan eta jatetxe-establezimenduetan eta kultura-, kirol- eta jolas-jardueretan. hiriko biztanleentzat edo aire zabaleko zenbait kirol- eta jolas-jardura atsegin dituztenentzat (txangozaleak) topagune eta harreman-gune erreferentzialen erabilera eta esanahia errotik aldatzen diren egoerak sortzen dira.

- ✓ **Laugarren ondorioa.** Jarduera turistikoak, bizitegi-funtzioaren emulazio bat den aldetik, **dimentsio metabolikoa** du, baina bere ezaugarriak biztanleria egoiliarrenak ez bezalakoak dira. Lurralde-sare metabolikoen, uraren ziklo integralaren, energiaren, hondakinen kudeaketaren eta oinarritzako elikagaien horniduraren aurreikuspenek eta zuzkidurek eragina dute fluxu turistikoaren garrantzian eta portaeran, bai eskariaren intentsitateari dagokionez, bai urtarokotasunari dagokionez.

Lurralde bat LPP baten bidez edo HAPO baten bidez planifikatzen denean, beharrezkoa da biztanleria-aurreikuspenen eta haien hornidura metabolikoen arteko bat-etortzea eta koherentzia ezartzea. Alde horretatik, eremu turistikoaren antolatzearen aurreikuspenak eta erabakiak dagozkien erreferentzia-adierazleekin

hartu behar dira kontuan, bai ur-, energia- eta elikadura-kontsumoari dagokionez, bai hondakin solido, likido eta gaseosoen kudeaketari dagokionez.

Turismo-jarduerak modu aktiboan parte hartu behar du EAEk energia-sistemaren birmoldaketarekin (kontsumoa murriztea eta energia berriztagarria sortzea), mugikortasunarekin, uraren ziklo integralarekin eta gertuko elikagai-hornikuntzarekin dituen konpromisoetan eta plangintzan. **Autosufizientzia konektatuaren** printzipioa espazio turistikora eraman behar da.

- ✓ **Bostgarren ondorioa.** Lurraldeari dagokionez, bereizi egin behar dira, alde bate-tik, **eskuragarritasun-baliabideak eta berezko balioa**, bestetik, **turismo-jarduera sustatzeko eta garatzeko helburua duten baliabideak** eta, azkenik, **handitu daitekeen jarduketaren xede diren baliabideak**.

Lehenengoak, era berean, hiru multzo handitan sailka daitezke: baliabide natu-ralak, kultura-baliabideak eta paisaia garrantzitsua baliabide turistiko gisa. Sailka-pen hori izaera ukigarri eta ukiezinarekin gurutzatzen da. Adibidez: gastronomia baliabide kultural ukiezina da. Baliabide horiek balioa aitortzeko eta babesteko legeria espezifikoak dute. Kultura-ondareak eta natura-inguruneak beren proze-durak eta babes-figurak dituzte. Paisaia-baliabidea oso garrantzitsua da turismo-rako, baina, balio aitortua duen ondasun publikoaren, babesaren eta maneiu-a-ren arteko erlazioan, erabiltzen zaila den gaia da. Aparteko balioa babesteko figurak daude.

Bigarreni dagokionez, baliabideak balio intrintsekoa duten lurraldeko aktiboak dira, baina turismorako duten interesak ez du zertan bat etorri balio intrintsekoa-rekin. Ikuspegi naturaletik oso baliotsua den ekosistema batek ez du zertan oso interesgarria izan turismoarentzat, bisita turistikoaren ahultasuna edo bideragarri-tasuna edozein dela ere. Gauza bera esan dezakegu aztarnategi arkeologiko eta logiko baliotsu bati buruz. Litekeena da inolako turistarik ez izatea, eta, are gehiago, bisitarekin bateraezina izatea hura kontserbatzea. Turismo- eta lurralde-plangintzaren prozesuan, beharrezkoa da EAErako interes turistikoko baliabide ukigarriak kalifikatzea eta lurraldea egokitzeko gutxieneko baldintzak ezartzea.

Azkenik, jarduketa gehigarriaren xede diren baliabideak erakargarritasun turisti-koak dira, eta helburu horrekin diseinatu eta gauzatutako inbertsio-ekintza baten bidez sortzen dira. Kasurik muturrekoenak parke tematikoak dira, orientazio turis-tiko argiarekin eraikitako instalazioak, enpresa-helburu eta -plangintza batetik sor-tzen direnak eta lurraldean eragin handia dutenak. Beharrezkoa da lurralde-iriz-pide jakin batzuk izatea planifikatzeko eta sustatzeko, lurralde-izaeraren, -di-mentsioaren eta -eraginaren arabera.

- ✓ **Seigarren ondorioa.** Eremu turistikoa eta helmuga turistikoa bereizi behar dira. LAPa egiteko prozesuan, lurraldearen kudeaketa hobeto antolatzea hartu behar da kontuan, eta, horretarako, orain arte turismo-administrazioak erabili dituen **lurralde-unitateak** finkatu edo haien mugak berrikusi behar dira, baliabideak kudeatzeko lurralde-irizpideen eta turismo-ereduaren nagusitasunaren arabera. Turismo-administrazioak, bere aldetik, helmugen egitura ezarriko du, plangintza estrategikoa eta marketinekoa formalizatzeraz bideratua.
- ✓ **Zazpigarren ondorioa. Turismo-sistemako zenbait osagaik** araudia hobetu behar dute, turismo-espazioan hobeto integratzeko. Horrek berekin dakar lurraldean erregulazio- eta plangintza-tresnak modu koordinatuan erabiltzea, eremu turistikoa lortu nahi den bikaintasuna lortu ahal izateko.

Ilido horretan, garrantzitsua da koordinazio eraginkorragoa lortzea gune turistikoen eremuan diharduten **politika publikoen artean**: ingurune babestua, landa-ingurunea, kultura-ondarea eta mugikortasuna, garrantzitsuenak diren aldetik.

- ✓ **Zortzigarren ondorioa.** Konpondu gabeko gai handienetako bat da **turismo-jardueretarako lurraldearen harrera-ahalmena** zehaztea. Saturazio-egoerak nahiko zehazgarriak dira, gaitasunak gainezka daudelako eta/edo erabiltzaileek eta egoiliarrek pertzepzio negatiboa dutelako; horrek guztiak lurraldearen erakargarritasun turistikolari eragiten dio. **Eremu turistikoen saturazio-arazo** horiek lau motatakoak: a) Bizitegi-funtzioaren desplazamendua; b). Eremu publiko eta erlazioen saturazioa; c) Lurralde-, metabolismo- eta harreman-azpiegituren sareen saturazioa, eta d) Balio sinbolikoa duten eremu zentralak galtzea. Denboran eta espazioan egoiliarren, bigarren egoitzako erabiltzaileen eta turistaren joan-etorriak pilatzen direnean agertzen diren arazoak dira.
- ✓ **Bederatzigarren ondorioa.** irizpide batzuk definitu behar ditu gaur pasatzeko modu ez-konbentzionalerako: **karabanninga eta kanpin-forma desberdinak**, besteak beste, kanpin-modalitate berria. Argi dago gaur igarotzeko modu horiei lotutako erabilera-eskaera finkatu dela, eta urteko hilabete jakin batzuetako eskariaren dimentsioak kontuan hartuta, erabilera eta jarduera antolatzeko erabakiak hartu behar direla. Gomendatzen da LPSk aztertzea zer ondorio dituen zenbait tokitan kanpinak ugaritzeak eta autokarabanak beste erabilera batzuekin batera egoteak leku jakin batzuetatik aurrera. Ilido horretan, ezin da ahaztu lurralde-antolamenduaren eta hirigintzaren misioa ezin dela izan dimentsio-maila jakin bat hartzen duen edozein motatako aginduren zuzkidura konpontzea. Plangintzak lurralde-kostu/onura erlazioak ere baloratu behar ditu, dimentsio guztietan.

- ✓ **Hamargarren ondorioa.** Lurralde- eta hirigintza-planen **ingurumen-ebaluazio estrategikoari** dagokionez, bereizi egin behar dira LPSaren ebaluazio-prozesua bera eta beste lurralde-plan batzuetan dimentsio turistikoa kontuan hartzea. LPSaren ebaluazioak plangintza-prozesuan erabat integratuta egotearen irizpideari erantzun behar dio. Beraz, egiten den txostenak LPS egitean kontuan hartu diren ingurumen-alderdiak eta gai garrantzitsuetan dituzten aukerak aurkeztu behar ditu, ingurumen-gaiek azken proposamenetan izan duten eragina azalduz.

Alde horretatik, gai metabolikoei eta saturazioari eragiten dioten gaiek garrantzia berezia hartzen dute. Ingurumen-ebaluazioak oinarri higiezinaren ereduaren prebalentziak ingurumenean duen eraginari buruzko azterketa behar bezain adierazkorra egin behar du, eta simulazio dinamikoko sistemen bidez justifikatu behar ditu ingurumen-irizpideen arabera harrera-gaitasunerako kasu bakoitzeko tolerantzia-atalaseak. Eremu turistikoaren eta eraikin bakartuen tipologiei lotutako autosufizientziaren printzipioa aplikatzea ingurumen-bideragarritasunaren azterketaren zati bat da, energia- eta ur-dimentsioei eta hondakinen kudeaketari dagokienez.

Era berean, **aire garraioak** EAEko **turismoan** dituen arazoak ere aztertu behar dira. Frantzia ez den atzerriko herrialdeetatik datorren turismoa interes handiko aukera da, urtarokotasunean eta eguneko batez besteko gastuan dituen ondorio positiboengatik, eta magnitude horien bitartez, enpleguan, diru-sarrerara publikoetan eta helmugen jasagarritasunean. Hala ere, turismo-mota horrek eragozpen larriak ditu energia-kontsumoari eta eragiten dituen berotegi-efektuko gasen dagokienez. Ingurumen-ebaluazioak ezin ditu eragin horiek alde batera utzi, eta aire-bidaiaren eta helmugako konpentsazioen arteko erlazioa optimizatuko duen turismo-estrategia baten lurralde-ondorioak nola helarazten saiatu behar du, batez besteko egonaldia eta karbono-bilketako ekintzen emisioen konpentsazioak sustatuz.

Erabileren erregulazioa udalaz gaindiko eta udalerrietako plangintza-tresnak (LPP) garatzean aurreikusi behar da, eta LPSetik irizpideak eskaini behar dira muga onargarriak ezartzeko eta bizitegi-erabileren eta erabilera turistikoaren arteko bizikidetzarako baldintza egokiak ezartzeko. Era berean, komenigarritzat jotzen da LPPk erabilera- eta jendetza-moduluak ekipamendu eta azpiegituren zuzkidurekin lotzen dituzten koefizienteak ezartzea. Eremu publikoetan eta harreman-eremuetan bizikidetzak hobeto antolatzeke, kasu bakoitzeko problematikari erantzun egokiaren mekanismo espezifikoak ezarri behar dira.

3.4. ANTOLAMENDU PROPOSAMENA

3.4.1. ANTOLAMENDUAREN OINARRIAK ETA EREDUA

▪ Lurzoru urbanizaezinean antolatzeko irizpideak

Irizpide orokorrak

- Landa-lurzoruak edo lurzoru urbanizaezinak bere lurralde-izaerari eutsi behar dio, **lehen mailako ekoizpena eta lurralde-sistemen funtzionamenduan jardueren integrazio zorrotza** protagonista direla.
- EAEko lurralde-unitate handien arteko **tratamendu-desberdintasunak** planteatuko dira, funtsean lurralde historikoekin bat datozenak.
- Turismoa **lurraldeak aktibatze**ko ahalmen oso baliotsua da, betiere ondare- eta paisaia-balioak kontserbatzea eta indartzea arriskuan jartzen ez duten irizpide jakin batzuk errespetatzen badira.

Lurzoru urbanizaezinean instalazioak antolatzea

Landa-ostatuei buruz **dauden dekretuei** buruz:

- **Dekretuak** beste dekretu batean bilduko **dira**, zehaztapenak eguneratzeko eta LPSra eta turismo-jardueraren baldintza espezifikoetara egokitze.
- Inkoherentzia eta erredundantziak ezabatuko dira.
- Administrazioa **sinplifikatzea** izango da helburua.
- **Parametroak berrikusiko dira, gaur egungo** klima-alaketara, biodibertsitatearen galerara eta trantsizio energetikora **egokitze**ko:
 - o Autosufizientzia energian
 - o Uraren zikloa kudeatzeko sistema eraginkorrak; arazketa, aurrezpena eta berrerabilpena.
 - o Sute-arriskuaren aurreko parametroak.
 - o Uholde-aldien aurreko prebentzioa indartzea.

o Motorrik gabeko mugikortasuna sustatzea.

o Azpiegitura berdearen parametroak urbanizaziorako edo eraikuntzetarako, hau da, biodibertsitatea sustatuko da, gainazalen artifizializazioa saihestuko da (lurzoru bizia galtzea), lurzoruaren infiltrazio naturala sustatuko da drainatze-sistema jasangarriak erabiliz, eta naturan oinarritutako irtenbideak erabiliko dira, hala nola iragazki naturalen bidezko saneamendua, etab.

o Ekonomia zirkularreko parametroak sartzea.

- Kanpaketa-modalitateetarako: **Egonaldiaren denboraz** eta EAEko eremu jakin batzuetan erabilera horiek ohiko etxebizitza bihurtzearen arriskuez hausnartzea. 396/2013 Dekretuan honako hau adierazten da: Erabiltzaileek gehienez 11 hila-bete eman ditzakete kanpin batean urte natural bakoitzean.

Landa-ostatuari buruz. 199/2013 Dekretua (kanpatu gabea):

- Lurzoru urbanizaezineko ostatua lehen mailako jarduerari lotuta dagoela jotzen da; beraz, ETE eta ETL figurak ez dira egokiak helburu horretarako.
- **Lehendik dauden eraikinen gainean** baimenduko da, eta eraikigarritasuna handitzeko aukera emango da. (LHLk etxebizitza-erabileretara mugatzen du eraikigarritasuna handitzea. Beharrezkoa izango da juridikoki aztertzea hori beste erabilera batzuetara transferitu daitekeen ala ez).
- Erabiltzen ez den **ondare historiko** arkitektonikoan **hirigintza-parametroak** tipologiaren arabera **malgutzea** bilatuko da, birgaitzea sustatzeko (Araban Kuadrillen balioa hartuko da kontuan).

▪ Turismo-espazioaren antolamenduaren eredua

Egungo eredua birbideratzea da helburua. Izan ere, EAEra etortzen den bisitari-kopuruan nagusi da arautu gabeko sasoiko etxebizitzetan (bigarren etxebizitza eta alokairua) ostatu hartzen duen pertsona-multzo handia, oporretarako edo udarako arrazoi nagusiarekin, eta helmugako portaera-jarraibideekin ez da optimizatzen lurralde-kostua/-onura erlazioa (eguneko batez besteko gastu baxua, ibilgailu pribatuaren mugikortasun altua, espazio publikoen erabilera intentsiboa, etab.), eta, pixkanaka, beste eredu bat ezartzen joatea bultzatuko da, establezimendu arautuetan ostatu hartzen duten eta segmentu espezifikoekin lotutako bidaia-motibazioak dituzten turisten kopurua handituz (landa-natura, kultura, bilerak, kirol-abentura, etab.). Bigarren

egoitzako turisten abantailak gordetzean datza, turismoak ostatu arautuan dituen abantailak areagotuz.

Eredu hori garatzeko, **lurralde-ondarean (natura, kultura eta paisaia) oinarritutako bereizketari** ahalik eta garrantzi handiena eman behar zaio. Aukera estrategiko horrek, gainera, berekin dakar EAEko turismo-helmugak **nazioarteko merkatuan** duen lehiakortasun-posizioa nabarmen hobetzea, zeina kritikoa baita emaitza hobeak lortzeko urtero-eraginik gabeko joan-etorrietan eta helmugan batez besteko gastu handia duten produktuei lotutako eskari-segmentuetan.

Eredua osatzeko, goragoko mailako eta goi-mailako konformazio-ahalmeneko beste irizpide batzuk ere erabiltzen dira. Irizpide horiek atal hauetan daude jasota:

- EAEko eremu turistikoak bere erakargarritasuna babestu behar du, batez ere bere **naturaren** indarra protagonista duen **paisaia berezian**, bai itsasertzean bai barrualdean, eta bere **kultura-zeinu** batzuen berezitasuna dela eta, non etnografia-ondareak protagonismo berezia hartzen baitu (bizimoduak, tradizioak, gastronomia, etab.), eta industria-paisaiak euskal lurralde-nortasunari egindako ekarpenagatik, oinordetzan hartutako kultura-paisaia gisa.
- **Itsasertzak**, euskal paisaiaren oinarritzko erreferente den aldetik, **eremu bereziak** izan behar ditu urte osoan zehar, bisitarako, behaketarako eta inpaktu txikiko jarduera jakin batzuetarako egokituta. Era berean, bainulariak gehien joaten diren hondartzetan gaitu eta egokitu behar dira, bai egoiliarrei bai bisitariei zerbitzu emateko (sarbideak, aparkalekuak, etab.). Bainuetxeen jarduera leku berezietara nola hedatzen den kontrolatzeko sistemak antolatu behar ditu ereduak, eta ibilgailu pribatuaren erabilera eta mugikortasuna mugatzen duten eta bainuarekin lotuta ez dauden beste jarduera batzuk bultzatzen dituzten ekintzekin babestu behar ditu.
- **Barrualdean, gune tradizionaletako lurralde-ondarearen kontserbazioa** bermatu behar da, bereziki paisaia-enklabe baliotsuetan kokatutakoena. Eremu horiek kontserbatzeko, haien dinamika ebolutiboak antolatu behar dira (erabilera turistikoak eta garapenak integratuko dituen hiri-berroneratzea, kontzentrazio handiko eremuak mugatzea, etab.), kontrolekin, hiria berroneratzeko eta berritzeko jardueri dagokienez (lehentasuna eman behar zaio guneak trinkotzeari, eta ohiko eraikin sakabanatuak nekazaritza- eta abeltzaintza-jarduera aktiboekin lotu behar dira, etab.) eta eraikuntzaren mota eta dimentsioari buruzko erregula-

zioa (eraikuntza-formak, materialak, altuerak, etab.). Landa-eremuk hiriguneetan, funtsezkoa da eraikuntza-tipologiak ezartzea, paisaian duten eragina kontuan hartuta.

- **Paisaia turistikoaren kudeaketa landa-ingurunearen nekazaritza-erabilerari eus-teko neurrietan oinarritu behar du.** Landa-ingurune ko nekazaritza-jardueraren galerak (nekazaritza, abeltzaintza eta basogintza, batez ere) eragin negatiboa du potentzial turistikoan. Desoreka bat gertatzen da paisaiak turismo-baliabide gisa duen nagusitasunaren eta jarduera tradizionala desagertzearen ondorioz duen identitate-galeraren eta hari lotutako kultura-baliabideak galtzearen artean. Turismoaren garapenak eremu horietako nekazaritza-jarduerari eusten lagun dezake, eta, hala, paisaiaren kontserbazioa hobetu.
- **Hiri handietako** (Bilbo, Donostia, Gasteiz) eta kostaldeko beste turismo-eremu handi batzuetako (Getxo, Bakio, Bermeo, Zumaia, Zarautz, etab.) hiriguneek turistak bisitatzeko eta artatzeko hornidurak sendotu behar dute. Turistari informazio eta arreta emateko sistemak indartzea.
- Eremu turistiko berrien eragiketak bultzatzeko, **eremu turistiko integratuen** kontzeptuak hartu behar dira oinarritzat. Espazio horiek lurralde-integrazioa bermatu beharko dute, eta lehendik dauden hiriguneetan soilik kokatu beharko dira, lehendik zeuden azpiegitura eta zerbitzu orokorreko konexioa estalita.
- EAEra egindako **bisitaren esperientziak** lurraldea eta paisaia aisialdirako eta interpretatzeko egokitzea izan behar du, turistek erabiltzeko modukoa, eta EAEko eremu turistikoaren ahalmena aprobetxatzen duten jarduera-proposamenak izan behar ditu. Jarduera-enpresek, kultura-monitorizazioko enpresek, natura-gidariekin, turismo aktiboko enpresek, osasunarekin eta gorputzaren zaintzarekin lotutako zerbitzu-enpresek, hiri- eta landa-ingurune ko bileretarako eta pizgarrietarako zerbitzuarekin eta abarrekin lotutako zerbitzuek pisu handiagoa izan behar dute. Batez ere, eguneko batez besteko gastuaren maila handiagoa duten segmentuetan eta gaur egungo goi-denboraldiarekin alderatuta jarduera desestazionalizatuan, eskualdearen garapen turistikoa hobetzen lagunduko du.
- **Ekipamendu turistikoaren sareak** turismo-baliabideen eta -produktuen aprobetxamendu-diseinuari erantzun behar dio, turismo-bisitarekin lotzea eta erakargarri izatea ahalbidetuko duen ikuspegiarekin, eta inguruko gainerako baliabideekin integratuta.

Landa-inguruneari dagokionez, eta eremu horretan bizi diren biztanleei laguntzeko, gizarteari ondasun eta zerbitzu baliotsuak ematen dizkion lurralde baten kudeatzailerak diren aldetik, honako jarraibide hauek beteko dira:

- **Nekazaritza-jarduera tradizionalak eusten laguntzea, paisaia eta lurralde-ondarearen beste osagai batzuk babesteko funtsezko elementu gisa.** Horretarako, funtsezkoa da herri eta herrirak txikien ondare kulturala eta etnografikoa berreskuratzea eta hobetzea, bai barrualdekoena (nekazaritza eta abeltzaintza), bai itsasertzekoena (arrantza).
- **Landa-ingurunean bilera-erakundeak sortzen eta hobetzen laguntzea,** batez ere lurralde-nortasunaren elementuak bereizte-faktore gisa sartzen dituenak.
- **Elikadura seguru, osasungarri eta hurbilaren printzipioak bultzatzea.** Ekoizleak azken kontsumitzailearengandik hurbil egoteak onura ekonomiko eta ekologiko handia dakar, baita osasunerako ere.

Turismoa da, gainera, biztanleria lurraldean finkatzen hobekien laguntzen duten jardueretako bat, eta eremu horretako baliabideak ondoen aprobetxatzen dituenak. Nekazaritza-jarduera tradizionalak babestea estrategia egokia da lurralde-ondarea kontserbatzeko (natura, kultura, paisaia...) eta, beraz, EAEko turismo-garapen jasangarria bultzatzeko.

3.4.2. EUSKADIKO BALIABIDE TURISTIKOEN INBENTARIOA (EBTI)

LPSak Euskadiko Baliabide Turistikoen Inbentarioa (EBTI) eratzea aurreikusten du, turismoa erakargarri egiteko oinarria arautu eta kudeatzeko eta oinarritzko baliabideen egoera ona eta funtzionamendua bermatzeko oinarritzko tresna gisa.

Ondasun edo eremu bati EBTiko elementuaren figura emateko irizpideak:

1. Baliabidea bidaia-proposamen batean sartzea, produktu-proposamen bat egin aurretik.
2. EBTiren balizko elementu bat agerian uzten duten jario-fluxuak hautematea.
3. Turismoari lotutako helburuarekin eraikitako ondasun berriak.

EBTIko elementu bati baja emateko irizpideak:

1. Erakargarritasuna galdu dela egiaztatzea.
2. Erabiltzeko eta gozatzeko baldintzen narriadura atzeratzea.

3. Erabilera nabarmen aldatu dela egiaztatzea.
4. Haren erakunde titularrak eskaera justifikatua egiten duenean.

EUSKADIKO BALIABIDE TURISTIKOEN INBENTARIOKO ELEMENTUA				
FUNTZIOAK TURISMOAN	NATURALA	KULTURALA	PAISAIA	ERAIKIA
1.1. Bisitariak erakartzea bidaiaren motibazio gisa	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄
1.2. Bisitariak erakartzea, egonaldi-programaren barruan	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄
1.3. Kalitatezko enplegua sortzea	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄
1.4. Errenta sortzea eta biztanleriaren artean banatzea	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄
1.5. Beste baliabide, establezimendu eta ekipamendu batzuekin artikulatzea	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄
1.6. Desestazonalizazioan laguntzea	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄
1.7. Eremu turistikoaren egitura-irudiari ekarpena	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄
LURRALDE-FUNTZIOAK				
2.1. Erabileren eta jardueren antolamendua	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄
2.2. Landa eremuaren aktibazioa	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄
2.3. Ongizateari eta bizi-kalitateari laguntzea	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄
2.4. Turismoaren eta egoitzaren arteko bizikidetzan laguntzea	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄
2.5. Jardueraren eremu-egokitzea eta hiri-inguruko eremuen integrazioa	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄
2.6. Hiri-eremuaren balioa handitzea	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄
2.7. Irisgarritasuna sustatzea	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄
2.8. Kultura-elkarregina bultzatzea	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄
BALIABIDEA, GUZTIRA	4	5	3	1

▪ Baliabide turistikoaren sailkapena eta kalifikazioa

EBTI osatzen duten baliabide turistikoak **bost taldeetan sailkatzen** dira, **sistema turistikoaren zazpi funtzioaren** ekarpen handiagoaren edo txikiagoaren arabera (ikus erantsitako taula), eta **zortzi lurralde-funtzioaren** arabera, **baliabidearen lau faktoreei** aplikatuta: naturala, kulturala, paisajistikoa eta eraikia.

Baliabide bakoitza talde kalifikatu egingo da, taldeetako bateko kide izatearen arabera. Balorazio horrek baliabidearen erabilgarritasunari eta hirigintza-zuzkidurei eta -baldintzei erantzuten die, talde bakoitzean beharrezkotzat jotzen direnei dagokienez.

EBTlren eraketa eta metodologia horren osagaien definizio zehatza hasierako onarpen-fasean dagoen LPSaren berezko edukia izango da.

▪ Baliabide turistikoetan esku-hartzea.

Baliabide turistikoak proportzio atxiki dakizkioke kultura-ondareari, natura-inguruneari, paisaiari edo eraikitako baliabideei. Natura- eta kultura-ondareari dagozkionek ondo definitutako esku-hartze eta arautze-esparruak dituzte.

Natura- eta/edo kultura-ondarearekin loturarik ez duten baliabide eraikien kasuistika askotarikoa da, eta kokaleku bakoitzeko hirigintza-arauek behar bezala arautzen dute.

Paisaia-baliabideek, aldiz, zailtasun handiak dituzte baliabide horiei balioa emateko, haien erabilera eta gozamina errazteko eta narriaduratik babesteko. Horregatik, LPS honetan paisaiaren "hazi-ekintzen" bidez esku hartzea proposatzen da. Esku hartzeko modu horiek lurraldean esku hartzeko modu esperimentala dira, EAEko paisaia-balioen eta turistaren pertzepzio-kokapenaren arteko komunikazio-modu berriak ebaztera bideratuak.

Esperientzia pilotuaren edukiak jarduera hauek izan ditzake: turisten pertzepzioaren analisia, esku-hartzearen diseinua, paisaia dramatizatzeko ekintzak, begiratokiak, interpretaziorako laguntza-elementuak, azpiegitura-elementu lagungarriak. Era berean, ekintza horiek irizpideak eman diezazkiekete beste politika batzuei eta ingurunea eraldatzen duten eragileei paisaiaren maneia turismoaren ikuspuntutik optimizatzeko; izan ere, askotan aipatzen dute helburu hori.

3.4.3. ETXEBIZITZA TURISTIKOAK ARAUTZEA

ETEak arautzeko, estatuaren eta autonomia-erkidegoaren eskumenekoak diren legetresnak behar dira. Hala ere, LPS honetan udalei ahalmena ematen zaie beren eskumenen esparruan jardun dezaten herri erakargarrienetako hiri-espazioetan ETEen existentzia dosifikatzeko eta arautzeko.

Oro har, LPSak irizpide hauek proposatzen ditu:

- 1º. Bigarren etxebizitza nagusi den eremuetan, neurriak hartuko dira erabilera nagusia etxebizitza nagusi bihurtzea lehenesteko, beste edozein alternatibaren aurretik.
- 2º. Bigarren etxebizitza nagusi den eremuetan, komeni da nagusiak ez diren etxebizitzak %5 ETE erregimenean izatea.
- 3º.- Hirigune finkatu eta trinkoetan, ETEek kontrolatuta egon behar dute, eta ez dute gainditu behar errola-saileko etxebizitzak %15.

- 4º. Erabilera turistikoko etxebizitzak erabat integratu behar dira merkataritza- eta lanbide-sektorean, eta enplegua eta zerbitzu-errenta sortzeko gaitasuna optimizatzea jo behar da. Era berean, EAera etortzen diren pertsonen kalitatezko zerbitzuak emateko sarean gehiago integratzea sustatu behar da. Izan ere, EAEko hiri-inguruneetan bizi diren pertsonak egunero bizi dira, beren kulturarekin, beharrez eta zerbitzuez hornitzeko moduekin, eta beren hizkuntza- eta sozializazio-adierazpenarekin.

3.4.4. LURZORU URBANIZAEZINEKO OSTATU ETA INSTALAZIOETARAKO ZEHAZTAPENAK

▪ Kanpaketa-modalitateei buruz

- Oro har, kanpaketa- eta karabana-eremuak, ahal dela, **lehendik dauden guneen ondoan** kokatu beharko lirateke, landa-izaera ez aldatzeko; horretarako, lehendik dauden instalazioak eta zerbitzuak bermatu eta osatu beharko lirateke.
- **Kasuistika desberdinak arautu** ahal izango dira, **lurraldeen arabera**:
 - **Kostaldekoko zenbait gune kanpinez gainezka dauden eremu izendatzen badira**, debekatu egingo dira instalazio berriak. Bestela, LPS honetan ezarritzeko baldintzak zehaztuko dira.
 - Arabako Lurralde Historikoan, lehendik dauden guneen ondoan lehentasunezko kokapena dagoela kontuan hartuta, eta eremu horiek Balio Estrategiko Handia azpikategoriarekin bat egiten dutela kontuan hartuta, Nekazaritza eta Basozaintzako LPSan xedatutakoari jarraituko zaio: nekazaritza eta basozaintza jardueran sortutako eraginaren azterketa egingo da eta neurri zuzentzaileak sartuko dira Nekazaritzaren Sektoreko Eragina Ebaluatze Protokoloan jasotako baldintzetan.
- Klima-alaketaren ondoriozko **baldintzatzaile gainjarriak** aplikatuko dira honako hauekin:
 - 500 urteko uholdeetan eta berreskuratu beharreko eremu degradatuak zeharkatzen dituztenean (Itsasertzeko LPSeko MA2 kategorian) jarduera horiek hartzea ahalbidetzen duen salbuespenezko egoera ezabatzea.
 - Baso-kategoriako sute-arriskua kontuan hartzea.
- **Basoa kategorian eta Trantsizioko Landa Paisaia azpikategorian** lur-mugimenduak arautuko dira, lurzorua galera eta higadura-prozesuak saihesteko.

- Erabilera hauek era egokian antolatuko dira, **Babespeko Kultura-ondasun inguruneekin** bateragarri egiteko eta birgaikuntzaren eragile izateko.
- Turismoa aktiba dezaketen **herri abandonatuak** identifikatuko dira, eta, horietan, haien birgaitzea edo sendotzea eragiten duten kanpaketa-modalitateak ikusi ahal izango dira; adibidez, Ribera eta Villamardones, Valderejoko Parke Naturala.

▪ Lurzoru urbanizaezineko erabilerei dagokienez

- Espazio publikoko jarduketak sustatzea, bertako biztanleen bizi-kalitatea hobetzeko, **espazioaren izaera eta nortasuna mantenduz**; belaualdi guztietako pertsonen arteko topaguneak lehenestea, zainketei eta aniztasunari erreparatuz, eta naturaren presentziarekin, auto eta azalera gogorretarako asfaltoaren aurrean.
- Lurzoru urbanizaezinean sakabanatuta dauden ostatuak inguruko biztanlegu-neetara lotzea **automobilaren ordezkoko mugikortasun-soluzioekin**, seinaleen, gurutzaketa seguruaren eta/edo bideen egokitzapenaren bidez, honako hauetan:
 - Landa-bideen sarea.
 - Ibilbide berdeen edo txirrindularien sarea.
 - Mugikortasun motorizatuko bizikidetza auzo-errepideetan.
- Bizikletak mailegatzeko zerbitzua eta elektrizitatea kargatzeko guneak eskaintzea.

▪ Lurzoru urbanizaezineko beste erabilera batzuei dagokienez:

- Lurzoru urbanizaezineko **turismoari zuzendutako erabilera tematikoei buruzko** (jolas-parke tematikoak, kanpinen dibertsifikazioa gaien arabera, etab.) **beharrak diagnostikatzeko** irizpideak ezarriko dira (ez dira legez beharrezko ekipamendutzat jotzen), irizpide nagusi gisa honako hau hartuta: aldaketak lurraldearen baldintza partikular eta kulturaletara eta instalazio berrien funtzionamendu egokira egokitzea, beren bizitza erabilgarrian. Erabilera batzuku uren berrerabilpenerako **murritzuta** egon beharko dira, edo **debekatuta**, golf-zelaiaren edo igerilekuen kasuan bezala.

3.4.5. MUGIKORTASUNARI BURUZKO ZEHAZTAPENAK

- Azterketarako eta erabakiak hartzeko **informazio egokia izateko beharra**.
- Turismo-guneetako mugikortasuna planifikatzea udal- edo eskualde-mailan, **mugikortasun jasangarriko plan espezifiko**en bidez edo Hiri Antolamenduko Plan Orokorretan modu eraginkorrean txertatuta. Plan horiek barne hartu behar dituzte garraio publikoa, aldirietako aparkalekuak, emisio gutxiko eremuak, anezkak, oinezkoen eta bizikleten mugikortasuna edo mugikortasun jasangarriko beste neurri batzuk hobetzeko ekintzak.
- **Ingurumen-inpaktu handiko garraio-azpiegiturak handitzea saihestea**, eremu turistikoetan garraiobide kutsakorragoen erabilera areagotuko baitute. Eragindako mugikortasuna saihestea.
- **Kanpoko** sarbideari dagokionez:
 - **Aire-sarbidearen batez besteko egonaldia** luzatzea ahalbidetzen duten neurriak.
 - Aireko garraioaren ordeztasun, distantzia luzeko joan-etorriak egiteko aukera ematen duten **gaueko tren-zerbitzuak bultzatzea**.
- **Barne-mugikortasunari** dagokionez:
 - **Txangozaleek** helmuga turistikoetara egiten dituzten **joan-etorriak garraio publiko kolektibora** bideratzea, batez ere trenbidera, zerbitzuak eta maitasunak handituz.
 - Bisitariak eta turistak **eremu babestuetara edo balio ekologiko handiko** eremuetara **sartzeko modua arautzea**, batez ere mendiguneetan eta kostaldean, eta **garraio publikoko zerbitzuak** ibilgailu pribatuarekin sartzeko aukera ordeztzea.

3.4.6. GARAPENeko LURRALDE-PLANGINTZA TURISTIKOA

LPSak espazio turistikoaren zonakatzea eta hura antolatzen duten lurralde- eta hirigintza-plangintzako tresnetan kontuan hartu beharreko zehaztapenak zehaztuko ditu. Horretarako, lurralde-plan sektorialak azterketa-eremu hauek zehaztu ahal izango ditu, espazio turistikoaren eskalaren eta ereduaren ezaugarrien arabera, eta, modu eskalatuan, aukera emango dute espazio turistikoaren zonakatzea eta plangintzan kontuan hartu beharreko zehaztapenak hobeto definitzeko.

LPSak, idazketa-fase honetan, lurralde-bereizketa hauek identifikatzen ditu antolamenduari dagokionez:

- A. Turismo-eremu handiak
- B. Udalaz gaindiko turismo-eremuak
- C. Tokiko turismo-eremua

A. Eremu handiak eta horien antolamendu-eskemak

Turismo Eremu Handiak lurralderako lehen hurbilketa dira, jarduera turistikoa ezarzen den lekutik eta sortzen duen turismo-eredutik abiatuta. Eremu handi horiek identifikatzeak aukera ematen du espazio turistikoa identifikatzeko irizpideak lehenbizi lurralde-eskalan hartzeko, eta, horri esker, lurralde-plan sektorial honen hurrengo faseetan modu berezian esku hartu ahal izango da eremu horietan. Azterketa-eremu horietan, bai egoiliarren, bai bisitarien beharretara egokitutako harrera baldintzak ezarriko dira, bizikidetza-baldintzetan. Eremu hauek bereiztea proposatzen dugu: itsasertza, hiri handiak eta landa-eremua. Turismo-eremu n handi bakoitzerako, lurralde-plan sektorialak antolamendu-eskema bat egingo duela aurreikusten da, eta eskema horretan identifikatuko dira planean sartutako udalaz gaindiko turismo eremuak eta horien baliabide-sarea, Euskadiko Baliabide Turistikoaren Inbentarioaren, mugikortasunaren eta turismo-bulegoen esparruan. Antolamendu-eskemen helburua da lurralde-eremu handi bakoitzerako irizpide bereizgarriak definitzea. Eremu handien antolamendu-eskema hauek proposatzen dira:

A.1. Landa-espazio turistikoaren eskema

Lurralde-plan sektorialaren hurrengo faseetan, lehentasuna eman ahal izango zaio landa-inguruneke espazio turistikoan ondare-baliabideen irakurgarritasuna eta gozagarritasuna erraztuko duten ekintzei ekiteko aukerari, natura-ondarearen eta kultura-ondarearen kudeatzaileekin lankidetzan, ostatu-zerbitzuz eta jarduera profesionalaz hornitzeko baldintza egokiak sortzeko eta, bereziki, baliabide turistikoaren sarea finkatzeko eta zuzkidurak hobetzeko. Era berean, eskema horrek

testuingurua azter dezake, landa-inguruneke hiri-ingurunean eta/edo lurzoru urbanizaezinean landetxeei buruzko jarraibideak eta eraiki gabeko ostatu-establezimenduak sustatzeko irizpideak zehazteko.

Baloratuko da eremu hori bereziki egokia izan daitekeen «ekoturismorako», babes-figurak dituzten naturagune babestuei lotuta (Natura 2000 Sarea, Urdaibaiko Biosfera Erreserba, Geoparkea, parke naturalak, biotopoak, etab.), eta hura osatzen duten osagaiak identifikatu ahal izatea, bai establezimenduetan, bai ekipamenduetan eta azpiegitura arinen eta zerbitzu publikoen sareetan. Nolanahi ere, etorkizuneko esku-hartzeei buruzko zehaztapen oro, ahal den neurrian, ahalik eta eragin txikienaren eta metabolismo integratuaren printzipioak arautuko du. Paisaiako hazi-ekintzak identifikatu ahal izango dira, dauden balioak azaltzen eta interpretatzen laguntzeko eta bidaia- eta produktu proposamenetan txertatzeko. Era berean, lurralde-plan sektorialaren hurrengo faseetan, tratamendu espezifikoak behar duten landa-eremuko tokiz gaindiko turismo-eremuak identifikatu ahal izango dira. Tratamendu hori antolamendu-esparru batean garatu eta zehaztuko da. Hori izan liteke Arabako Errioxaren kasua, baita Euskal Mendi eta Haranen eremu handiko Alde Bereziarena ere.

A.2. Itsasertzeko espazio turistikoaren eskema

LPSak aztertuko du, eremu handi horretan, hotel-establezimenduak lehenesteko aukera, etxebizitzan oinarritutako beste formula batzuen aldean. Era berean, kostalde osoa espazio turistikoaren antolamenduaren xede izatea proposatzearen bideragarritasuna aztertuko da, eta, horretarako, hainbat antolamendu-esparru formulatzea. Eduki horien helburu orokorra izan daiteke bigarren bizitetxeak nagusi diren espazio funtzionalki bereziak integratzea, eta espazio turistikoa urte osoan gehiago erabiltzeko baldintzak sortzea. Horretarako, honako hauetan jarduteko bideragarritasuna aztertuko da: baliabide turistikoak, erabilera turistikoko espazio publikoak, ostatuaren erregulazioa, establezimendu eta zerbitzu turistikoek buruzko zehaztapen orokorrak, mugikortasun turistikoa, sartzeko eta egonaldiako baldintzak, seinaleztapena eta helmugan turistari arreta emateko sarea. Paisaiako hazi-ekintzak identifikatu eta gauzatu ahal izango dira, kostaldeko eta itsasoko espazioari lotutako balioak irakurtzen eta interpretatzen laguntzeko, eta bidaia- eta produktu-proposamenetan txerta daitezen bultzatzeko.

A.3. Hiri handietarako turismo-espazioaren eskuema

Proposatzen da lurralde-plan sektorialaren hurrengo faseetan aztertzea eremu handi horretan lehentasuna izan daitekeela hiriko alde jakin batzuetan eta une jakin batzuetan modu kontzentratuan gertatzen diren gainezkatzeko-prozesuak kontrolatzea. Proposatzen da, halaber, kontrol horren ardatza izatea ETEak dosifikatzea, tokiko identitateari lotuta dauden merkataritza- eta zerbitzu-negoio txikien hornidura berreskuratzea, industria-espazio zaharkituak berrerabiltzea eta harremanetarako espazio publikoan fluxu turistikoak dentsitate txikiagoko eremuetara bideratzea. Horrela, bisitari asko biltzen diren eremuetan dentsitate horiek murrizten saiatzeko aukera egotea proposatuko da, eta, horretarako, ibilbi-

derako beste aukera batzuk eskaintzea, eta bertan bizi diren biztanleen eta turisten arteko bizikidetza ahalbidetuko duen espazio publikoaren erabilera bultzatzea.

B) Udalaz gaindiko turismo-eremuak eta antolamendu esparruak

Udalaz gaindiko turismo-eremuak lurraldera hurbiltzeko bigarren maila dira, eta, lurralde-plan sektorialaren etorkizuneko faseetan beste fase batzuk identifikatuko badira ere honako hauek izan daitezke: Bizkaia Kosta, Urdaibai, Gipuzkoa Kosta, Bidasoa, Arabako Errioxa, Euskal Mendi eta Haranak markak babestutako lurralde handiko alde bereziak. LPSak, tokiz gaindiko turismo-eremuak antolatzeko, udalerriz gaindiko turismo-eremuen antolamendu-esparruak (antolamendu-esparruak) zehaztuko ditu, eta horiei esker, irizpide homogeen batzuk ezarri ahal izango dira, eremu bakoitzeko lurralde- eta hirigintza-plangintzako tresnetan kontuan hartu beharrekoak. LPSak antolamendu-esparruen xedea eta edukia zehaztuko ditu, eta xede horiek plangintza-tresnetan artikulatzeko mekanismoak zehaztuko ditu, bete daitezzen. Jarraian, LPSaren hurrengo faseetan garatuko diren proposamen batzuk jasotzen dira:

B.1. Baliabide turistikoak.

- Baliabide turistikoek hornidura optimizatzea. Lurralde bakoitzean potentzialtasun handiena duten baliabide turistikoak (naturalak, kulturalak, etnografikoak, etab.) identifikatzea eta lehenestea.
- Baliabide naturalen erabilera publikoa hobetzea, ondo integratutako eta egokitutako esku-hartzeen bidez.
- Paisaiako hazi-ekintzak identifikatzea eta definitzea.

B.2. Etxebizitza.

Bigarren bizitxteen dimentsio egokiari eta proposatutako helburuak lortzeko hirigintza-neurri posibleei buruzko zehaztapenak ezarri ahal izango dira. LPSak hainbat eremu definitu ahal izango ditu hura antolatzeko, hala nola:

- Bereizitako eremu turistikoak, bigarren bizitxetxeak nagusi dituztenak. EAEn, 85 udalerritan etxebizitza guztien % 10 baino gehiago dira bigarren bizitxetxeak (I. eranskina).
- Hirigune hibridoak. Hiri-ingurunean bizitegi- eta turismo-funtzioak modu orekatuan elkarrekin bizi diren eremuak dira.
- Landa-eremu hibridoak. Hiri-ingurunean bizitegi- eta turismo funtzioak modu orekatuan elkarrekin bizi diren landa-eremuak dira.
- Landa-espazioan, baliabide turistikoa duten baina ostatu establezimendurik ez duten eremuak.

B.3. Ostatua eta laguntza-azpiegiturak.

- Ostatu-ahalmen arautua handitzea.
- Sarean turismo ibiltariaren eskaintza zehaztea.
- Kanpinak eta antzekoak ezartzeko irizpideak.
- Turismo-azpiegiturak eta - ekipamenduak hobetzeko edo handitzeko beharrak zehaztea.
- Kirol- eta aisialdi -establezimenduak gehiago jartzea.
- Helmugan turistari arreta emateko bulego-sarea zehaztea.
- Helmugan turistaren arretarako bulego-sarearen eta LPPetako nukleo-sarearen arteko harremana

B.4. Mugikortasuna

- Turismo- eta aisialdi-mugikortasuneko beharrak aztertzea.
- Aisialdirako eta turismorako mugikortasun kolektiboko formulak garatzea.
- Kanpoko irisgarritasuna hobetzea.
- Motorik gabeko mugikortasun-sarea garatzea.

B.5. Jasangarritasuna

- Neurriak identifikatzea ur-sistemen, ekosistemen eta tokiko habitaten gaineko eragina ahalik eta gehien murrizteko eta jardueraren osagai guztien karbono-aztarna murrizteko.

B.6. Irisgarritasuna.

- Turismo irisgarritasuna egokitzeko jarduketak identifikatzea eta gauzatzea.
- Seinaleztapen-premiak dituzten baliabideak eta enklabeak identifikatzea (orientazioa, identifikazioa eta interpretazioa).

B.7. Erabileren erregulazioa.

- Erabilera turistikoa lurraldera egokitzeko arauak eta mugak.
- Kostaldean, kostaldeko gune tradizionaletako espazio publikoaren kudeaketa aktiboa egitea.

B.8. Parte-hartzea.

- Turismo-plangintzako prozesuetan sektorearen parte-hartzea antolatzea.
- Edozein mailatako dirulaguntzak lurralde-plan sektorialarekin eta turismo-estrategiarekin lotzea.

C) Tokiko turismo-eremuak eta haien zehaztapenak

Hirugarren maila honetan, xehetasun handiagoz, LPSak tokiko eremu bat turistiko (tokiko turismo-eremua TTE) kalifikatzeko bete beharreko ezaugarri orokorrak ezarriko ditu, bai eta udalerriz gaindiko turismo eremu batean sartzeko eta antolatua izateko aukera ere, antolamendu esparrua aplikatze aldera.

LPSak honela zehaztu ahal izango ditu tokiko eremuen motak, kalifikazio-irizpideak eta lehentasunezko neurriak:

C.1 Eremu motak

Garapen turistikoaren mailaren arabera, LPSak tokiko eremu hauek turismo-eremu gisa kalifikatzeko aukera eman ahal izango du:

- Kontzentrazio handiko eremuak edo horretarako arriskuan daudenak. Hiri-eremuak edo hirikoak ez diren eremuak izango lirateke, non mugikortasun azpiegituren, zerbitzuen eta abarren ahalmenak gainezka egiten duen. Kostaldean horietako batzuk hauteman daitezkeela uste da.
- Eremu kontsolidatuak. Baliabide turistikoak dituzten, ostatu-, jatetxe- eta jarduera-instalazioak dituzten eta behin eta berriz jarduera mailari eusten dioten hiri-eremuak izango lirateke. Kalkuluen arabera, zenbait hauteman daitezke Arabako Errioxan eta kostaldean.
- Garatzeko ahalmena duten eremuak. Baliabide turistikoak eta erakargarriak dituzten eremuak lirateke, baina bisitariei zerbitzuak ematen dizkieten enpresa-establezimendurik gabeak. Estimazioen arabera, batzuk Euskal Mendi eta Haranak markak babestutako lurralde handiaren alde bereizietan hauteman daitezke.
- Intentsitate txikiko landa-eremuak. Landa-erabilerak eta landa egonlekuaren egiturak nagusi diren eremuak lirateke. Horietan, jarduera turistikoaren mailak ez du aldatzen landa-ingurunearen ekoizpen-, bizitegi-, ingurumen- eta paisaia-funtzionamendua. Lurralde-plan sektorialaren hurrengo faseek aukera eman dezakete intentsitate txikiko landa-eremuak antolamendu-esparru baten barruan kalifikatu behar ez izateko.

C.2. Kalifikazio-irizpideak

Lurralde-plan sektorialaren hurrengo faseetan elementu berriak mugatu edo identifikatu ahal izango badira ere, dokumentu honek irizpide orokor hauek identifikatu ditu tokiko turismo-eremuen garapen turistikoaren maila zehazteko:

- Baliabide turistikoek kontzentrazioa eta hotel-establezimenduen eskaintzaren dimentsio esanguratsua.
- Baliabide turistikoek kontzentrazioa eta bigarren bizitexearen dimentsio esanguratsua.
- Landa-ingurunean erakarpene-ahalmen handia duten baliabide turistikoek kontzentrazioa.

C.3. Lehenetsuneko neurriak

Tokiko turismo-eremuaren kalifikazioan oinarrituta, lehenetsun irizpideak aplikatu ahal izango dira honako neurri hauetan:

- baliabide turistikoek hornidura hobetzen laguntzeko.
- turismo-erabilerrako egokia den espazio publikoa hornitzeko; horretarako, egoiliarrek turismoa nola hautematen duten jakiteko azterlanak egingo dira eta bizikidetzak baldintzak aztertuko dira.
- mugikortasun jasagarria eta kolektiboa bultzatzeko, mugikortasun jasangarriko proiektu pilotuak barne.

Hala, LPSak gomendio edo zehaztapen orokorrak edo espezifikoak ezarri ahal izango ditu tokiko turismo-eremuetarako, eta, hala badagokio, horiek gara ditzake udalaz gaindiko turismo-eremu bakoitzaren antolamendu-esparruan, dagokion hirigintza- edo lurralde-plangintzan jaso ahal izan daitezen, beharrezkoa bada. Jarraian, zehaztapen lotesleak edo gomendioen zerrenda ireki bat proposatzen dugu, LPSaren hurrengo faseetan zabaldu eta berrikusiko duguna:

- Oro har, itsasertzean bigarren etxebizitzak nagusi diren hiri-eremuak hedatzea komeni den ala ez aztertzeak neurriak baloratuko dira. Udalerri horiek kokatuta dauden eremu funtzionalen lurralde-plangintza partzialak izan ditzakeen zehaztapenen ildotik, neurriak proposatu ahal izango dira bigarren etxebizitzaren eskaintzaren hazkunde-joera aurreikusten duten hirigintza-plangintzaren berrikuspenek etxebizitza nagusi bihurtzea susta dezaten eta bigarren etxebizitzak nagusi diren eremuak saihets daitezen.
- Zehazki, hirigintza-plangintzek honako eduki hauek sartu ahal izango dituzte, berrikuspenetan:

- besteak beste, plangintza orokorraren Lurzoru urbanizaezinean turismo-intereseko lekuak eta horiek babesteko eta antolatzeko arauak identifikatzea.
- Begiratokien, atsedeen-eremuen, natura- edo kultura-intereseko lekuen eta aisia-ibilbideen sarearen eskema.
- Ibilgailuak eremu irisgarrietan aparkatzeko espazioak eta lurzorua lortzeko eta egokitzeko kudeaketa-mekanismoak antolatzea.
- Kostaldeko udalerrietan, hondartzetarako sarbideak eta aparkalekuak antolatzeko, aisia-jarduerak egiteko eta ostalaritza-instalazioak kokatzeko eta integratzeko irizpideak.

Azkenik, LPSak, hurrengo faseetan, baloratuko du udalaz gaindiko turismo-eremuren batean dauden edo tokiko turismo-eremuren baten eraginpeko udalerrietan hirigintza-plangintzek lurzoru urbanizaezinerako erregulazioa Lurralde Plan Sektorial honek ezar ditzakeen zehaztapenetara berariaz egokitzeko aukera, besteak beste, turismo jarduera hauetan:

- Turismo-kanpamentuak.
- Ostatu-establezimenduak lurzoru urbanizaezinean.
- Turismo aktiboan eta aire zabaleko jardueretan aritzeko instalazioak.
- Turismo ibiltariko egonlekuak.

4. KONTUAN HARTUTAKO PLANGINTZA-AUKERAK

BTLPs jasotako proposamen batzuk alternatiben balorazioaren menpe jartzen dira: **0. Alternatiba** egungo egoera da; **1. Alternatiba**, aldaketa moderatua; eta **2. Alternatiba**, aldaketa handiagoa, atal bakoitzerako ahalik eta etekin handienak lortzen dituenak. Aukerarik onena da, baina ez da gauzatzen errazena.

Alternatibak **irizpide** hauen arabera baloratzen dira:

1. Kalitatezko enplegu egonkorra sortzea.
2. Ondorio biderkatzaileak dituen errenta sortzea, eta hura banatzea eta birbanatzea.
3. Diru-sarreraren eta gastu publikoen arteko balantze positiboa.
4. Egoiliarren eta bisitarien arteko kultura- eta bizikidetza-interakzioa.
5. Ingurumen-inpaktu txikia eta emisioak. Deskarbonizazioari eta ur-eskasiako egoerei laguntzea. Hiri-metabolismoaren oreka.

Jarraian, **antolamendu-erabakiak**, kontuan hartutako aukerak eta haien balorazioa azaltzen dira:

▪ 1. Erabilera turistikoko etxebizitza

0. AUKERA: ez jardutea, egungo joerari eusten zaio.

- Ez du enplegu egonkor eta kalitatezkorik sortzen, ez du ondorio biderkatzailearik duen errentarik sortzen, saturazio ingurunean auzoko saltokiak desagertzen dira kontsumo turistikora bideratutako kate eta ostalaritzaren mesedetan.
- Hiri-eremu saturatuenetan hiri-metabolismoa asaldatzen da, ur-horniduran eta saneamenduan kudeaketa zaila egiten da, eta ingurumen-inpaktua eta emisioak areagotu egiten dira.
- Balantze negatiboa gertatzen da diru-sarreraren eta gastu publikoaren artean. Udal-zerbitzuak gehitzearen ondoriozko diru-sarrerek (ur-hornidura, argia, zabor-bilketa, eremu publikoaren eta berdeguneen mantentze-lanak) ez dute igoera horren arabera diru-sarrerarik sortzen.
- Merkataritza-lokalak bihurtzeak, eremu publikoaren eta berdeguneen erabilera areagotzeak eta auzoan jende ezezaguna agertzeak auzoko bizitza propioa

desagerrarazten du, eta bizikidetza arazoak sortzen ditu bertako biztanleen eta bisitarien artean.

1. AUKERA:

- Eremu aseak definitzen dira. Udal erregulazioaren esku uzten da baldintzen eta mugen definizioa, baita horien kontrola ere.
- Udalerrri batzuek ez dute beren eremuak arautzeko edo kontrolatzeko gaitasunik.
- Saturazio-arriskua duten udalerrri txikiek saturazio-arazoak izaten dituzte.
- Lurraldean arazo desberdinak sortzen dira; udalerrri handiek bakarrik dute arazo horiei aurre egiteko gaitasuna.

2. AUKERA:

- Eremu aseak edo kontzentrazio handiko eremuak ala horretarako arriskuan daudenak eta etxebizitza ez-nagusien eremu tentsionatuak definitzen dira.
- Baldintzak eta mugak arautzeko logikak sortzen dira, baita kontrol-proposamen bat ere.
- Udalerrri handiek mekanismo propioak dituzte saturazio-prozesuak kontrolatzeko. LAPak ezarritako zonifikazioan oinarritzen dira, eta erregulazio-logikek beren erregulazioa definitzen laguntzen diote. Kontzentrazio handiko guneak geldiaraztea lortzen dute eta horretarako arriskuan daudenek prozesua leheneratzen dute.
- Udalerrri txikiek oinarri argia eta erraza dute eremu asean zonifikazioa eta saturazio-prozesua geldiaraziko dien erregulazio erraza ezartzeko.

▪ 2. Turismo-jarduerak lurzoru urbanizaezinean.

0. AUKERA: ez jardutea, egungo joerari eusten zaio.

- Lurzoru urbanizaezineko bizitokiak arautzen dituzten indarreko dekretuek ez dituzte ingurumen-jasangarritasunerako beharrezko parametroak jasotzen, hala nola klima-aldaketa egokitzea/arintzea, energia berriztagarriaren erabilera, biodibertsitatearen sustapena, eta abar. Hori dela eta, ingurumen-inpaktu handia sortzen da.
- Kanpaldi-modalitateei dagokienez, kontzentrazio handiko eremuak daude kostaldean, eta aukera-eremuak barnealdean. Kostaldeak kanpatzeko guneak hartzeko joerari eusten dio, saturazioa areagotuz. Gainerako lurraldeak kostako turismoari alternatibarik eskaini gabe jarraitzen du. Oso beteta dauden eremuetan, egoiliarrekiko elkarbizitza asaldutzen da.

- Nekazalturismoari dagokionez, ez du Lurzoru Urbanizaezinean ostatu hartzeko eredu argirik eskaintzen, nekazaritzako eta abeltzaintzako ustiapenarekiko lotura baldintzek bideraezina egiten dutelako. Belaunaldien arteko errelebo faltak eta loturarik gabeko landetxearen alternatiba izateak eredu ahultzen du.

1. AUKERA:

- Landa-turismoko ostatuei buruzko dekretuak ingurumen-jasangarritasuneko parametroekin aldatzeko oinarizko araudi bat definitzen da. Establezimendu berriek ingurumenean duten eragina murriztea lortzen da.
- Ez da kontzentrazio handiko eremurik zehazten, eta ez da aztertzen modalitate horietarako antolamendu egokirik. Beraz, kostaldeak saturazio-prozesu bati jarraitzen dio, eta bertan behera uzten du establezimendu bakoitzean modu independentean tratatutako ingurumen-jasangarritasuneko parametroen eragina.
- Nekazalturismoak ustategia edo nekazaritza eta abeltzaintzako ustategiarekiko lotura amaitzean landetxe bihurtzeko egungo prozesuari jarraitzen dio.

2. AUKERA:

- Dekretuak multzokatzen dira eta ingurumen-jasangarritasuneko parametroak arautzen dira, 5. puntua indartuz. Ingurumen-inpaktu txikia eta emisioak. Deskarbonizazioan eta ur-eskasiaren agertokietan laguntzea. Hiri-metabolismoaren oreka.
- Kostaldean kontzentrazio handiko eremuak zehazten dira, eta modalitate horietarako lurraldearen gainerako zatietarako antolamendu egokia aztertzen da, eremu horiek hartu ahal izateko. Hauek baldintza egokiak izango dituzte eremu berriak kokatzeko eta ezartzeko. Egoiliarren eta bisitarien arteko elkarbizitzako interakzio kulturalari mesede egingo dio lurralde osoan.
- Nekazalturismoko formula bat diseinatu da. Formula horretan, lotura-parametroak errealistagoak dira gertatzen ari denarekiko, eta ostatuz ostatu hartzear gain, kanpaldian edo turismo ibiltarian ere integratzen dira.

■ 3. Kanpoko eta barruko mugikortasuna.

0. AUKERA: ez jardutea, egungo joerari eusten zaio. Ez da mugikortasun-azterketarik egiten erabiltzaile bereizien datuekin.

- Hegazkinaren bidez sartzen diren bidaiarien emisioak oso handiak dira, batez ere helmugan egonaldi laburrak egiten dituztenentzat.
- Barne-mugikortasunaren igorpenak handiak dira, batez ere auto pribatuaren edo alokairuaren bidez egiten delako mugikortasuna.

- Baliabide turistikoetara sartzeko errepideetan saturazio-egoerak gertatzen dira eskaera handiko egunetan, errekontza-ibilgailuak nagusi direlako.

1. AUKERA:

- Baliabide turistikoetara iristeko errepideetako saturazio-arazoei erantzuten zaie, sarbide-azpiegitura berrien bidez.
- Ez da konpontzen hegazkinez sartzea, gehien kutsatzen dueña.
- Garraio pribatua sustatzen da, eta emisio asko egiten dira.
- Ez da errazten baliabideetara iristea kutsatzen ez duen mugikortasun alternatibo baten bidez.
- Bisitari gutxiago dagoen garaietan, garraio-azpiegiturak neurritz kanpo geratzen dira. Lurraldea zatikatu dute eta sarbide eta baliabideak beren ingurune naturaletik urruntzen dituzte. Natura-ingurunearen gaineko kalteak oso handiak dira, baita isuriak ere.

2. AUKERA:

- Egonaldi luzeagoak berma ditzakeen turismo baterantz lan egiten da, turistek hel-mugara iristean sortzen duten karbono-aztarnaren inpaktuak minimizatzeko hel-buruarekin.
- Tren- eta autobus-geltokietan turistak hartzeko protokolo bat sortzen da, automo-bilaren ordezkari erabilera sustatzeko.
- Garraio publikoaren eskaintza hobetzea. Lurreko garraio kolektiboak ibilgailu pri-batuak baino gehiago parte hartzea lortzea. Garraio publikoko zerbitzuek kon-tuan izan behar dituzte biztanle egoiliarren eta bisitarien beharrak.
- Ibilbide berdeak sustatzea, hala nola bizikletentzako eta oinezkoentzako bideak, udalerrien arteko loturak ahalbidetzeko.
- Eskari handiko turismo-intereseko guneak koordinatzea, edukierak kontrolatzeko. Batez besteko egonaldia sustatzen eta sarbideak murrizten saiatzea, logika jasan-garran (ekonomikoa, soziala eta ingurumenekoa) definitutako parametroak gaindituz gero.

▪ 4. Eremu turistikoaren kudeaketa.

0 AUKERA: ez jardutea, gaur egungo joerari eusten zaio kontzentrazio handiko espazio-etan.

- Ez dago fenomeno turistikoei buruzko neurketarik; fluxuak eta tipología.
- Ezin da espazio turistikoaren kudeaketa propiorik egin. Funtsean, 3. puntuari (Diru-sarreraren eta gastuen balantzea) eta 4. puntuari (Elkarbizitzako interakzio kulturala) eragiten die.
- Diru-sarreraren eta gastu publikoen arteko balantzea ez da positiboa. Fluxuei eta tipologiari buruzko daturik gabe, ezin zaio erantzun egokirik eman eremu publikoaren kudeaketari eta zerbitzuak edo azpiegiturak sortzeko beharrari. Alderdi horietan sortzen diren gastuak ez dira beti behar bezala bideratuko.
- Gizarte-bizikidetzari eragiten dio. Eremu publikoak ez ditu betetzen gizarte-harremanei dagozkien funtzioak. Bisitarien ehuneko txiki bat dagoenean, aberastu egiten da egoiliarren berezko eremu publikoko egonaldia, paseoa, aisialdia eta jolas-jarduerak. Proportzio hori desorekatzen denean, integrazio arazoak sortzen dira eta bertan bizi den biztanlerian eragina izaten du. Elkarbizitzarako duen espazioa, berez, arrotz bihurtzen du erabiltzen duen jendeak.

1. AUKERA:

- Turismo kontzentrazio handia dituen espazioak zonifikatu gabe, udalerri bakoitzak bere baliabideen arabera kudeatzen eta erantzuten dio espazio turistikoari.
- Obren eta instalazioen bidez, urte-sasoi jakin batzuetan jende asko biltzen den eremuetako beharrei udalerri bakoitzak bere baliabideen arabera erantzuten die eta modu proportzionalen inbertitzen du. Jarduera horiek ez diete beti erantzuten eremu turistikoaren benetako beharrei. Litekeena da turismo-gune garrantzitsuek kudeaketa egokirik ez izatea, udalerrian baliabiderik ez dagoelako edo lehentasunengatik; beste instalazio batzuk, berriz, neurritz kanpo egongo dira turista gutxi ibiltzen den garaietan.
- Zenbait kasutan, gizarte-bizikidetzak hobetuko da azpiegitura eta zerbitzuetan egindako inbertsioari esker, baina diru-sarreraren eta gastu publikoaren arteko balantzea desorekatuta geratuko da inbertsioa neurritz kanpokoa denean edo masifikazio-fenomeno puntualei bakarrik erantzuten dienean.

2. AUKERA:

- Egoera behar bezala ezagutzeko azterlanak egiten dira eta erantzuna ematen da.
- Espazio
- Eremu turistikoan dagoen presioa ezagutu eta baloratzen da: Datu bereizien neurketak egiten dira (egoiliarra/turista/txangozalea), eta haren dimentsioa, portaera eta mugikortasuna ezaugarritzen dira.

- Lurraldearen turismo-fluxuak zehazten dira eta tipologiak hautematen dira.
- Eremu Turistikoa zonifikatzen da eremu publikoaren saturazioaren arabera, graduaren edo motaren arabera. Behar den jarduera-mota diseinatu ahal izango da, turismo-gunearen zonifikazioaren arabera. Horrek inbertsioak egokitzen eta jarduerak lehenesten lagunduko du.
- Mugak, fluxu-banaketa eta kudeaketa-neurriak zehazten dira (edukiera-kontrolak, alde zuzeneko erreserbak, etab.).
- Tokiko Turismo Eredua (TTE) eta Udalez Gaiindiko Eremu Turistikoa (UGET) figurak definitzen dira, unitate turistikorik horien lurralde-plangintzarekin, epe luzearako estrategia komun, koordinatu eta koherenteak planteatu daitezkeen. Horren ondorioz, inbertsioak eta baliabideak beharretara egokitu behar dira.
- Beharrak doitzeko eremuen berezitasuna kontuan hartuta egiten da antolamendua: gutxienezko baldintzak/baldintza nahikoak/eskari-goraldietan zuzkidurak inbertitzea.
- Zuzkidurak egoiliarak eta turistak hobetzen dituzte, eremu horietako bizikidetzak hobetzen da eta gastu-diru-sarreraren balantze egokia lortzen da.

▪ 5. Identifikazioa, kalifikazioa eta sailkapena, Turismo Baliabideen EBTI

0 AUKERA: ez jardutea, ez da baliabideen turismo-inbentarioa egiten.

- Baliabide turistikoaren inbentariarik ez dagoenez, baliabide horiek sailkatuta ez daudenez eta haien hornidurak, lotutako zerbitzuak eta beharrak zehazten dituen azterlanik ez dagoenez, lurraldeko elementuetan jarduten da irizpiderik gabe, lehentasunik gabe eta zuzkiduren eta zerbitzuen benetako beharrak kontuan hartu gabe.
- Ez da gastuen eta sarreraren balantzea doitzeko, ezin da parametro horren gainean lan egin.
- Ezin da landu baliabide naturalek ingurumenean edo bizikidetzan duten eragina.

1. AUKERA:

- Baliabide turistikoaren inbentarioa egiten da, baina ez dira sailkatzen, ezta kalifikatzen ere.
- Baliabideak ezagutu eta identifikatu arren, ez dira sailkatzen, ez eta haiei lotutako zuzkidurak aztertzen ere. Ez dakigu zer premia dituen.
- Ez da baliabide guztietarako plan koordinatu edo komun batekin bat etorri jarduten.

- Gastuen eta diru-sarreraren balantzea ez da doitzen, ezin da parametro horren gainean lan egin.
- Ezin da landu baliabide naturalek ingurumenean edo bizikidetzan duten eragina.

2. AUKERA:

- Inbentario bat dago, non baliabide turistikoak inbentariatuta, sailkatuta eta kalifikatuta dauden.
- Baliabideak ezagutzen dira, tipologia desberdinak ezagutzen dira, haien zuzkidurak, zerbitzuak eta beharrak ezagutzen dira, eta programa ordenatu batekin jardun daiteke.
- Jarduera-programa diseinatzeko, LPS honetako oinarrizko puntuak kontuan hartuko dituzten parametroak hartu dira kontuan:
 - Kalitatezko enplegu egonkorra sortzea.
 - Ondorio biderkatzaileak dituen errenta sortzea.
 - Diru-sarreraren eta gastu publikoen arteko balantze positiboa.
 - Egoiliarren eta bisitarien arteko bizikidetzako kultura-interakzioa.
 - Ingurumen-inpaktu txikia eta emisioak. Deskarbonizazioari eta ur-eskasiako egoerei laguntzea. Metabolismoaren oreka.

5. PLANAREN AURREIKUSITAKO GARAPENA

▪ Abiaraztea

2023ko urriaren 5ean, EHAAn argitaratu zen Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garrai-oetako sailburuaren eta Turismo, Merkataritza eta Kontsumoko sailburuaren 2023ko irailaren 13ko AGINDUA, Euskal Autonomia Erkidegoko Turismo Baliabideen Lurraldearen Ar-loko Plana onartzeko prozedurari hasiera ematen ziona. Aginduaren eranskin gisa, plana egiteko Partaidetza Publikoko Programa argitaratu zen.

▪ Aurrerapena

2025ko apirilean, BTLPSren Aurrerapen Agiria entregatu zen, honako hauek jasotzen dituen:

- I. Blokea: Informazioa eta diagnostikoa. Parte-hartzeari buruzko txostena.
- II. Blokea: Antolamendu-proposamena.

Aurrerapen Agirian zenbait helburu ezarri dira, eta hainbat proposamen garatu dira baliabide turistikoaren hainbat alderdi hobetzeko: lurralde-metabolismoa, bizitegi-metabolismoa eta ekipamenduak, ekoizpen-sistema, harreman-sistema, lurraldearen osasun ekologikoa, ondarea, paisaia eta nortasuna; eta klima-aldaketaren ondorioak arintzeko eta haietara egokitzeko.

Fase honetan, Hasierako Agiri Estrategiko (HAE) hau ere egiten da, eta, Aurrerapen Agiriarekin batera, Eusko Jaurlaritzako Ingurumen Organora bidaliko da, ohiko ingurumen-ebaluazio estrategikoaren prozesua hasteko eskaera egin dezan.

Parte-hartze Publikoaren Programa, LPSaren Aurrerapena eta Ingurumen-ebaluazio Estrategikoaren Hasierako Agiri Estrategikoa idazteak lanaren **A fasea** osatzen dute.

▪ Hasierako Onespenaren Dokumentua

Aurrerapen-faseko jendaurreko informazioaren ondorioak eta gogoetak abiapuntu gisa erabiliko dira antolamendu-proposamen zehatzak egiteko. Proposamen horiek aurreko fasean trazatutako estrategietan oinarrituko dira. Proposamenak honako hauek gauzatuko dira: memoria loteslea, hirigintza-araudia, antolamendu-planoak eta turismo-baliabideen katalogoa. Plano horiek guztiak fase honetan prestatuko dira, eta Hasierako Onespenaren Dokumentua osatuko dute.

Bestalde, eragindako administrazio publikoei eta pertsona interesdunei nahitaezko kontsultak egin ondoren, ingurumen-organismoak Irismen Dokumentua igorriko du, hasteko eskaera jasotzen denetik 3 hilabeteko epean, Ingurumen Azterketa Estrategikoa egiteko gida gisa erabiliko dena.

Hasierako Onespenaren Dokumentua eta Ingurumen Azterketa Estrategikoa Euskal Autonomia Erkidegoko Lurralde Antolamendurako Batzordearen txostenaren mende jarriko dira.

Hasieran onetsitako plana, Ingurumen Azterketa Estrategikoarekin batera, jendaurrean jarriko du administrazio sustatzaileak, berrogeita bost laneguneko epean. Informazio publikoa interesa duten lurralde-administrazio publikoei, eragindako toki-erakundeei eta ingurumen-ebaluazioaren prozeduran aldeztu aurretik kontsulta egin zaien pertsona interesdun guztiei zabalduko zaie.

▪ Behin-behineko Onespenaren Dokumentua

Aurreko informazio-izapideen emaitza ikusita, dagozkion oharra eta aldaketak sartuko dira, edukiak zehaztuz eta Behin-behineko Onespenaren Dokumentua formalizatuz. Administrazio organo eskudunak behin-behineko onespenaren erabakia hartuko du, eta Euskal Autonomia Erkidegoko Lurralde Antolamendurako Batzordeari igorriko dio, nahitaezko txostena egin dezan 3 hilabeteko epean, eta ingurumen-organismoari, Ingurumen Adierazpen Estrategikoa egin dezan 2 hilabeteko epean.

▪ Behin betiko Onespenaren Dokumentua

Espedientea aztertu ondoren, Ingurumen Adierazpen Estrategikoari ekingo zaio. Adierazpen horren zehaztapenak BTLPsren Behin betiko Oneraspenaren Dokumentua jaso beharko dute.

Prozesu osoan, martxoaren 24ko 46/2020 Dekretuaren 13., 14., 15. eta 16. artikuluetan ezarritako baldintzak eta epeak beteko dira, *lurralde-antolamenduko planak eta hirigintza-antolamenduko tresnak onartzeko prozedurak arautzen dituenak*.

Gainera, **Ingurumen-ebaluazioari buruzko** abenduaren 9ko 21/2013 Legea beteko da. Lege horren 17. artikulua Ingurumen-ebaluazio Estrategiko arruntaren izapideak eta epeak jasotzen ditu:

Izapideak	Epeak
Hasteko eskaera	
Aurretiazko kontsultak eta ingurumen-azterketa estrategikoaren irismena zehaztea	3 hilabeteko epea, hasteko eskaera jasotzen denetik.
Ingurumen Azterketa Estrategikoa egitea	

Jendaurreko informazioa eta eragindako administrazio publikoei eta pertsona interesdunei kontsultak egitea	15 hilabeteko epea, irismen-agiria sustatzaileari jakinarazten zaionetik.
Espedientearen azterketa teknikoa	4 hilabeteko epea (2 hilabete luzagarria, arrazoi justifikatuengatik), espediente osoa jasotzen denetik.
Ingurumen Adierazpen Estrategikoa	

6. INGURUMENAREN ETA LURRALDEAREN EGOERAREN DIAGNOSTIKOA PLANA APLIKATU AURRETIK

Jarraian, BTLPS aplikatu baino lehen, lan-eremuaren (Euskal Autonomia Erkidegoa) ingurumen- eta lurralde-egoeraren laburpena egiten da.

6.1. NATURA-ONDAREAREN BALIABIDEAK

Euskal Autonomia Erkidegoak balio handiko natura-ondarea du, gizartearen ongizatearen eta bizi-kalitatearen sostengua dena.

Ekosistemak pertsonen oinarritzko ondasun eta zerbitzuen horniduraren oinarria dira. Oro har, pertsonak ekosistemetatik lortzen dituzten funtsezko hiru onura mota hartzen dira kontuan:

- **Hornidura-zerbitzuak:** ekosistemen egitura biotiko edo geotikotik datozen giza ongizaterako ekarpen zuzenak; adibidez, elikagaiak, edateko ura, egurra, etab.
- **Erregulazio-zerbitzuak:** ekosistemen funtzionamendutik giza ongizateari egindako zeharkako ekarpenak; adibidez, karbonoaren biltegitratzea, erregulazio klimatikoa, erregulazio hidrikoa, higaduraren kontrola, etab.
- **Kultura-zerbitzuak:** ekosistemetako esperientzietatik pertsonak lortzen dituzten ekarpen ez-materialak, hala nola, jolas-jarduerak, gozamen estetikoa, kultura-nortasuna, jakintza tradizionala, etab. sektore turistikoak normalean estimatu eta aintzatesten dituenak dira.

Jarraian, EAEko baliabide naturalen eta ingurumen-aldagaien egoera aztertzen da.

6.1.1. KLIMA

Klima da, zalantzarik gabe, turismo-jardueraren baldintzatzaile nagusietako bat. Euskal Autonomia Erkidegoaren kasuan, lurralde horri lotutako imaginario kolektiboaren parte da, eta, neurri batean, berezitasun-elementu bihurtu da. Izan ere, udaldiek kostaldean duten faktore tradizional erakargarrienetako bat udako tenperaturen ontasuna izan da, herrialdearen barruko klima kontinentalaren muturreko erregimen termikoaren aurrean.

Euskal Autonomia Erkidegoa (EAE) atmosferako zirkulazio globalaren zenbait fluxuk bat egiten duten eskualde batean dago geografikoki, eta zirkulazio horrek eskualdeko ezaugarri klimatikoak baldintzatzen ditu. Horrekin batera, EAEko orografia irregularra eta itsasoarekiko hurbiltasuna dira eskualde mailako klima-aldaketak baldintzatzen dituzten faktoreak.

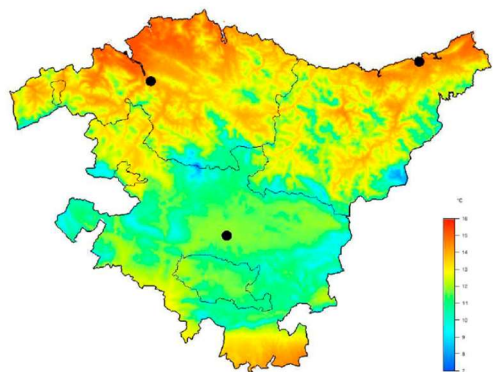
EAEk Cfb motako klima du, edo **klima epela, urtaro lehorrik gabe eta uda epelarekin**, Iberiar penintsularako Köppen-en sailkapen klimatikoaren arabera (Atlas Climático Ibérico, Estatuko Meteorologia Agentzia, AEMET 2011). Ezaugarri hauek ditu: hilabete hotzeneko batez besteko tenperatura 0 °C eta 18 °C bitartekoa izatea; estazio lehor markaturik ez izatea; hilabete beroeneko batez besteko tenperatura 22 °C edo baxuagoa izatea; eta lau hilabete edo gehiago batez besteko tenperatura 10 °C baino altuagoa izatea.

Klima mesotermiko epel eta heze mota hori EAEko isurialde atlantikoan ohikoa da, eta latitude ertainetan masa kontinentalak ozeanotik hurbil egotearen ondorioz sortzen da. Tenperatura leunak ditu ezaugarri (batez besteko oszilazio termikoa 10°C-koa da), eta eurite ugari eta etengabeak urtean zehar (urteko eurite metatua 1.000 mm-tik gorakoa da).

Hala ere, lurraldearen hegoalderantz, eta bereziki Arabako Errioxako eskualdean Ebroko harana ukitzen duen alderantz, ozeanoen eragina galtzen ari da, eta **klima kontinentalak sortzen ari da, mediterraneoa bilakatzen dena**. Urtaroen arabera, aldaketa handiak izaten dira, eta erregimen plubiometrikoa txikiagoa da EAEko gainerako lurraldeekin alderatuta (500-700 mm).

■ Erregimen termometrikoa

Erregimen termometrikoak **tenperatura** baxuak eta nolabaiteko egonkortasun orokorra ditu urtean zehar. Hala ere, muturreko fenomeno klimatikoak izaten dira udan, eta gehieneko tenperatura absolutuak 35 °C-tik gorakoak izaten dira ekaina eta iraila bitartean; neguan, berriz, izozteak izaten dira. **Izozteak** ohikoak dira, eta urteko batez bestekoa 55 egun ingurukoa da. Urritik maiatzera bitartekoak dira, baina abenduan, urtarri-lean eta otsailean biltzen dira.

Urteko batez besteko tenperatura.
Temperatura media anual.

Iturria: Euskal Meteorologia Agentzia (Euskalmet), 2018

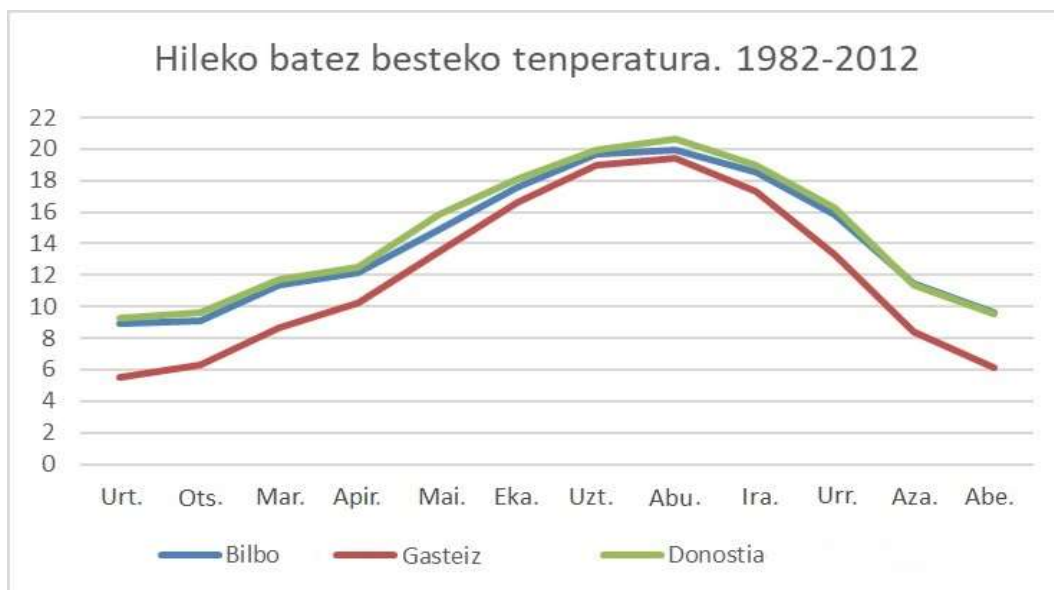
Urte barruko oszilazio termikoa txikia da (13°C ingurukoa), eta abuztua da hilabeterik be-roena; batez besteko tenperatura 18°C ingurukoa da, eta urtarila da hotzena (batez besteko tenperatura 5°C ingurukoa da). Hilabete barruko oszilazio termikoa ertaina da; izan ere, hilabete bakoitzeko batez besteko tenperatura maximo eta minimoen arteko aldea ez da 10 °C-tik gorakoa neguan, eta udan, berriz, 12 °C-tik gorakoa da. Beraz, esan daiteke EAEko klima nahiko egonkorra dela, baina udan aldakortasun handiagoa ikusten da.

Bilbo, Gasteiz eta Donostia hirietan batez besteko tenperaturak⁴ atseginak dira udako hilabeteetan, 19 gradu zentigradu ingurukoak. Bestalde, neguko hilabeteetan dago al-daera termiko gehien hiru hirien artean; Donostian eta Bilbon, berriz, abendutik otsailera bitarteko batez besteko tenperaturak 9 gradu inguruan daude, eta Gasteizen batez bes-teko tenperaturak 5 gradu baino gutxiagokoak dira.

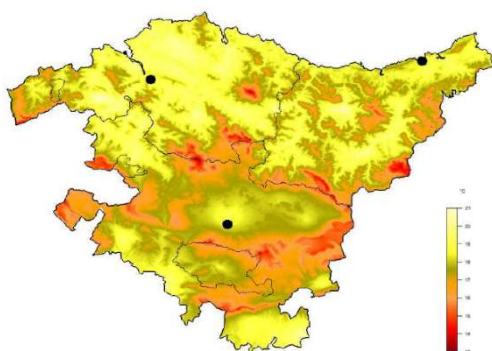
Hilabete bategi batez besteko tenperaturak. 1991-2021												
	Urt.	Ots.	Mar.	Apir.	Mai.	Eka.	Uzt.	Abu.	Ira.	Urr.	Aza.	Abe.
Bilbo	8,4	8,3	10,1	11,6	14	17	18,9	19,5	18	16	11	9,3
Gasteiz	4,1	4,5	7,2	9,4	12,6	16	18,1	18,7	16	13	7,5	4,7
Donostia	7,9	7,8	10	11,6	14,2	17	18,9	19,5	18	16	11	8,8

Iturria: Climate-date.org

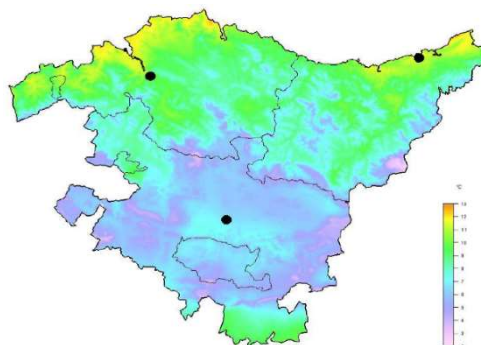
⁴ Iturria: Climate-date.org

Iturria: Euskal Meteorologia Agentzia (Euskalmet), 2018

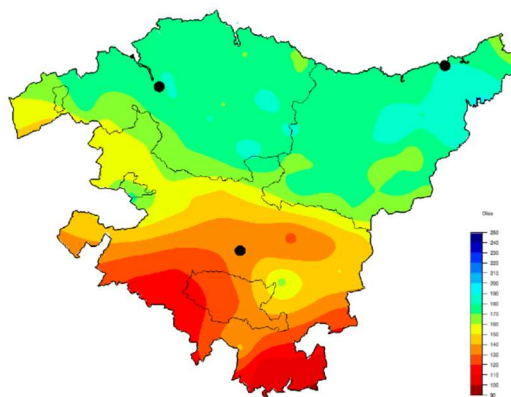
Urteko batez besteko tenperatura maximoa.
Temperatura máxima media anual.

Urteko batez besteko tenperatura minimoa.
Temperatura mínima media anual.

■ Erregimen plubiometrikoa

EAEko erregimen plubiometrikokoan **prezipitazio handiak** izaten dira, 1.425 mm inguru urtean, **180 egunetan banatuta**, azaroa eta maiatza bitartean. Hilabeterik euritsuenak azaroa (225 mm baino gehiago, batez beste), urtarrila eta otsaila (200 mm biak) dira; lehorrenak, berriz, uztaila eta abuztua dira. Hala ere, prezipitazioen erregimena asko aldatzen da urtetik urtera.

Prezipitazio-egunak.
Días de precipitación.

Iturria: Euskal Meteorologia Agentzia (Euskalmet), 2018

Prezipitazioak (mm) 1991-2021												
	Urt.	Ots.	Mar.	Apir.	Mai.	Eka.	Uzt.	Abu.	Ira.	Urr.	Aza.	Abe.
Bilbo	119	106	101	105	90	76	68	62	70	101	143	108
Gasteiz	81	72	73	87	78	60	38	37	48	75	94	74
Donostia	141	128	116	137	123	99	89	95	100	131	179	138

Euri arina eta etengabea izaten du urteko sasoirik gehienetan; izan ere, urria eta maiatza bitartean euria egiten du egunaren erdietan baino gehiagotan, hau da, urteko prezipitazio guztien % 85ean. Esanguratsua da eguneko prezipitazioa 1 mm baino txikiagoa izatea urteko euri-egun guztien herenean, eta horrek berresten du erregimen plubiometrikoa iraunkorra eta leuna dela.

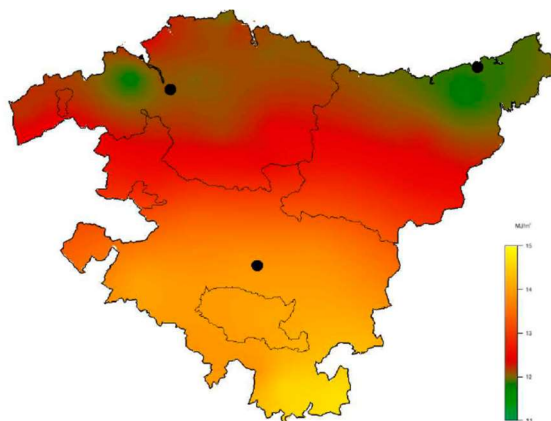
Egun euritsuak (egunak) 1991-2021												
	Urt.	Ots.	Mar.	Apir.	Mai.	Eka.	Uzt.	Abu.	Ira.	Urr.	Aza.	Abe.
Bilbo	11	10	10	10	12	11	9	9	9	10	12	11
Gasteiz	10	9	9	11	10	7	6	6	7	9	10	9
Donostia	11	10	10	12	11	10	10	10	10	10	12	11

Udan, hala ere, prezipitazioak askoz txikiagoak dira, eta euri jasa handiak izaten dira puntako egunetan. Noizbehinkako euri horien tamaina dela eta, egun bakar batean udako hilabeteetako batez besteko prezipitazioak gaindi daitezke. Eguneroko intentsitate hori urtarrilean eta otsailean izan diren neguko ekaitz edo elurteen parekoa baino ez da.

Hiru hirietako hileroko batez besteko prezipitazioen alderaketa eginda, ikus daiteke nola Gasteizek ur pilaketa txikiagoak dituen, hiri hau helmuga lehorragoa bihurtuz.

▪ Eguzki-intsolazioa eta -irradiazioa

EAEn **egun estaliak urtearen erdia inguru dira, eta udan hodeiek eragin txikiagoa izango dute.** Hodeiek zeruaren sei zortziren edo gehiago estaltzen dituzten egunak hartzen dira halakotzat. Aldiz, egun oskarbietan, zeruaren bi zortziren baino gutxiago estalita dagoenean, batez beste urtean 60 egunetan baino ez da gertatzen.

Eguneko batez besteko erradiazioa.
Radiación solar media diaria.

Iturria: Euskal Meteorologia Agentzia (Euskalmet), 2018

Jasotako batez besteko eguzki-irradiazio globala 3,8 kWh/m² ingurukoa da, kontsultatutako iturriaren arabera. Irradiazioa minimoa da neguan eta maximoa uztaillean.

Eguzki-erradiazioa EAEan		
Probintziak	Eguzki-orduak	PEO ⁵
Araba	2.147	4,2
Gipuzkoa	1.906	3,6
Bizkaia	1.694	3,86

Iturria: <https://energia.roams.es>

■ Erregimen eolikoa

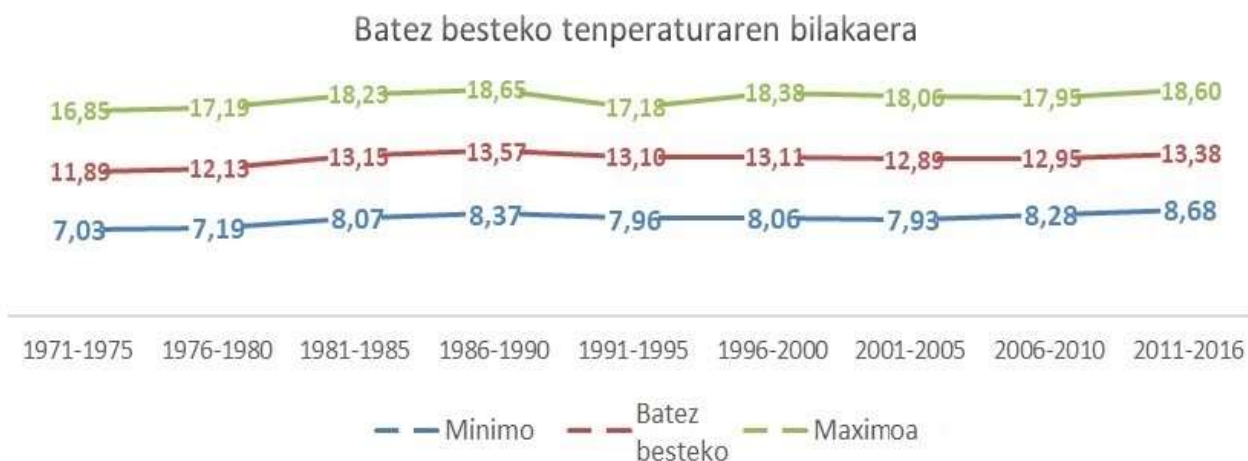
EAEko erregimen eolikoa erliebe menditarrak eta barnealdera sartzen diren haize atlantikoaren eraginpean egoteak zehazten dute. **Batez besteko abiadura 10 eta 13 km/h (1,7 m/s) artekoa da, altuerarik handieneko eremuetan zertxobait handiagoa.** Haizearen intentsitaterako Beaufort eskalaren arabera, erregimen hori 2. mailakoa dela jotzen da, **brisa oso ahulekoa** deritzona.

■ Klima-aldaketa

Klima-aldaketak batez besteko tenperaturetan dituen eraginak **tenperatura altuko eremuak iparralderantz lekualdatzea** eragiten ari dira, eta horrek, zalantzarik gabe, eragin handia izan dezake EAEko turismo-jardueran hurrengo hamarkadetan.

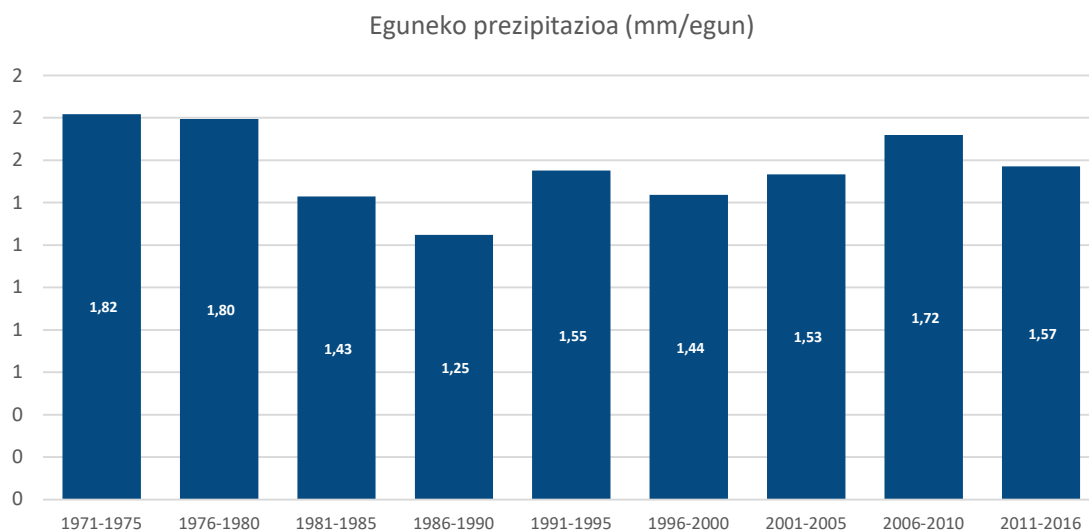
⁵ PEO: Puntako Eguzki-ordua. Metro karratu batek jasotzen duen eguzki-energia kantitatea da. Puntako eguzki-ordu bat 1000 W/m²-ren baliokidea da

Eremuko bilakaera termikoak igoera txikiak erakusten ditu azken urteetan erregistratu-tako tenperaturekiko, bai batez bestekoekiko (+1,49°C), bai maximoekiko (+1,75°C) eta minimoekiko (+1,65°C).

Iturria: Euskal Meteorologia Agentzia (Euskalmet, 2020)

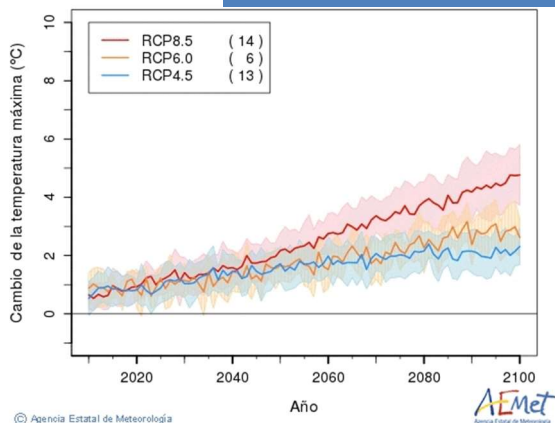
Azken 50 urteetan, eremuko **batez besteko prezipitazio metatuaren** datuek patroi alda-korra erakusten dute, baina **joera gero eta negatibagoa**, 1970etik eguneko 0,25 mm-rainoko murrizketa izan da.

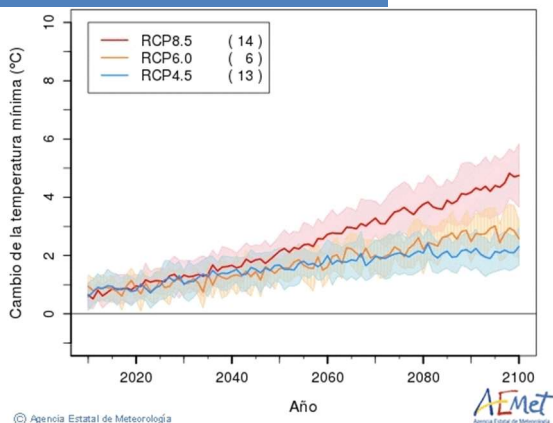
Iturria: Euskal Meteorologia Agentzia (Euskalmet)

Jarraian, XXI. menderako klima-aldaketaren eskualdekako proiektzioen EAeri buruzko bi-lakaera-grafikoak daude, AR5-IPCC emisio-egoerei dagozkienak (Iturria: AEMET).

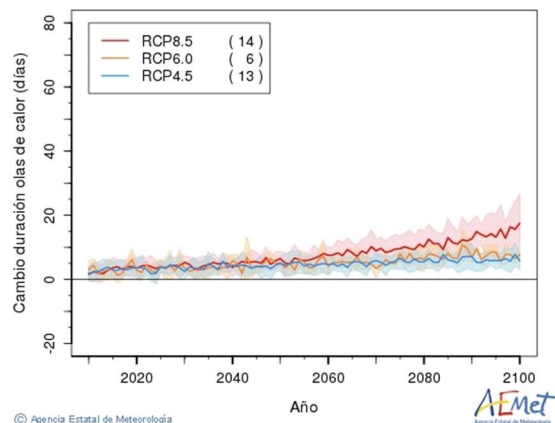
Euskalherria

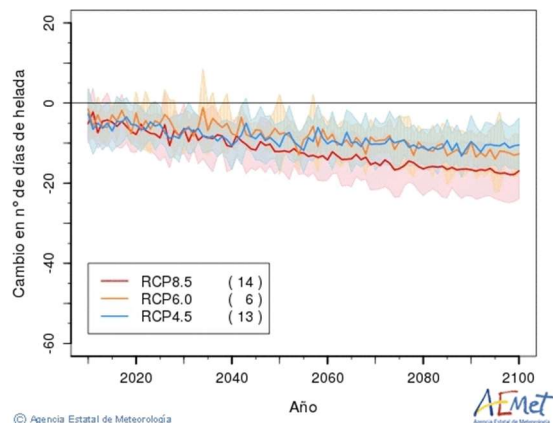
Tenperatura maximoaren aldaketa.

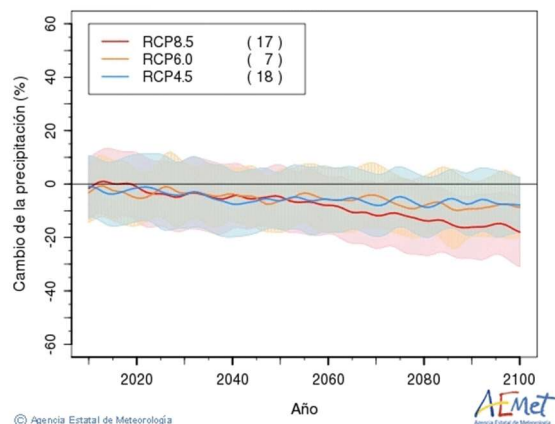
Tenperatura minimoaren aldaketa.

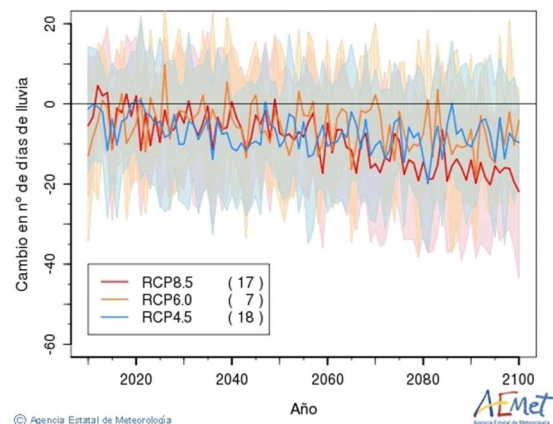
Bero-boladen iraupena aldatzea.

Izozte-egunen kopurua aldatzea.

Prezipitazioa aldatzea.

Euri-egunen kopurua aldatzea.

Klima-aldaketak etorkizunean izan daitekeen ondorioak, oro har, hauek izango dira: tenperaturak igotzea, batez ere udako hilabeteetan, eta prezipitazioak gutxitzea, muturreko

fenomenoen maiztasuna eta hedadura handituz; horrek uholdeen, lehorteen, bero-boladen eta baso-suteen arriskua handitzea ekarriko du. Horrek guztiak eragin negatiboa izan dezake turismo-jardueran.

6.1.2. GEOLOGIA

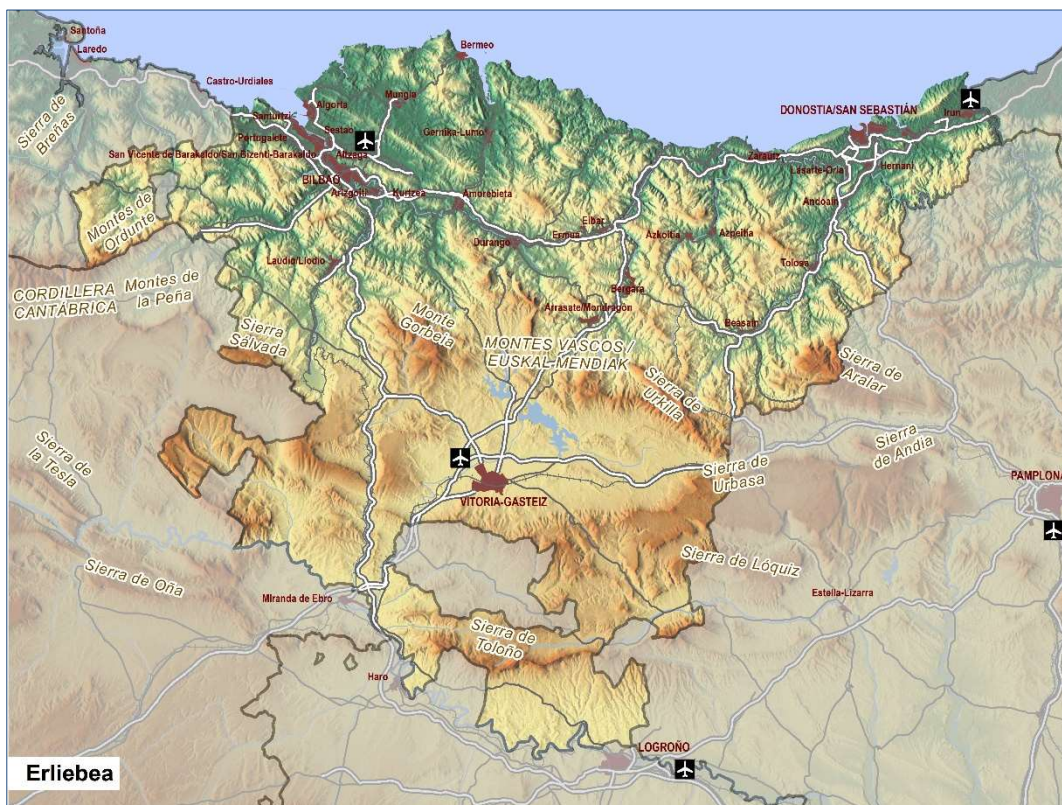
erliebea eta bertako klimatologia erabakigarriak dira gune turistikoaren aukeretan eta erakargarritasunean.

▪ Erliebea eta geomorfologia

EAEko erliebea askotarikoa da, eta mendiak, haranak, kostalde malkartsuak eta lautadak konbinatzen ditu. Hauek dira lurralde horretan erliebeak dituen elementu aipagarrienetako batzuk:

- **Bizkaiko Golkoko kostaldea:** Bizkaiko Golkoko kostaldea, Kantauri itsasoak bustia, itsaslabarrez, hondartzez eta senaia txikiz osatua dago, eta kostalde malkartsu eta malkartsua osatzen du. Edertasun natural handiko gunea da, eta interes turistikoa handiko kostaldeko herri garrantzitsuak ditu, hala nola Donostia, Zarautz edo Bakio.
- **Euskal Mendiak:** Euskal Autonomia Erkidegoko barrualdea Kantabriar Mendikatearen ekialderagoko aldeak menderatzen du, 1.500 metroko altuera gainditzen duten mendi-hesiekin. Mendi horiek erakargarritasun turistikoa handiko paisaia eskaintzen dute, eta ezin hobeak dira aire zabaleko jarduerak egiteko, hala nola mendi-ibilaldiak eta mendizaleatasuna. Gailurrik aipagarrienetako batzuk Anboto eta Aizkorri dira Bizkaian, Gorbeia Araban, eta Txindoki eta Udalaitz Gipuzkoan.
- **Haranak eta ibai-arroak:** Kantabriar Mendikatea mendien artean, Nerbioi, Deba eta Oria bezalako ibaiek zeharkatzen dituzten haran eta ibai-arro ugari daude. Haran horiek lurzoru emankorrak dituzte hondoetan, eta muinoz eta mendiz inguratuta daude, interes handiko paisaia nortasundunak sortuz, hala nola landazabal atlantikokoa.
- **Lautadak eta estuarioak:** Arabako Lautadak Arabako erdialdearen zati handi bat hartzen du, eta paisaia bereizgarria du, nekazaritza nagusi, eta kultura- eta arkitektura-ondare aberatsekoa. Euskal Herriko kostaldean zehar beste lautada batzuk hedatzen dira, estuario formakoak, estuario estuagoak eta azalera txikiagokoak, barnealdeko erliebe menditsuarekin kontrastatzen dutenak. Horietako batzuek hirigintza- eta industria-jarduera handia dute; adibidez, Nerbioi itsasadarak, Bilboko metropoli-eremuan.

Elementuen aberastasun horrek eta orografia malkartsuak paisaia dibertsifikatuak eta erakargarritasun turistikoa handikoak sortzen laguntzen dute, batez ere kostaldean eta barrualdeko landa-turismoan.

- **Litologia**

Euskal Autonomia Erkidegoko geologia nahito anitza da, Espainiako ipar-mendebaldeko muturrean baitago, Kantabriar Mendikatearen eta Pirinioen arteko trantsizio-eremu batean. Eskualdea arroka sedimentarioez eta zenbait intrusio bolkanikoz osatuta dago nagusiki. Hona hemen EAEko elementu litologiko nagusiak:

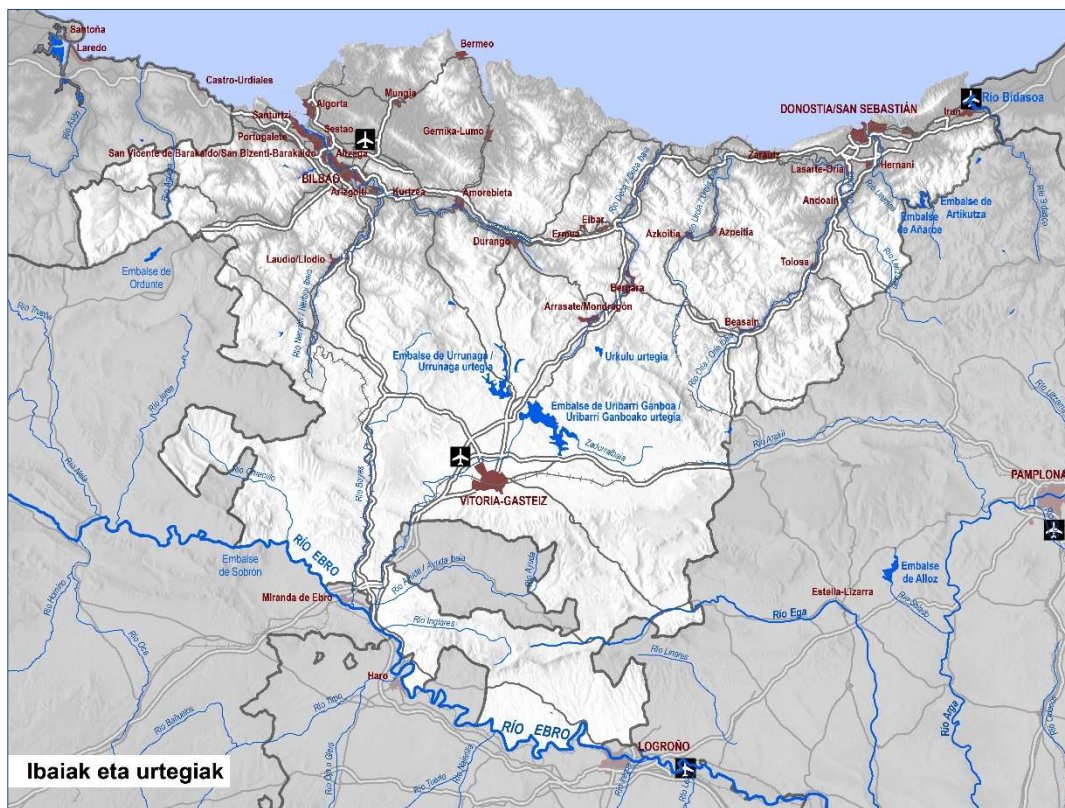
- **Kareharriak eta dolomiak:** nagusiki Euskal Herriko hegoaldean, bereziki Araba aldean, dauden arroka sedimentarioak dira. Formazio geologikoetan ohikoak dira, hala nola Formazio Urgoniarra, Goi Jurasikotik Behe Kretazeora bitartean.
- **Margak eta buztinak:** batez ere oso partikula finez osatutako arroka sedimentarioak dira, itsasoko eta kontinenteko inguruneetan metatuak. Euskal Autonomia Erkidegoko hainbat eremutan daude, eta geologiaren eta ekonomiaren ikuspegitik garrantzitsuak dira.
- **Flysch-a:** EAEko iparraldeko parraldeko kostaldeko formazio geologiko bereizgarria da. Paleozenoan eta Eozenoan itsas giro sakonean metatu ziren arroka sedimentario gogor eta bigunen (hareharriak eta lutitak) geruzen sekuentzia txandakatuak dira. Formazio horiek itsaslabarretan ikus daitezke euskal kostaldean zehar, balio handiko paisaiak sortuz.
- **Bretxak:** bretxak tamaina eta konposizio ezberdineko zati angelutsuez osatutako arrokak dira, zementu natural batez lotuak. Euskal Autonomia Erkidegoan, jarraiera bolkanikoa eta tektonikoa egon den eremuetan daude batez ere bretxak.

- **Intrusio bolkanikoak:** Euskal Herriko historia geologikoan zehar, sumendien jardueraren hainbat fase izan dira. Horren ondorioz, arroka igneoak agertu dira, hala nola basaltoak, andesitak eta trakitak, bereziki Arabako eskualdean eta Bizkaia inguruan.
- **Arroka metamorfikoak:** nahiz eta sedimentarioak eta bolkanikoak baino ezohikoak izan, badira zenbait eremutan arroka metamorfikoak, batez ere eskistoak eta marmolak, presio eta tenperatura altuetan lehendik zeuden arrokek eraldatetik sortu zirenak.
- **Kuaternarioko sedimentuak:** legarrez, hareaz, lohiez eta buztinez osatuta daude, eta ibai-arroen hondoan eta alubioi-lautadetan metatzen dira nagusiki.

Lurraldearen litologia-aniztasuna haren historia geologiko konplexuaren eta paisaia aberats eta askotarikoen jatorriaren isla da. EAEko ondare geologikoaren adierazle nagusietako bat Interes Geologikoko Lekuak (IGL) dira, aurrerago aipatuko ditugunak.

6.1.3. UR-BALIABIDEAK

Nabarmentzekoa da euskal paisaiaren bereizgarri diren mendien eta haran txikien segidak sortzen duen **sare hidriko** oparoa.

Ibaiek eta errekek baliabide natural garrantzitsuak eskaintzen dituzte, uraren zikloan duten funtsezko zereginetik turismoarekin lotutako baliabideetara, arrantzaren bidez edo hari lotutako kultura-ondarearen bisiten bidez, besteak beste.

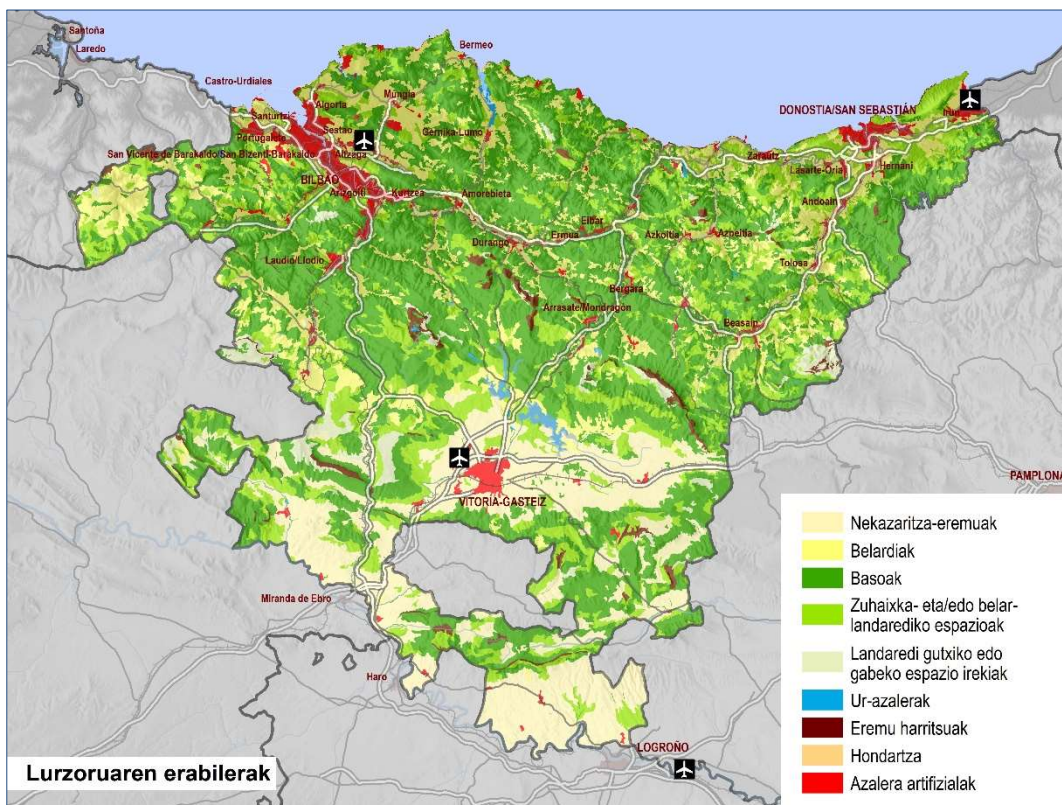
EAEko ur-elementuarekin lotutako beste elementu nabarmen batzuk **urtegiak** dira, energia hidroelektrikoa sortzeko, edateko ura hornitzeko, ureztatzeko edo uholdeak kontrolatzeko erabiltzen direnak.

Nabarmentzekoa da Arabako Ullibarri-Ganboako urtegia, Euskal Herriko handiena, Zadorra ibaiaren sistema hidroelektrikoaren parte dena. Gainera, jolas-jarduerak egiteko ohiko lekua da.

EAEko beste urtegi nabarmen batzuk hauek dira: Urrunaga, Uribarri Arrazua eta Albiña Araban, Artiba, Nosedal, Oiloa, Undurraga eta Zollo Bizkaian, eta Aixola, Ibaeder, Ibiur, Lareo eta Urkulu Gipuzkoan.

6.1.3. LANDAREDIA ETA LURZORUAREN ERABILERAK

EAE, ikuspegi biogeografikotik, **Europako Atlantikoko probintzian, Kantauri Atlantikoko azpiprobintzian eta Kantauri Baskonikoaren sektorean kokatzen da**. Santanderino-Bizkaitar barrutiak Kantauriko erlaitz osoa hartzen du, Besaya ibaiaren arroaren (Kantabria) eta Deba ibaiaren (Gipuzkoa) artean; beraz, bioklima epela du, eta eragin ozeaniko handia. Nafar-Arabar barrutia, aldiz, sektorearen barnealdeko mendi-erliebee eta bailarei dagokie, isurialde atlantiko eta mediterraneoaren arteko isurialdeen banalerroarekin bat etorritik. Muturrak Mena harana (Burgos) eta Irati harana (Nafarroa) dira. Bere bioklimak kontinentalizazio handiagoa du eta prezipitazio gutxiago izaten dira, hauen ehuneko esanguratsu bat elurte gisa agertzen delarik.

Gaur egun EAEn dauden landaretza-unitateak landaretza potentziala definitzen duten faktore naturalen eta ingurune hori mendeetan zehar modelatzen ari diren jardura antropikoen arteko interakzioaren emaitza dira. Hala, landaretza potentzial horren tipologia, azalera, egitura eta banaketa aldatu dira, espezie berriak sartzearekin batera. Landaretza naturala eta espazio irekiak dituzten baso-eremuek euskal lurraldearen % 65 hartzen dute, eta honela banatzen dira: basoak (% 52,7), zuhaixka- eta/edo belar-landaredia duten espazioak (% 11,5) eta landaretza gutxi edo ez duten espazio irekiak (% 0,9).

Baso-lurzorua erabilerak (1. maila)	Azalera (Ha)	%
Basoak	381.378,35	%52,75
Zuhaixka- eta/edo belar-landaredia duten guneak	83.449,95	%11,54
Landaredi gutxi edo gabeko espazio irekiak	6.719,88	%0,93
Landaretza guztira	471.548,18	%65,22
Guztira, oro har	722.999,47	%100,00

Iturria: Corine Land Cover 2018, Informazio Geografikoaren Zentro Nazionala.

Oro har, Bizkaiko eta Gipuzkoako probintzietan, jatorri artifizialeko baso-masak dira nagusi, lursail txikiak dituztenak, eta hazkunde azkarreko espeziez osatuak, hala nola pinua eta eukaliptoak nagusiki, baso autoktonoaren zati batzuekin. Araban, aldiz, hostozabal autoktonoen eremu handiagoak daude oraindik, eta erabilera publikoko mendiak dira nagusi; pagoak, haritzak, erkametzak eta arteak dira horietako batzuk.

Lurzoruaren gainerako erabilerei dagokienez, Corine Land Cover 2018 proiektuak 3. mailako erabileren azalerak xehatzen ditu jarraian:

Lurzoruaren erabilerak	Azalera (HA)	%
Hostozabalen basoak	175.813,97	%24,32
Koniferoen basoak	174.553,31	%24,14
Belardiak	76.452,99	%10,57
Lehorreko laborantzako lurak	66.539,15	%9,20
Baso mistoa	31.011,07	%4,29
Trantsizioko sastraka basotsua	30.940,05	%4,28
Labore-mosaikoa	24.990,61	%3,46
Lautadak eta sastrakak	21.916,44	%3,03
Larre naturalak	19.470,59	%2,69
Mahastiak	17.199,77	%2,38
Industriaguneak edo merkataritzaguneak	16.281,51	%2,25
Etengabe ureztatutako lurak	12.164,46	%1,68
Hiri-sare etena	11.768,16	%1,63
Landaretza esklerofiloa	11.122,88	%1,54
Batez ere nekazaritza- rako lurak, baina landaredi natura- leko eremu garrantzitsuak dituztenak.	6.475,09	%0,90
Landaretza urria duten guneak	5.855,08	%0,81
Hiri-sare jarraitua	5.596,08	%0,77
Bide-sareak, trenbide-sareak eta horiei lo- tutako lursailak	3.731,92	%0,52
Ur-laminak	2.655,98	%0,37
Meatzte-erazketako eremuak	1.501,81	%0,21
Kirol- eta jolas-instalazioak	1.254,05	%0,17
Harkaitza	746,05	%0,10
Hiriko berdeguneak	694,21	%0,10
Portualdeak	690,67	%0,10
Padurak	678,80	%0,09
Aireportuak	674,85	%0,09
Estuarioak	655,41	%0,09
Ur-lasterak	598,00	%0,08
Itsasoak eta ozeanoak	271,70	%0,04
Hezeguneak eta eremu zingiratsuak	216,76	%0,03
Eraikitzen ari diren eremuak	215,41	%0,03
Hondakindegia eta zaborteak	143,90	%0,02
Hondartzak, dunak eta hareatzak	118,75	%0,02
Guztira, oro har	722.999,47	%100,00

Iturria: Corine Land Cover 2018, Informazio Geografikoaren Zentro Nazionala.

2012ko eta 2018ko erabilera-okupazioen arteko konparazioan, baso-erabilerak izan ziren azalera handitu zuten okupazio nagusiak: trantsizio-sastrakadi basotsua (+15 mila ha), koniferoen basoak (+6 mila ha), hostozabalen basoak (+1 mila ha) eta belardiak (+800 ha). Proportzio txikiagoan, azalera artifizial batzuk gehitu ziren: errepide-sareak, trenbide-sareak eta haiei lotutako lursailak (+400 ha), eraikitzen ari diren eremuak (+300 ha), industria- edo merkataritza-eremuak (+200 ha), meatze-erazketako eremuak (+200 ha) eta hiri-sare etena (+200 ha).

6.1.5. FAUNA

EAEko faunak era askotako ordezkaritza du, bere lurraldean banatutako ekosistemen aniztasunari esker, nahiz eta urbanizazioak eta garraio-azpiegiturek eremu naturalak okupatzeagatik habitatak zatitu eta galdu egin diren. Hona hemen fauna-talde bakoitzeko espezie batzuk:

- **Lehorreko ugaztunak:** besteak beste, honako espezie hauek daude: oreina, basurdea, orkatza, azkonarra, katajineta, igaraba europarra, bisoi europarra, ipurtatsa, hainbat saguzar-espezie eta ugaztun txiki batzuk, hala nola kirikino europarra eta lursagu nekazaria. Gainera, azken urteetan otso iberikoaren presentzia erregistratu da, gutxienez bi talde Ordunte (Bizkaia) eta Arkamo-Gibijo (Araba) mendi-lerroetan kokatuta.
- **Hegaztiak:** Euskal Autonomia Erkidegoa leku garrantzitsua da hegaztiak behatzeko, batez ere migrazioetan. Besteak beste, honako hegazti hauek aurki daitezke: sai arrea, arrano beltza, aztore-arranoa, miru gorria, belatz gorria, belatz handia, hontz handia, eper gorria, ur-zozoa eta uretako hainbat espezie, hala nola basahatea, ubarroi handia edo koartza hauskara.
- **Anfibioak eta narrastiak:** eskualdean hainbat anfibio eta narrasti espezie daude, hala nola, arrabio arrunta, uhandre palmatua eta marmolairia, baso-igel gorria, apo arrunta, txantxikua, suge biperakara, suge gorbataiduna, sugedorri kanta-briarra, mendebaldeko musker berdea, Schreiber muskerra, horma-sugandula eta sugandila iberiarra.
- **Arrainak:** ibai eta erreketan hainbat arrain espezie bizi dira, hala nola amuarrain arrunta, izokin arrunta, aingira europarra eta barbo arrunta.
- **Itsasoko fauna:** EAEko kostaldean hainbat itsas espezie aurki daitezke, hala nola izurdeak, baleak (batez ere orkak eta pilotu izurde hegazuak), itsas txakurrak, mazopak eta arrain, krustazeo eta molusku mota ugari.

6.1.4. NATURAGUNE BABESTUAK

EAEko lurraldea naturagune interesgarrien sare zabal batek estaltzen du. Horietako asko babestuta daude, eta biodibertsitatearen kontserbaziorako erabiltzen dira bereziki.

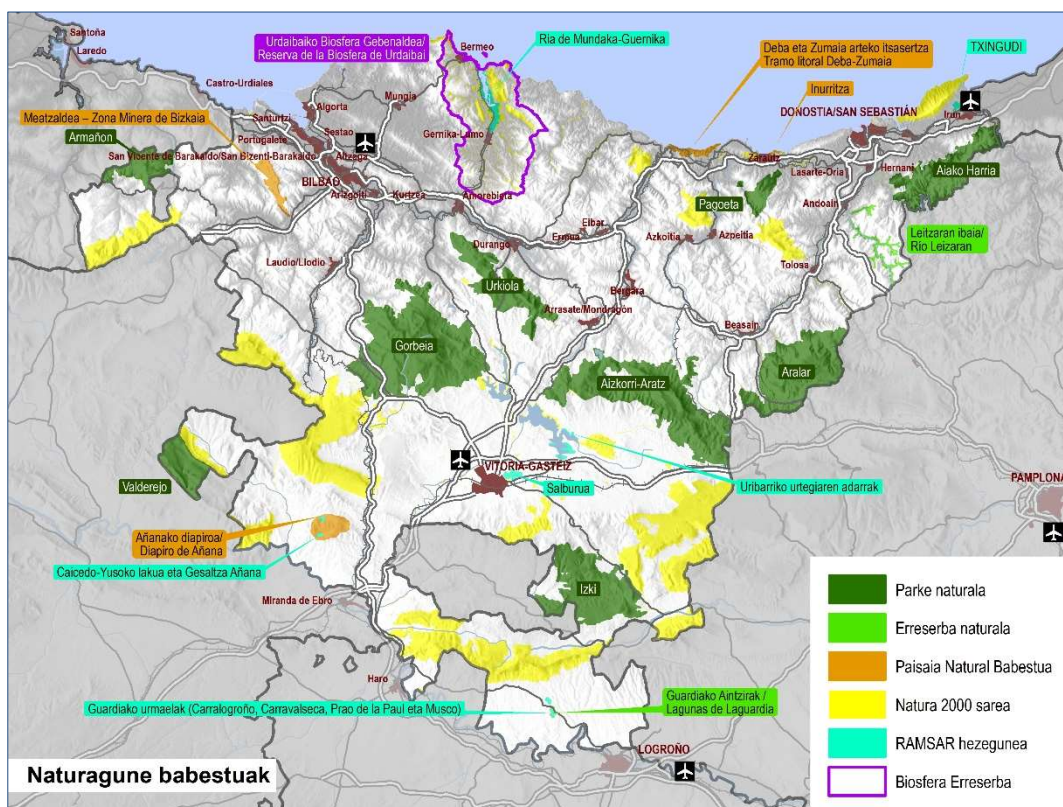
Beste batzuk, berriz, ez daude araubide juridiko berezi baten mende, nahiz eta beste mota bateko aintzatespenak dituzten beren balio natural bikainengatik.

Azaroaren 25eko 9/2021 Legeak, Euskadiko Natura Ondarea Babestekoak, zehazten dituen helburu eta betekizunetako bat betetzen duten lekuek osatzen dute **Naturagune Babestuen Sarea** (Estatuko Aldizkari Ofiziala, zk. 303, 2021eko abenduaren 20koa). Natura-ondareko naturagune babestuak kategoria hauetan sailkatzen dira:

Euskadiko natura-ondareko naturagune babestuak	Naturagune babestuak	Parke naturalak
		Natura-erreserbak
		Natura-monumentuak
		Paisaia natural babestuak
	Natura 2000 Sareko naturagune babestuak	Garrantzia Komunitarioko Lekuek (GKL)
		Kontserbazio Bereziko Eremuak (KBE)
		Babes Bereziko Eremuak (HBBE)
	Nazioarteko tresnak aplikatuz babestutako gu- neak	Biosfera-erreserbak
		Nazioartean garrantzia duten hezegu- neak (Ramsar)
		UNESCOK deklaraturako geoparkeak
		Ospar hitzarmeneko eremu babestuak
		Munduko Ondarearen Zerrendako leku naturalak
		Europako Kontseiluaren erreserba bio- genetikoak

Parke Naturalak eremu nahiko zabalak dira, eta giza ustiapenak edo okupazioak gutxi eraldatu ditu. Bertako ekosistemen edo habitaten adierazgarritasunagatik, floraren, faunaren edo dibertsitate geologikoaren berezitasunagatik (eraketa geomorfologikoak barne) edo paisaien edertasunagatik, parke naturalen baliabide naturalen aprobetxamendu ordenatua eta erabilera publikoa balio estetiko eta hezitzaileen kontserbazioarekin edo berreskurapenarekin bateragarri egiteko, botere publikoen arreta berezia behar da. EAEn gaur egun bederatzi Parke Natural daude, eta Urkiolakoa da 1989an deklaratu zen lehena:

Izena	Hedapena	Kokapena
Armañongo parke naturala	2.985 ha.	Bizkaia
Valderejoko parke naturala	3.503 ha.	Araba
Gorbeia parke naturala	20.016 ha.	Araba/Bizkaia
Urkiolako parke naturala	5.768 ha.	Araba/Bizkaia
Izkiko parke naturala	9.081 ha.	Araba
Aizkorri-Aratz parke naturala	19.400 ha.	Araba/Gipuzkoa
Aralar parke naturala	10.971 ha.	Gipuzkoa
Pagoeta parke naturala	1.335 ha.	Gipuzkoa
Aiako Harria parke naturala	6.913 ha.	Gipuzkoa

Biotopo babestuak, oro har, espazio txikiak dira, eta haien sorkuntzaren helburua ekosistemak, komunitateak, elementu biologikoak, interes geologikoko eremuak babestea da, bai eta natura-inguruneke leku zehatzak eta berezitasun, bitxitasun, edertasun ikusgarri edo interes zientifiko nabarmena duten formazioak babestea ere, beren bakantasunagatik, hauskortasunagatik, garrantziagatik edo berezitasunagatik balio berezia merezi dutenak. Gaur egun, 8 biotopo babestu identifikatu dira lurraldean:

Izena	Hedapena	Kokapena
Guardiako Aintziren biotopo babestua	79,73 ha.	Araba
Inurritzako biotopo babestua	51,75 ha.	Gipuzkoa
Leizor ibaiako biotopo babestua	68,84 ha.	Gipuzkoa
Gaztelugatxeko biotopo babestua	158 ha.	Bizkaia
Itxinako biotopo babestua	570,8 ha.	Bizkaia
Bizkaiko Meatzaldeako biotopo babestua	957,5 ha.	Bizkaia
Añanako diapiroako biotopo babestua	1.481 ha.	Araba
Deba eta Zumaia arteko itsasertzako biotopo babestua	4.300 ha.	Gipuzkoa

Parke Naturalek eta Biotopo Babestu batzuek Natura-baliabideak Antolatzeko Plana (NBAP) dute. Plan hori gune horiek planifikatzeko tresna da, eta, besteak beste, gune horiek osatzen dituzten elementuen kontserbazio-egoeraren arabera erabilera eta jarduerari dagokienez ezarri behar diren muga orokorrak eta espezifikoak zehaztea aurreikusten du.

Euskadiko Natura Ondarea Kontserbatzeko azaroaren 25eko 9/2021 Legean, zuhaitz bereziak monumentu naturaltzat hartzen dira juridikoki. **Natura-monumentuak**, funtsean, babes berezia merezi duten berezitasun, bitxitasun edo edertasun nabarmeneko formazioez osatutako naturako espazio edo elementuak dira. EAEn 25 natur monumentu izen-datu dira.

Izena	Kokapena
Altubeko haritza natura-monumentua	Araba
Santa Teodosiako lizarra natura-monumentua	Araba
Lantarngo pinazi-pinua monumentu naturala	Araba
Gasteizko sekua natura-monumentua	Araba
Artziniegako artea natura-monumentua	Araba
Garaiko artea natura-monumentua	Bizkaia
Muxikako artea natura-monumentua	Bizkaia
Artzentalesko haritz kandudunaren eta ameztiaren hibridoa natura-monumentua	Bizkaia
Aginaldeko hagina natura-monumentua	Bizkaia
Aginarteko hagina natura-monumentua	Bizkaia
Aizarnazabalgo artea natura-monumentua	Gipuzkoa
Getariako artelatza natura-monumentua	Gipuzkoa
Albizturko Douglas izeia natura-monumentua	Gipuzkoa
Bergarako Magnolia natura-monumentua	Gipuzkoa
Angostoko zin egileen artea natura-monumentua	Araba
Ondategiko haritza natura-monumentua	Araba
Izarrako hagina natura-monumentua	Araba
Berioko artea natura-monumentua	Gipuzkoa
Igarako haritza monumentu naturala	Gipuzkoa
Hernaniko Ginkgoa natura-monumentua	Gipuzkoa
Altzoko Pagoa natura-monumentua	Gipuzkoa
Pagoetako hagina natura-monumentua	Gipuzkoa
Monterongo sekua natura-monumentua	Gipuzkoa
Antoñanako ezkia natura-monumentua	Araba
Antoñanako hagina natura-monumentua	Araba

Natura 2000 Sarea balio ekologiko handiko naturaguneen sare bat da, eta habitat- eta espezie-mota jakin batzuk beren banaketa-eremu naturaletan egoera onean babestea du helburu, haiek babesteko eta kontserbatzeko eremu berezien bidez. Sareak Habitat Zuzentarauaren arabera ezarritako **Kontserbazio Bereziko Eremuak (KBE)** eta Hegaztien Zuzentarauaren arabera izendatutako **Hegaztientzako Babes Bereziko Eremuak (HBBE)** ditu. Horren helburua da Europako espezieen eta habitat-moten epe luzeko biziraupena bermatzea, biodibertsitatearen galera geldiarazten lagunduz. Europako Batasunean natura kontserbatzeko tresna nagusia da. EAEn espazio horietako asko daude:

Babes Figura	Naturagunea	Kokapena
HBBE	Txingudi	Gipuzkoa
	Salvada Mendilerroa	Araba
	Urdaibaiko Itsasadarra	Bizkaia
	Mundakako itsasadarreko eta Ogoño lurmuturreko itsas gunea	Bizkaia
HBBE + KBE	Arabako hegoaldeko Mendilerroak	Araba
	Izki	Araba
	Salburua	Araba
	Valderejo-Sobrón-Árcenako mendilerroa	Araba
KBE	Txingudi-Bidasoa	Gipuzkoa
	Urkabustaizko Irla-hariztiak	Araba
	Arkamu-Gibillo-Arrastaria	Araba
	Gorbeia	Araba-Bizkaia
	Zadorra Sistemako Urtegiak	Araba/Álava-Bizkaia
	Arabako lautadako irla-hariztiak	Araba
	Gasteizko Mendi Garaiak	Araba
	Barrundia Ibaia	Araba
	Ega-Berron Ibaia	Araba
	Entzia	Araba
	Arakil Ibaia	Araba
	Arno	Gipuzkoa
	Aizkorri-Aratz	Araba-Gipuzkoa
	Izarraitz	Gipuzkoa
	Urolako Itsasadarra	Gipuzkoa
	Oria Garaia	Gipuzkoa
	Pagoeta	Gipuzkoa
	Garate - Santa Barbara	Gipuzkoa
	Hernio-Gazume	Gipuzkoa
	Inurritza	Gipuzkoa
	Oriako Itsasadarra	Gipuzkoa
	Aralar	Gipuzkoa

Babes Figura	Naturagunea	Kokapena
	Araxes Ibaia	Gipuzkoa
	Leitzaran Ibaia	Gipuzkoa
	Ulia	Gipuzkoa
	Urumea Ibai	Gipuzkoa
	Aiako Harria	Gipuzkoa
	Jaizkibel	Gipuzkoa
	Armañón	Gipuzkoa
	Ordunte	Bizkaia
	Barbadungo Itsasadarra	Bizkaia
	Astondoko Dunak	Bizkaia
	Urkiola	Araba-Bizkaia
	Lea Ibaia	Bizkaia
	Artibai Ibaia	Bizkaia
	Omecillo-Tumecillo Ibaia	Araba
	Baia Ibaia	Araba
	Ebro Ibaia	Araba
	Zadorra Ibaia	Araba
	Ihuda Ibaia	Araba
	Gaztelugatxeko Doniene	Bizkaia
	Urdaibaiko Ibai Sarea	Bizkaia
	Urdaibaiko Itsasertzak eta Padurak	Bizkaia
	Urdaibaiko Artadi Kantauriarrak	Bizkaia
	Guardiako Aintzirak	Araba
	Aldaiako Mendiak	Araba
	Caicedo Yuso eta Arreoko lakua	Araba

Nazioarteko hitzarmenen bidez espazioak babesteari dagokionez, **sei Ramsar Hezegune** identifikatu dira. Hezegune horiek Natura 2000 Sarean sartu dira zati batean edo osorik, bai KBE gisa, bai Biotopo Babestu gisa.

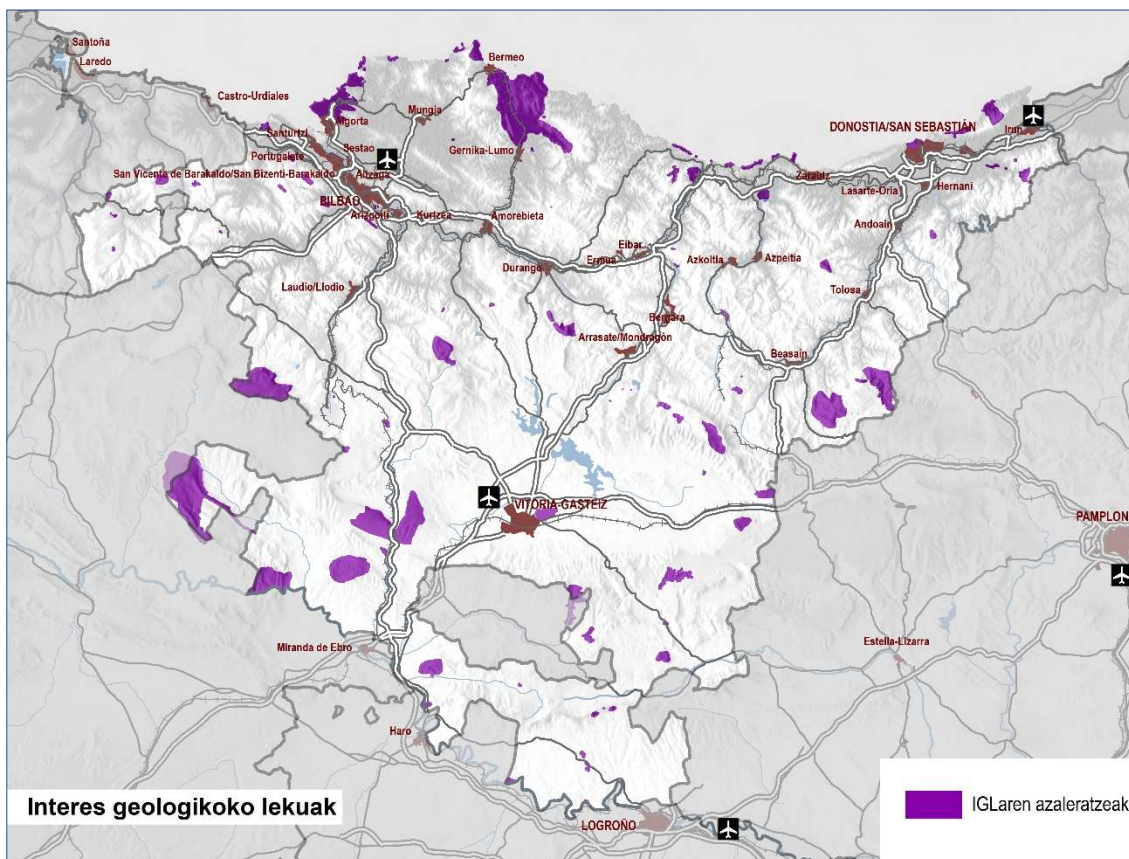
EAEEn Biosfera Erreserba bakarra deklaratu da, **Urdaibaiko Biosfera Erreserba**, 1984an izendatua, eta Euskal Herrian babes-figuraren bat duen lehen eremua da. Guztira, babestutako azaleraren %12 itsasokoa da, eta gainerakoa lurrekoa.

Hauek⁶ dira EAEko beste naturagune garrantzitsu batzuk:

- Naturagune Garrantzitsuen Katalogo Irekiak **96 leku ditu, EAEko azaleraren % 27 hartzen dutenak**. Kontserbazio-egoera onena duten EAEko ekosistemen lagin adierazgarria da katalogo hori. Ezaugarri abiotikoak eta biotikoak (geologia, geomorfologia, fauna, flora, paisaia, etab.) elkartzen diren guneak dira. natura-eta edertasun-balio bereziko eremuak osatzen ditu.
- **Natura Intereseko Eremuek 48 leku dituzte**, eta EAEko azaleraren % 6 hartzen dute. Lurraldearen Antolamendurako Artezpideen lurralde-, sektore- eta udal-plangintzan kontuan hartu beharreko eremuen proposamen bat da, babes berezia izan behar dutenak haien balio ekologiko, kultural edo ekonomikoak zaintzeko eta, hala badagokio, natura-baliabideen arrazoizko ustiapena ziurtatzeko.
- **Interes Geologikoko Lekuak (IGL)** eskualde natural baten historia geologikoan garrantzitsutzat jotzen diren ezaugarri bat edo batzuk dituzten eremuak dira. Kasu honetan, EAEko 2020rako Geodibertsitate Estrategiak 150 leku identifikatu ditu «EAEko Geologia Interesdun Lekuen Inbentarioa» (Ihobe, 2014) EAEko azaleraren %5 osatzen dutenak. Inbentario ireki honek geodibertsitateak EAEEn duen garrantzia erakusten du, eta zein tokik ordezkatzan duten ondoen. IGL horietako gehienek ez dute erregulartasunik haien kontserbazioa eta babesa bermatzeko, baina horietako batzuk (97 IGL) Naturagune Babesturen batean sartuta daude. Hala ere, salbuespen batzuk egon arren, oro har, ez dira espazio horietan babestu beharreko baliozko elementu gisa hartzen.

⁶ Euskadiko natura-ondarearen diagnostikoa (Ihobe, 2016)

Bestalde, 2010ean, UNESCOk **Euskal Kostaldeko Geoparkea** izendatu zuen nazioartean, eta Europako Geoparkeen Sarean eta Munduko Geoparkeen Sarean sartu zen. Geoparkeak Zumaia, Deba eta Mutriku hartzen ditu, eta interes turistiko handiko itsaslabarren, hondartzen eta flysch-formazioen segida eskaintzen du.

Geoparke edo parke geologiko esaten zaio forma geologiko bakarrak dituen lurralde mugatuari, garrantzi zientifiko, berezitasun edo edertasun berezia duena eta historia ebolutibo geologikoaren eta hura osatu duten gertaera eta prozesuen adierazgarri dena. Leku horiek geodibertsitatearekin lotutako balio arkeologiko, ekologiko edo kulturalekengatik ere nabarmentzen dira (Ihobe, 2014).

Interes Geologikoko Lekuen beste adibide nabarmen batzuk dira Nerbioiko Jauzia, Caido-Yusoko aintzira, Añanako gatzagak edo Maeztuko asfaltoak, Araban; Barrikako tolesturak, Bizkaian, edo Aiko Harrako granitoak, Gipuzkoan.

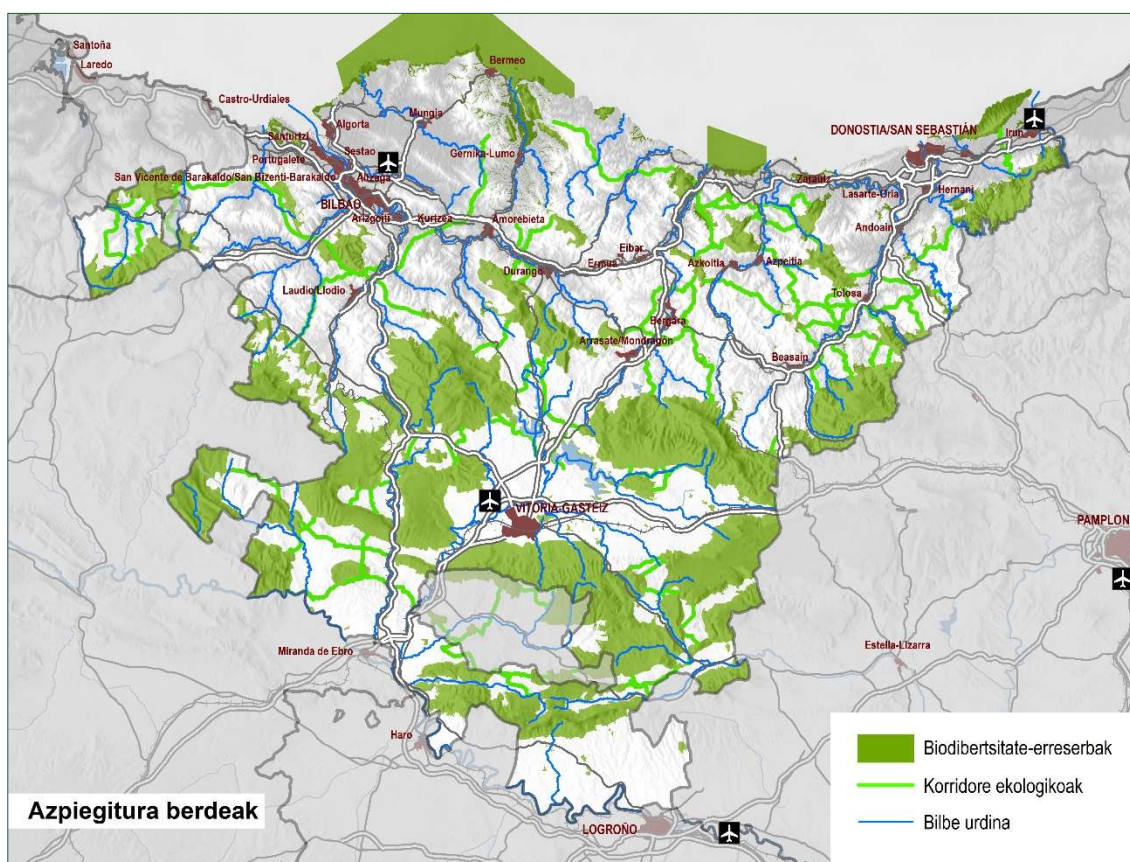
Naturagune babestuetatik eta lokailu ekologiko gisa baliozkoak diren beste eremu batzuetatik abiatuta, 2016an, Eusko Jaurlaritzak **Azpiegitura Berdearen Sare** bat proposatu zuen EAerako eskualde-mailan, LAGen garapen gisa. Sare horrek 2005eko Korridore Ekologikoen Azterlana berrikusi eta eguneratu zuen.

Europako Batzordearen arabera, azpiegitura berdea eremu natural eta erdinaturalen eta beste ingurumen-elementu batzuen sarea da, modu estrategikoan planifikatua, diseinatua eta zerbitzu ekosistemiko sorta zabala emateko kudeatua.

EAEko azpiegitura berdea elementu hauek osatzen dute:

- Beren ingurumen-balioengatik babestuta dauden eta beren babes-figurak dituzten guneak.
- Gune horiek eta inguruko lurraldeetako guneak lotzen dituzten korridore ekologikoak, betiere korridoreak EAEren barruan badaude.
- Natura-intereseko beste gune multifuntzional batzuk, EAEn ingurumen-balio aipagarriak izan arren babes-figura onarturik ez dutenak.
- Ibilguak eta lurrazaleko urak babesteko gisa kategorizatutako eremuak, RAMSAR hezeguneak eta Hezeguneen LPSak inbentariatutako ur-masa guztiak.

Azpiegitura berdea eta probintziako eta tokiko garapena oso lagungarriak dira turismo-rako; izan ere, zerbitzu ekosistemiko kulturelek protagonismo handia hartzen dute bertan, natura-ingurune bide-sareen, bidexken eta jolas-horniduren bidez, eta, horiei esker, natura ezagutzen eta ezagutzen da.

Naturagune babestu horiekin batera, turismorako erakargarritasunaren ikuspuntutik, aipagarria da EAEko Natura Ondare aberatsaren barruan bertako **hondartzak** ugarien garrantzia, batez ere kontserbazio-egoera onean eta bainatzeko uren kalitate onarekin. surfean aritzeko interesa aitortzen zaie (Sopela, Zarautz, Donostia, Meñakoz, Barrika, Punta Galea, Orrua), baita mundu osoan ezagunak diren beste olatu batzuk ere, hala nola Mundaka edo Playa Gris, muturreko surfaren agertoki gisa ezagutzen dena.

6.2. ONDARE KULTURAL ETA ETNOGRAFIKOARI LOTUTAKO BALIABIDEAK

Gizakiaren presentzia Euskal Herrian Historiaurreko garaian hasi zen, eta gertatu diren aldaketak kulturalen erritmora eraldatzen joan da ingurunea. Horrelako eremu batean, esku-hartze horien aztarnak naturarekin bat eginda sumatzen dira gehienetan, paisaiaren parte izanik; beraz, kultura-ondareaz hitz egitean, gizakia naturara egokitze moduen agerpen agerikoei egiten zaie erreferentzia, hainbat alderditan: elikadura-euskarria, habitata, harreman- eta merkataritza-moduak, garraioa, etab.

EAEko lurralde osoan zehar, kultura-ondarearen elementu ugari aurki daitezke, hainbat garai historikotan eta hainbat tipologiatan (erlijiosoa, defentsarakoa, arkeologikoa, etnografikoa, etab.). Dagoen ondare-aberastasun guztitik, EAEko informazio-sistemak **84 birrikastaro identifikatzen ditu kultura-arloko nagusi gisa.**

Lurralde Historikoa	Ondare-Baliabideak
Araba	59
Bizkaia	140
Gipuzkoa	187
Baliabideak, Guztira	386

Gipuzkoako lurralde historikoan biltzen da kultura-ondare gehien, **187 baliabide**, eta, ondoren, **Bizkaian eta Araban**, **140 eta 59 kultura-baliabiderekin**, hurrenez hurren.

Kultura Ondarea	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Guztira
Gazteluak		3	2	5
Harresi-multzoa	3	1	2	6
Multzo historikoa	2	6	4	12
Ondare etnografikoa	1	3	4	8
Eraikin edo egitura interesgarriak	21	52	92	165
Aztarna arkeologikoak	8	7	7	22
Ondare erlijiosoa	24	68	76	168
Ondarea, guztira	59	140	187	386

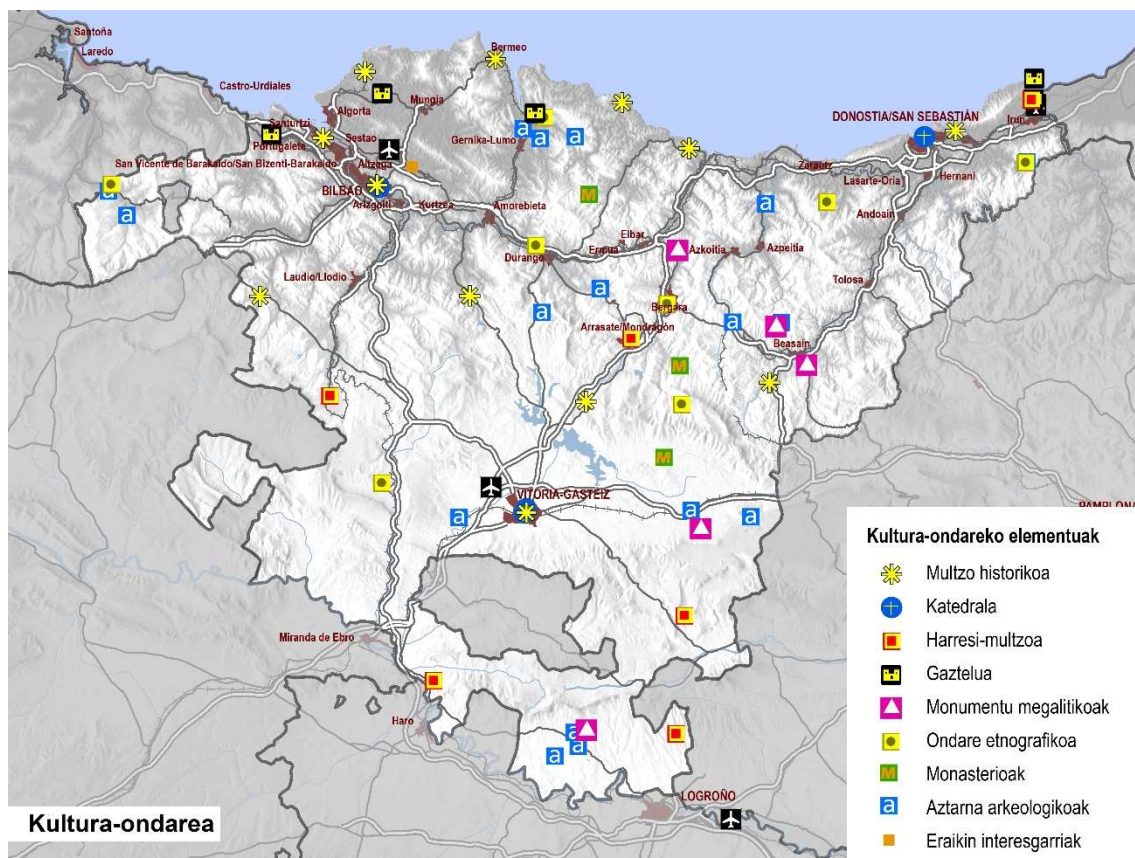
▪ Multzo historikoak

Euskadiko **12 multzo historikoetatik**, **6 Bizkaian** daude, hala nola, Portugaleteko hirigune historikoa edo Bermeoko eta Lekeitioko alde zaharra. **Gipuzkoan 4 multzo historiko daude eta 2 Araban**, Gasteizko alde zaharra eta Artziniegako Erdi Aroko herrigunea.

▪ Ondare erlijiosoa eta eraikin interesgarriak

Aurreko taulan ikus daitekeenez, **eraikin erlijiosoak (168) eta intereseko eraikin eta egiturak (165)** dira lurralde historiko bakoitzeko baliabiderik ugarienak, batez ere udalerririk bakoitzean tipologia horietako elementu nabarmenen bat egon ohi delako. **Gipuzkoan** daude horrelako baliabide gehien: **92 intereseko eraikin edo egitura eta 76 eraikin erlijioso**. Atzetik datoz Bizkaia (68 eraikin erlijioso eta 52 intereseko eraikin) eta Araba (21 eraikin erlijioso eta 24 intereseko eraikin).

Horien artean aipatzekoak dira Oñatiko hiri historikoa, Martxitxakoko itsasargia, Manti-bleko zubi erromatarra, baita jauregi ugari eta izaera zibileko beste baliabide arkitektoniko batzuk ere. Bestalde, lurralde historiko bakoitzeko katedralak ondare erlijiosoaren baliabide nagusi gisa aipatu behar dira, Gaztelugatxeko Donieneko ermita ospetsua ahaztu gabe.

▪ Ondare arkeologikoa

Bestalde, nabarmentzekoa da Euskadin Garai desberdinetako **aztarna arkeologiko** ugari aurki daitezkeela (**22 baliabide**), hala nola Oiartzungo estazio megalitikoak edo Guardako La Hoyako urmael zeltiberiarra eta esparru arkeologikoa.

▪ Defentsa-ondarea

Euskal eskualdeak mendeetan zehar izan zuen defentsa-funtzioari zela eta, elementu arkitektoniko garrantzitsuak eraiki ziren, besteak beste, **gazteluak (5) eta barruti harresituak (6)**. **Bizkaiko** zein **Gipuzkoako** lurralde historikoan **4** baliabide nabarmentzen dira, hala nola Arteagako gaztelua (Bizkaia) edo Hondarribiko harresia eta Arrasateko harresi-barrutia (Gipuzkoa).

▪ Ondare etnografikoa

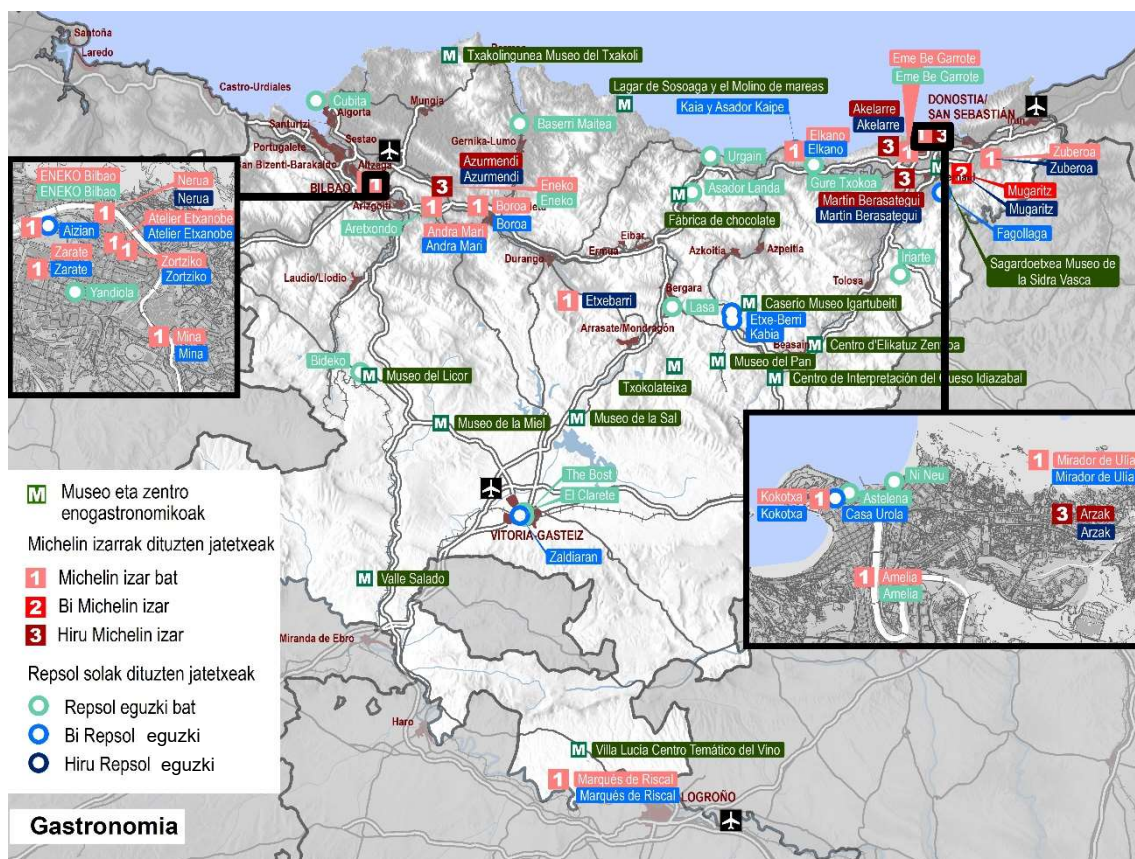
Izaera etnografikoko 8 ondare baliabideekin, Gipuzkoako lurralde historikoan aurki daitezke gehien: **4**, horietatik 2 kobazuloak dira, bat garaia da eta bestea Arditurriko meategiak. Bestalde, **Bizkaian 3** baliabide etnografiko daude eta **1 Araban**.

Azken finean, EAEk kultura-ondare ikaragarria du, bai materiala bai immateriala, eta guztia interes turistikokotzat jo ezin daitekeen arren, **turismo-produktuak eta bidaia-proposamenak antola ditzake ondare horren inguruan**. Garrantzi berezia dute, duten berezitasunagatik, ondare ez-material etnografikoaren elementuek, **euskal kulturari eta euskarari** lotutakoek. Alderdi horiek EAE bera gainditzen dute, eta hurbileko beste lurralde batzuekin produktuak ezartzeko aukera emango dute, hala nola Nafarroako Foru Komunitatearekin edo Iparraldearekin.

■ Gastronomía

EAEko eskaintza gastronomikoa oso aberatsa da, askotarikoa, ia lurralde osora hedatua, eta oso ondo egituratuta dago turismoa integratzeko. Gastronomía oinarritzko zehar-erakargarri bat da, bidaia-proposamen guztietan eta produktu guztietan ageri dena. Aldi berean, bidaia-proposamen batzuen euskarri diren baliabide eta erakargarri espezifikoak daude, eta Turismo Estrategian lehentasun edo segmentu Enogastronomiko gisa jasotzen da.

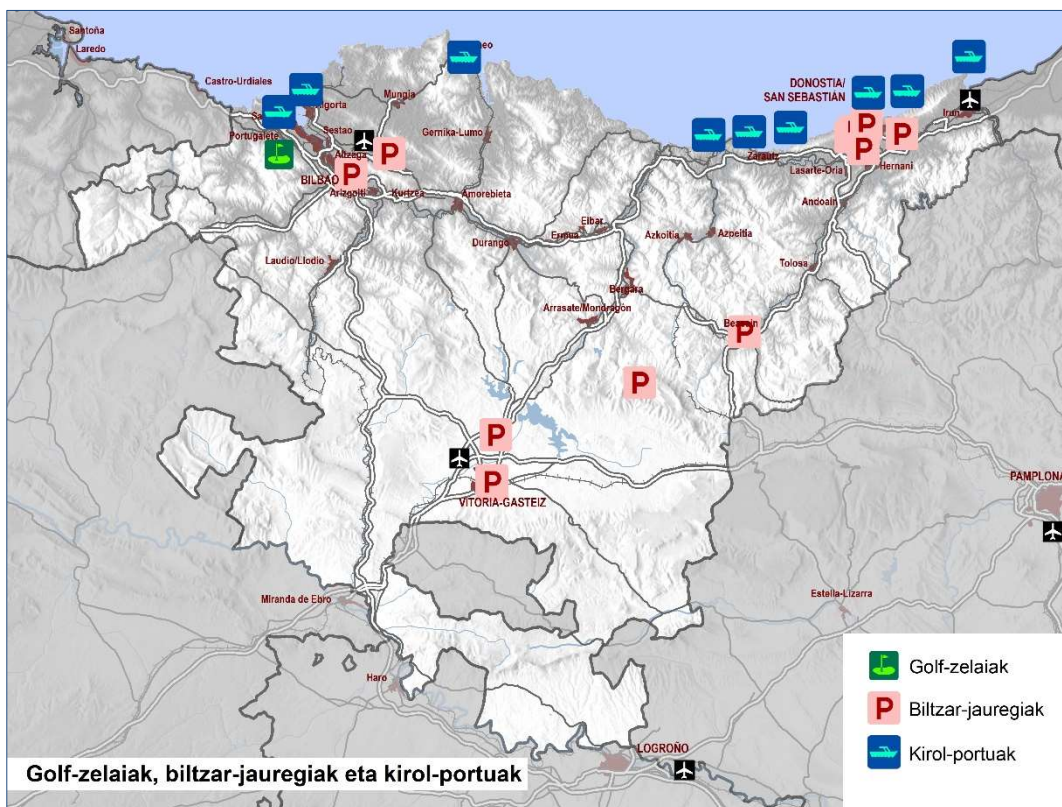
Illo horretan, kontuan hartu behar dira museoak eta zentro enogastronomikoak, kalitate handiko jatetxeak ikuspegi turistikoa duten upategiak, gaztandegiak eta beste eskaintza interesgarri batzuk, tokiko ekoizpenari eta lurraldearen erabilera tradizionalari lotuak.

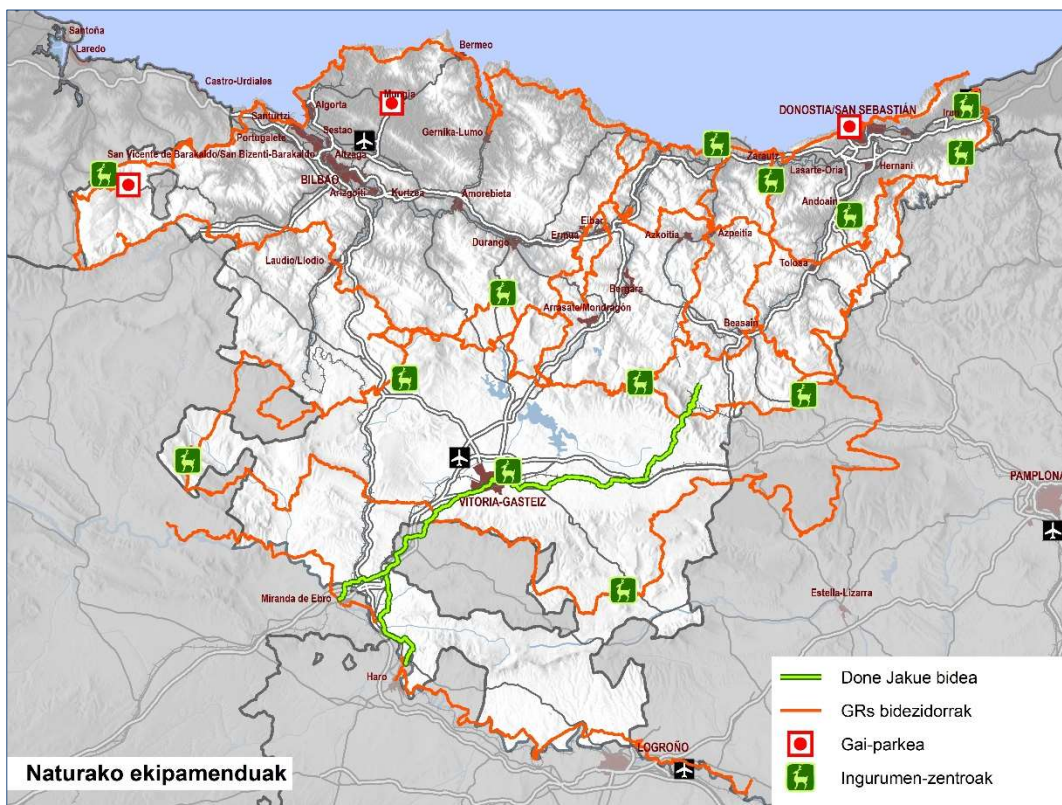
▪ Jarduerak

Euskal Autonomia Erkidegoko **turismo-intereseko azpiegitura handien** artean, honako hauek nabarmendu behar dira:

- Biltzar-jauregiak
- Kirol-portuak
- Golf-zelaiak

Euskal Autonomia Erkidegoan bidezidorren eta **bideen sare** zabala dago, eta horien artean nabarmentzekoak dira Donejakue Bidea eta Inaziotar Bidea, bai eta mendizaletasun-federazioak kudeatzen dituen Ibilbide Handien eta Txikien bide-sarea ere.

6.3. PAISAIA-BALIABIDEAK

Euskal Autonomia Erkidegoa konturatu da oso garrantzitsua dela bere paisaia-baliabide baliotsuak zaintzea; izan ere, 1997ko⁷ Lurralde Antolamenduaren Gidalerroak formulatu zirenetik, paisaia-balioak kontserbatzeko bermea ezarri zen antolamenduaren irizpide eta helburu gisa. Gainera, paisaia-tratamendu berezia izan behar duten ikus-eremuak katalogatzeko beharra jasotzen zuten.

⁷ Otsailaren 11ko 28/1997 Dekretuaren bidez onartuak, Euskal Herriko Lurralde Antolakuntzari buruzko maiatzaren 31ko 4/1990 Legea garatzeko eta gauzatzeko.

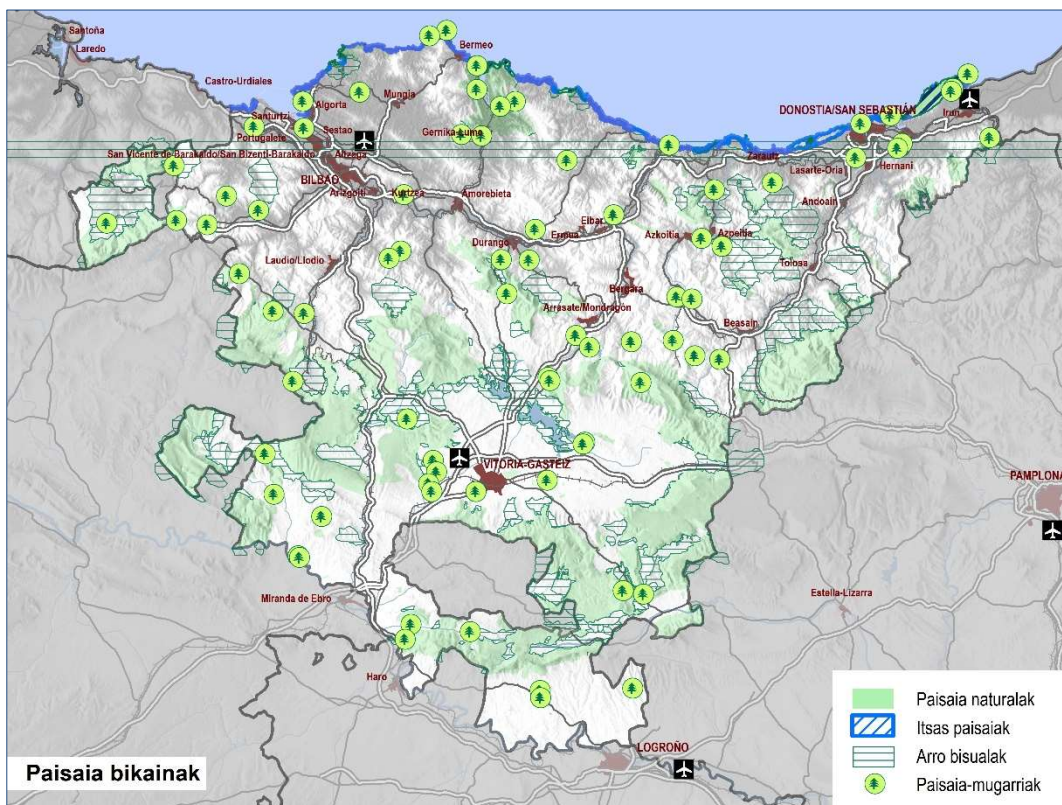
Lehendik dauden paisaia-katalogoak lurralde-plan partzialen esparruan garatu dira, eta plan horiek **eremu funtzionalen arabera** egin dira. Horiek guztiak ez daude ordezkaturik, oraingoz honako hauek baitaude garatuta: Araba Erdialdea, Bilbo Metropolitarra, Igo-re, Donostialdea-Bidasoa Beherea, Guardia (Arabako Errioxa), Balmaseda-Zalla eta Zarautz-Azpeitia. Katalogo horiek paisaia erregulatzeko zehaztapenak definitzen dituzte, modu heterogeneoan eta xehetasun-maila desberdinekin.

Eremu funtzional bakoitzak "Paisaiaren Katalogo" bat izan behar du, eta bertan "Paisaiaren Interes Berezikiko Eremuak" (PIBE) identifikatu behar dira, Euskal Autonomia Erkidegoko lurralde-antolamenduan paisaia babesteari, kudeatzeari eta antolatzeari buruzko ekainaren 3ko 90/2014 DEKRETUAK 4. artikuluan ezartzen duen moduan. PIBE horiek irizpide hauetako baten edo batzuen arabera definitu behar dira:

- Paisaia arraro edo mehatxatu gisa duen berezitasun, hauskortasun edo adierazgarritasunagatik.
- Narriaduragatik edo degradazioagatik, bereziki hiri-inguruko lurraldeak, hiri- eta landa-trantsiziokoak, ibaiertzekoak edo industrialak.
- Biztanleentzat oso ikusgarriak diren eremuak direlako.
- Eremu funtzionalaren nortasuna eratzen modu erabakigarrian laguntzeagatik.
- Pertzepzioaren eta estetikaren alderdietan ezaugarri bikainak dituelako, berezko osagaien edo giza osagaien arteko elkarrekintza bereziaren ondorioz.

2005ean, Euskal Autonomia Erkidegoak **EAEko Paisaia Berezien eta Aparten Katalogoa egiteko Inbentarioaren Aurreproiektua** gauzatu zuen, baina ez zen amaitu. Nolanahi ere, azpimarratu behar da 254.923 hektarea inguru identifikatzen zituela (EAEko azaleraren % 35,28) paisaia "berezi edo bikain" gisa; horietatik 141.458 hektarea Araban egongo lirarteke (Arabako lurraldearen % 46,56), 65.328 hektarea Gipuzkoan (Gipuzkoako lurraldearen % 33,08) eta 48.137 hektarea Bizkaian (Bizkaiko lurraldearen % 21,76).

Azken batean, bertako paisaiaren aniztasuna eta dibertsitatea, bai barrualdekoa, bai itsasertzekoa, non orografia indartsuak, landaretza oparoak eta landa-populatze bereziak EAEko bigarren mailako errepideetako ibilbidea erakargarri bihurtzen dute. Jarduera hori errazten duten eremuak eta ibilbideak artikulatzea, eremu horietako batzuen interpretazio turistikoa hobetuz, esperientzia turistikoa hobetzen lagunduko luketen ekintzak dira.

7. INGURUMEN-INPAKTU POTENTZIALAK, KLIMA-ALDAKETA KONTUAN HARTUTA

BTLPs martxan jartzearen ondoriozko edozein ekintzak inguruneko elementuetan izan dezakeen eragina honako mota hauetakoa izan daiteke:

- **Interakzio positiboa:** planak inguruneko elementu batean eragin positiboa sortzen duenean.
- **Interakzio negatiboa:** planak inguruneko elementu bati kalte edo kalte negatiboa eragiten dionean.
- **Interakziorik gabe:** planaren eta kontuan hartutako elementuaren artean ingurumen-erlazio argi eta agerikorik ez dagoenean.

Gainera, inpaktuak honelakoak izan daitezke:

- Denborazko izaeraren arabera: puntualak, aldizkakoak edo iraunkorrak.
- Iraupenaren arabera: itzulgarriak edo itzulezinak.
- Intentsitatearen arabera: arinak, moderatuak edo larriak.

Zehaztu behar da hemen hasten den ingurumen-ebaluazioaren prozesua BTLPsren plan-gintza-dokumentuari eta hura aplikatzeak EAEko turismoko lurralde-politiken eremuan eta turismo-baliabideen antolamenduan dituen ondorioei buruzkoa dela, baina ez du turismo-jarduera bera ebaluatzen.

Hala ere, LPSak *a priori* kontuan hartu beharko ditu turismoak izan ditzakeen inpaktuak, antolamenduaren bidez gutxitu edo ezabatzeko, batez ere eremu hauetan:

- **Tokiko ekosistemen gainerako eragina:** turismo-jarduerak habitat naturalei, biodibertsitateari eta ekosistema naturalei eragin diezaiekete.
- **Baliabideen erabilera eta lurralde-metabolismoa:** turismo-azpiegituraren garapenak hainbat baliabide erabiltzen ditu, hala nola ura, energia, eraikuntza-materialak edo bestelako kontsumo-ondasunak, eta horrek eragina izan dezake baliabide horien eskuragarritasunean eta kalitatean.
- **Kutsadura:** turismoarekin lotutako jarduerak, hala nola garraioa, ostatua, eraikuntza edo hondakinen kudeaketa, airearen, uraren edo lurzorua kutsadura-iturria izan daitezke.

- **Klima-aldaketa:** turismoarekin lotutako berotegi-efektuko gasen isuriek klima-aldaketa eragiten dute.
- **Eragin sozioekonomikoa:** turismoak, enplegu-, diru-sarrera- eta aberastasun-iturri izateaz gain, ongizate soziala kaltetu dezake, nortasun galera, hiri zerbitzuetako disfuntzioak, hirietako zentroen gentrifikazioa, etxebizitzaren prezioaren igoera eta egoiliarrei eragozpenak sortuz, bereziki saturazio egoerak direla eta.

BTLPsren idazketaren abiapuntua **ingurumen- eta gizarte-jasangarritasuneko premisa** batzuk dira, helburuak lortzeko jarraitu beharko direnak; beraz, hasiera batean, antolamendu eta arauketarako proposatutako irtenbideek ingurumenean eta lurraldean **ahalik eta eragin txikiena** izatea zainduko dute.

Hala eta guztiz ere, jarraian zerrendatuko ditugu antolamendu horrek inguruneke elementuetan izan ditzakeen balizko eraginak:

INGURUNE FISIKO NATURALA ETA LURRALDEA		ELKARRERAGINA
Atmosfera	Berotegi-efektuko gasen isuriak	
	Partikulen kutsadura	
	Kutsadura akustikoa	
	Argi-kutsadura	
	Emisio elektromagnetikoak	
Geologia	Erliebearen formak	
	Arrisku geologikoak	
Lurzorua	Edafologia	
	Lurzoruaen kutsadura	
Ura	Lurrazaleko ur-ibilguak	
	Lurpeko korranteak eta akuiferoak kargatzea	
	Itsasertza	
Landaredia	Intereseko landare-formazioak eta habitatak	
Fauna	Habitatak eta fauna-komunitateak	
Naturagune babestuak	Naturagune Babestuak, Natura 2000 Sarea, Hezegune Katalogatuak, RAMSAR, Biosfera Erreserbak, H.O.ko Mendiak, etab.	
INGURUNE SOZIOEKONOMIKOA		ELKARRERAGINA
Lurralde-metabolismoa	Ur-kontsumoa	
	Energia-kontsumoa	
	Hondakinak sortzea	
	Lurzoruaen okupazioa	
Ekonomia	Diru-sarrera publikoak	
	Enplegua	
Biztanleria	Ongizatea	
	Osasun publikoa	
	Segurtasuna	

Ondarea	Ondare historiko, artistiko eta kulturala	
PERTZEPZIO-INGURUNEA		ELKARRERAGINA
Paisaia	Ikusmenaren eta paisaiaren kalitatea	

 Interakzio negatiboa Interakzio positiboa Interakziorik gabe

Hasiera batean, Baliabide Turistikoek Lurralde Plan Sektorialak ez du ingurumenean eragin negatibo esanguratsurik aurreikusten.

Jarraian, ingurunekeko elementu bakoitzaren gainean sor daitezkeen elkarreraginak aztertzen dira.

7.1 ATMOSFERA

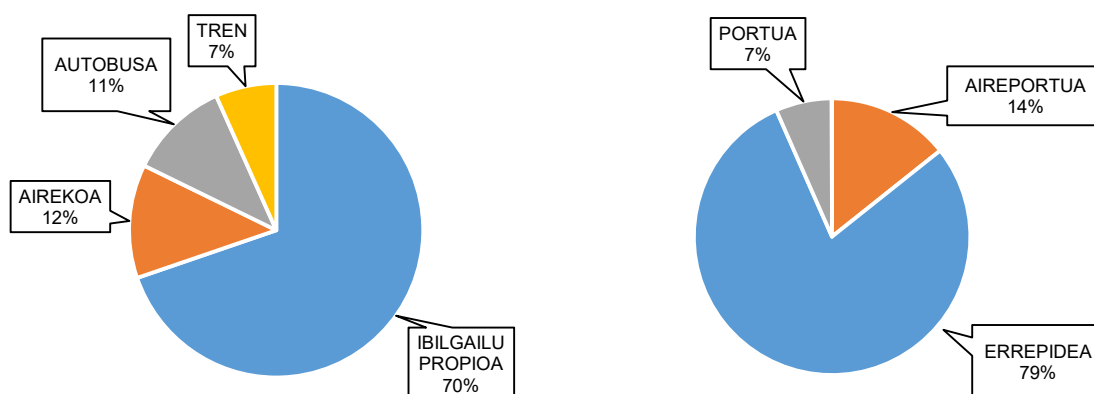
▪ Berotegi-efektuko gasen isuriak

Berotegi-efektuko gas nagusiak karbono dioxidoa (CO_2), metanoa (CH_4), oxido nitrosoa (N_2O), ozonoa (O_3) eta ur-lurrina (H_2O) dira. Horiek berotze globala eta klima-aldaketa eragiten dituzte, eguzkiaren beroa atmosferan harrapatzen baitute eta espaziora ihes egitea eragozten baitute.

Turismo-jarduerak batez ere mugikortasunetik eratorritako isuriak sortzen du, garraiobideetan erregai fosilak erabiltzean ihes-gasak isurtzen baititu, hala nola, motordun lurreko ibilgailuak, hegazkinak edo itsasontziak. Garraioak sortutako BEG nagusiak honako hauek dira: karbono dioxidoa (CO_2), metanoa (CH_4), oxido nitrikoa (NO), nitrogeno dioxidoa (NO_2), hozgarrietan erabilitako hidrofluorokarbonoak (HFC) eta oxido nitrosoa (N_2O). Klima-aldaketari dagokionez, osagai garrantzitsuenak aireko garraioa da; Bartzelonako azterlan batean zenbatetsi da hori dela turismoaren⁸ BEG isurketen %95aren arduraduna.

Hurrengo grafikoetan, turista nazionalak (ezk.) eta nazioarteko turistek (esk.) EAera sartzeko aukeratu duten garraiobidea erakusten da. Errepide bidezko garraioa norberaren ibilgailuaren edo alokairuko ibilgailuaren bidez egiten da nagusiki, eta, ondoren, hegazkina:

⁸ 2018ko abenduan argitaratutako azterlana, Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko Ingurumen Zientzia eta Teknologiako Institutuak (ICTA-UAB) egina.

Hurrengo taulan, isuritako CO₂aren zenbatespena (kg CO₂ baliok.) erakusten da, bida-iatzeko aukeratutako garraio bidearen eta turistaren jatorriaren arabera:

IGORPENEN BATEZ BESTEKOA, JATORRIAREN ETA EUSKADIRA IRISTEKO GARRAIOBIDEAREN ARABERA (kg CO ₂ baliok.)				
NAZIONALA				
MERKATUA	HEGAZKINA	IBILGAILU PRIBATUA	AUTOBUSA	TREN
Andaluzia	219,7	302,9	46,8	62,4
Valentziako E.	229,7	206,6	32,4	48,9
Gaztela eta Leon	123,7	102,6	15,7	23,7
Katalunia	221,3	200,3	31,5	47,9
Euskadi	-	30,4	4,7	6,9
Madril	162,7	143,7	22,2	33,6
NAZIOARTEKOA				
Alemania	493,7	677,0	-	-
Estatu Batuak	1.815,7	-	-	-
Frantzia	230,0	312,6	47,6	73,5
Italia	386,3	568,0	-	-
Herbehereak	361,7	487,6	-	-
Portugal	231,0	307,5	47,5	72,2
Erresuma Batua	294,7	464,9	-	-

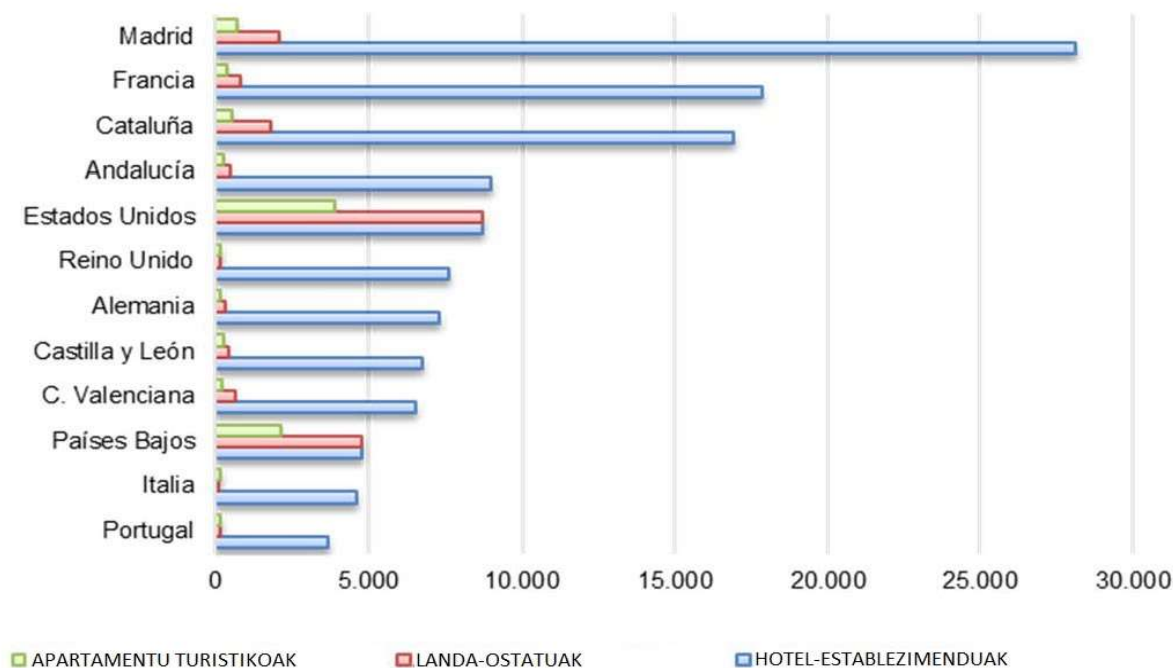
Iturria: Egileak egina, BTLPSren aurrerapen agiria.

Neurri txikiagoan bada ere, turistaren ostatu-gauaren bidezko isurketak ere gertatzen dira, ostatu-motaren arabera:

OSTATU-GAU BAKOITZEKO ISURIEN BATEZ BESTEKOA, OSTATU MOTAREN ARABERA (kg CO₂ Baliok.)	
Hotela (izar 1)	6,4
Hotela (2 izar)	9,7
Hotela (3 izar)	22,3
Hotela (4 eta 5 izar)	44,3
Etxebizitza erregularra (ETE eta bigarren bizi-lekua)	9,3

Garraio- eta ostatu-isurie batez besteko horiek urteko turistekin gurutzatzean, merkatu igorleen arabera, honelako grafikoak lortzen dira:

Euskadiko sarrera eta ostatu-gauengatiko isuriak, ostatu motaren arabera, 2022an (t CO₂ eq)

Oro har, nazioarteko merkatuetatik datozen bisitariek merkatu nazionaletatik datozenek baino isuri-bolumen handiagoa sortzen dute hautatutako edozein garraiobiderekin, jatorrizko herrialdeetatik Euskadira egin beharreko distantzia dela eta. Bereziki aipagarriak dira AEBetako bisitariek airez egiten dituzten isuriak.

Frantziako bisitariek ibilgailu pribatua edo alokairukoa erabiltzen dute helmugara iristeko garraiobide gisa. Bisitari horiek sortzen dute isuri-bolumen handiena, EAerako kanpoko turismo-merkatu igorle nagusia baita.

Merkatu nazionaleri dagokienez, Madrilera joaten diren bisitariak sortzen dituzte isuri gehien Euskadira egiten dituzten joan-etorrietan; izan ere, ibilgailu pribatua edo alokairukoa hartzen dute helmugara joateko garraiobide nagusi gisa, garraio kolektiboaren ordez.

Madril, Frantzia eta Kataluniako bisitariak dira Euskadiko hotel-establezimenduetan dauden bitartean isuri gehien sortzen dituztenak. Estatu Batuetakoek eta Herbeheretakoek sortzen dituzte isuri gehien, landa-ostatueta eta apartamentu turistikoetan egoten direlako.

Oro har, EAera ibilgailu pribatuz edo alokatuz sartzen diren eta hoteletan ostatu hartzen duten Madriletik datozen bisitariak dira isuri gehien sortzen dituztenak, garraioan eta egonaldian bertan. Bestalde, Euskadira hegazkinez etortzen diren eta landa-ostatueta ostatu hartzen duten bisitari estatubatuarrek dira aztertutako nazioarteko merkatu guztietatik isuri-bolumen handiena sortzen dutenak.

Nazioarteko merkatu igorleekin jardutea (desestacionalizatuagoak eta helmugan eguneko batez besteko gastu handiagoa lortu nahi dutenak) gomendagarria da enplegua eta diru-sarrera publikoak sortzearen ikuspegitik. Hala ere, merkatu horiek dira ingurumen-kostu handienak dituztenak, aireko garraioak eragindako BEGen isurien ondorioz.

Horregatik, BTLPSk aire-bidaiaren eta helmugako konpentsazioen arteko erlazioa hobeto optimizatzea bilatu beharko du.

- Helmugako batez besteko egonaldia luzatzea susta daiteke.
- Isuriak konpentsatzeko mekanismoak garatu beharko dira karbonoa biltzeko ekintzen bidez, hala nola basoberritzeak eta landaketak, baso-tratamenduak lehendik dauden baso-masen egoera hobetzeko, espezieak dibersifikatzea, baso helduak sustatzea, ekosistema heze degradatuak leheneratzea, etab.

LPSak, gainera, helmugako barne-mugikortasunaren aldaketa sustatu beharko du.

- Garraio kolektiboan eta isuri gutxikoetan oinarrituta egon beharko du, ibilgailu elektriko bidez, eta oinezkoen eta bizikletazaleen mugikortasuna erraztuz.
- Jarduera turistikoa hiri-lurzoruan eta dagoeneko eraikita dauden inguruneetan kontzentratu beharko da, lurraldean zehar joan-etorriak murrizteko. Mugikortasun jasangarrian oinarritutako loturak erraztuko dira hiriguneen eta jarduera ekonomikoko guneen artean.

Horrekin guztiarekin, BTLPSk eremuaren deskarbonizazio-mailak hobetzeko ahalmena izango du.

▪ Partikula bidezko kutsadura

Airean esekitako partikula solido edo likidoek (hautsak, keak, kedarrak edo polenak, adi-bidez) eragindako kutsadurari dagokio. Partikula horiek arnastu egin daitezke, eta arnas-keta-arazoak, arazo kardiobaskularrak eta osasunerako beste ondorio kaltegarri batzuk eragin ditzakete.

Turismoak batez ere garraioaren bidez sor dezake kutsadura mota hori. Automobilek, kamioiek, autobusek eta beste ibilgailu motordun batzuek partikula finak isurtzen dituzte erregai fosilak (bereziki, diesela eta gasolina) erretzearen ondorioz. Partikula horiek erregaia erabat ez erretzeak eta gidatzean pneumatikoak eta balaztak higatzeak sortzen dituzte. Turismo-jardueran, partikulek eragindako kutsaduraren beste iturri txikiago batzuk hauek izan daitezke: biomasa erretzea berogailuetan, jatetxeetako sukaldeetan edo garbitegi-tako jardueran.

BTLPSak ez du eragin nabarmenik izango partikulek eragindako kutsadura-mailetan, zirkulazioaren saturazio-egoera puntualak arintzeko gaitasunaz harago, leku eta une jakin batzuetan.

▪ Kutsadura akustikoa

Soinu-kutsadura edo ingurune-zarata, gizakien eta beste bizimodu batzuen osasunari eta ongizateari modu negatiboan eragiten dion gehiegizko soinua da, eragozpenak, komunikazioan interferentziak, estresa, loaren trastornoak, osasun fisiko eta mentalaren arazoak eragiten dituena. Hainbat iturritatik etor daiteke: ibilgailu-zirkulazioa, industria, erai-kuntza, jolas-jarduerak, etab.

EAEko turismo-jarduerak poluzio akustikoan eragin dezake, batez ere, alde zaharretan edo ostalaritza-establezimendu asko dituzten hiri-inguruneetan. Izan ere, jende asko joaten da ordutegi luzeetan, eta eremu publikoa okupatzen dute. Ondorioz, eragozpenak sortzen zaizkie bizilagunei zaratagatik. Kontzertuak, jaialdiak eta antzeko ekitaldiak bizitegi-inguruneetan edo ingurune naturalean egiteak ere gehiegizko zarata eragin dezake. Nolanahi ere, jarduera horietan zaila da turismoaren eragina bereiztea eta erabiltzaile egoiliarragandik bereiztea.

LPSak kutsadura akustikoa murrizteko ahalmena izango du, espazio turistikoa antolatuz.

▪ **Argi-kutsadura**

Gehiegizko distira edo argiztapen artifizial desegokia dira, gaueko ingurune naturalari eragiten diotenak eta ingurumenean, giza osasunean edo behaketa astronomikoan ondorio negatiboak dituztenak, eta, gainera, energia alferrik galtzea eragiten dutenak.

Gaizki diseinatutako hiri-argiztapenak, kartel argidunek, argi apaingarriek, ingurune naturaleko eraikuntza berriek edo ekitaldiak ospatzeak argi-kutsadura eragin dezakete.

Argi-kutsadurari dagokionez, ez da elkarrekintza nabarmenik aurreikusten LPS martxan jarrita.

▪ **Igorpen elektromagnetikoak**

Objektu edo sistema batek energia uhin elektromagnetiko gisa askatzen duen energia da. Hainbat iturritatik etor daitezke: gailu elektroniko eta etxetresna elektrikoetatik, komunikazio-sistemetatik, motor elektrikoetatik, linea elektrikoetatik, etab. Maiztasunaren eta intentsitatearen arabera, eragin desberdinak izan ditzakete izaki bizidunengan eta ingurunean.

Jarduera turistikoak sortutako igorpen elektromagnetikoak telefono mugikorren erabileratik datoz batez ere, eta jende-pilaketak daudenean piko egin lezakete.

Oro har, LPSak ez du eragin nabarmenik lurraldearen gaineko igorpen elektromagnetikoei dagokienez.

7.2 GEOLOGIA

▪ **Erliebearen formak**

EAEko erliebeak askotariko formak ditu, paisaia naturalei aniztasuna eta aberastasuna ematen dietenak. Azpiegitura berrien eraikuntzak edo prozesu urbanizatzailleek erliebearen formak alda ditzakete, baita eskala handian ere.

BTLPsak ez du inolako zirkunstantzian lur-mugimendurik edo lur-topografiaren aldaketarik bultzatuko, eta kasu honetan ez du eraginik izango.

▪ **Arrisku geologikoak**

Geologiarekin lotutako gertaera naturalak dira, eta mehatxua izan daitezke pertsonentzat, ondasunentzat eta ingurumenarentzat. Prozesu geologiko naturalen emaitza izan daitezke, edo egitura geomorfologikoei eta lurralde-egiturei eragiten dieten giza jarduek eragindakoak, hala nola lur-irristatzeak, lur-hondoratzeak edo uholdeak.

Kostaldeko higadura-dinamikek eta eragile naturalen ekintza jarraituaren ondorioz itsas-labarren zatiak erortzeak eragina izan dezakete itsasertzeko zenbait baliabide turistikotan.

BTLPsren garapenak ez du arrisku geologikoak eragingo dituen jarduerarik sustatuko, eta ez du elkarrekintzarik izango aldagai horretan.

7.3. LURZORUA

▪ Edafologia

Lurzoruko organismoen presentzia eta aniztasuna lurzoruaren osasunaren adierazle dira. Lur biziak izatea funtsezkoa da luraren emankortasunari eusteko, lurzoruaren egitura hobetzeko, uraren eta mantenugaien atxikipena handitzeko, eta landareek gaixotasunen eta ingurumen-estresaren aurrean duten erresistentziari laguntzeko, batez ere oraingoak bezalako aldaketa-egoeretan.

Natura-turismoak higadura-fenomenoak eragin edo bizkortu ditzake eskala txikian, lurzoru naturalak eta hauskorak gehiegi zapaltzeagatik, batez ere jende asko ibiltzen den lekuetan. Euskal kostaldeko edo Geoparkeko kostako bide batzuen kasua izan daiteke Zumaian, Deban eta Mutrikun.

BTLPsk ez da elkarrekintza esanguratsurik izango gai edafologikoei dagokienez, baldin eta saturazio-fenomenoak arautzen badira interes turistikoko zenbait puntutan, hala nola aipatutako kostaldeko bidexketan.

▪ Lurzoruaren kutsadura

Lurzoruaren kutsadurak esan nahi du substantzia kimikoek edo horien kalitatea kaltetzen edo aldatzen duten material biologikoek eragin kaltegarriak izan ditzaketela ekosistemetan, giza osasunean edo nekazaritzan. Lurzorua kutsatzeko arrazoiak askotarikoak izan daitezke: lurrera egindako isurketa kaltegarriak, hiri- edo industria-hondakin solidoen kudeaketa desegokia, ongarri kimiko eta fitokimikoen gehiegizko erabilera nekazaritzan, edo meatze- eta industria-jarduerak.

Ez da aurreikusten LPSetik eratorritako inolako ekintzarik, lurzorua kutsatzeko arriskua areagotzen duenik.

7.4. URA

▪ Lurrazaleko ur-ibilguak

Oreka ekologiko egokiari eta osasun-egoera orokor onari eusten dioten ur-ibilguez higidura- eta sedimentazio-dinamika aktiboak dituzte, luzetarako jarraitutasuna eta zehar-kako konektibitatea ahalbidetzen dute, biodibertsitaterako habitatak ematen dituzte eta gizartearentzat funtsezkoak diren zerbitzu ekosistemikoak ematen dituzte.

LPSaren garapenak ez du ibai-ibilguez edo hezeguneei buruzko aldaketarik aurreikusten.

▪ Lurpeko korrontek eta akuiferoak kargatzea

Akuiferoak kargatzeko prozesuaren bidez, ura infiltratzen da eta lurpeko akuifero baten barrurantz mugitzen da, eta, hala, ur gehiago biltegiratzen da eta ur-erreserbak kargatzen dira.

Azterlanaren xede den antolamendu-tresnak ez die lurpeko ur-korronteei eragiten. Hala ere, akuiferoak babestu beharko ditu, kutsaduratik babesteko. Horretarako, neurri egokiak ezarriko ditu lurzoru urbanizaezinean, instalazio turistikoetara dagokienez (adibidez, kanpinak edo autokarabana-eremuak) eta hondakin-urak kudeatzeko sistemei dagokienez. Horri esker, efektu positiboa lortuko da, eta denboran iraungo du.

▪ Litoriala

Itsas inguruneak garrantzi handia du Euskal Autonomia Erkidegoko balioen artean, eta arrantza- eta energia-baliabideen hornitzaile, biodibertsitate-iturri eta olgeta-jarduera ugaritarako paisaia-agertoki da. Hala ere, giza jarduerak bertan eragin ditzakeen hainbat eraginen aurrean sentikorra da, hala nola, isurketek eta plastikoek eragindako kutsadura, tratamendu egokirik gabeko hiriko hondakin-uren deskarga, klima-aldaketak eragindako aldaketak eragindako aldaketak, habitaten galera edo itsasertzaren gaineko paisaia-inpaktuak.

Euskal kostaldearen gaineko turista-kopurua EAEko altuenetakoa da, 3 hiriburuen atzetik. Kostaldeko eremuak dira egonaldi turistikoetan udalerritik kanpo gaua igarotzeko lehen aukera. Horrek presio handia eragiten du itsasertzean, eta natura-balioetan kalteak eragin ditzake, hala nola bereziki sentikorrak diren zenbait habitatetan aldaketak, hala nola hondartzetan, kostaldeko duna-sistemetan edo ibaietako estuarioetan.

LPSk kostaldeko saturazio-egoerei aurre egiteko erregulazio- eta prebentzio-neurriak jaso beharko ditu; adibidez, kontzentrazio handiko eremuak deklaratzeko turismo-azpiegitura berriak ezartzearen aurrean. Horrek eragin positiboa izango du itsasertzean.

7.5. LANDAREDIA

▪ Intereseko landare-formazioak eta habitatak

Landare-estaldura, bereziki formazio naturalak eta espezie autoktonoez osatuak, funtsezko elementua da lurralde-mailan. Funtsezko funtzioak betetzen ditu, hala nola florako eta faunako habitaten euskarria, biodibertsitatearen kontserbazioa, lehengaien hornikuntza, CO₂-aren hustubidea, klimaren erregulazioa, uraren zikloaren erregulazioa, isurketen eta higaduraren kontrola, lurzoruen emankortasunaren mantentze-lanak, erre-serba genetikoa, paisaia- eta kultura-funtzioak, edo herritarrentzako aisialdi- eta goza-men-espazioa.

Turismo-jarduerak inpaktuak eragin ditzake landare-formazioetan, hala nola habitatak galtzea, urbanizazioak eta azpiegitura linealek ekosistemak zatitzea, baso-suteen arriskua handitzea, hauskortasun handiko eremuak degradatzea (kostako dunak edo zohikaztegiak), espezie exotiko inbaditzaileak sartzea eta landareentzako gaixotasunak, landareak legez kanpo erazteak, etab.

Euskal Autonomia Erkidegoan, landare-paisaiak eta haien aniztasuna, orografiarekin batera, lurraldearen erakargarri nagusietako bat dira turismoarentzat.

BTLPSk proposatzen dituen neurriek landare-eraketak eta intereseko habitatak babes-tera bideratuta egon beharko dute, batez ere lurzoru urbanizaezinean, instalazio berrien aurrean, bertako espezie-masak, ibai-ertzak eta beste ingurune interesgarri batzuk errespetatuz, duten flora-aberastasunagatik.

Turismo-garraioak eragindako isurien konpentsazioak basoberritzeko eta dauden baso-masak hobetzeko ekintzen bidez bideratu ahal izango dira, CO₂aren hustubide gisa jardun dezaten. Horrek eragin positiboa izango du lurraldeko landare-estalkian.

7.6. FAUNA

▪ Habitatak eta fauna-komunitateak

EAEko fauna-aberastasuna eta -aniztasuna bertako ekosistemen aniztasunak eta bi eskualde biogeografikoren (atlantikoa eta mediterraneo) arteko trantsizio-egoerak eragiten dute.

Zenbait jarduera turistiko kalteak eragin diezazkiekete basa-faunari, zuzenean edo zeharka. Hala, habitatak gal daitezke, ekosistemak degradatu, habitata poluitu, espezie inbaditzaileak sartu salgaien eta bagajeen garraioaren bidez, gaixotasunak sartu eta zabaldu, edo faunari eragozpenak eragin, gizakiak eraginda.

Faunari eta haren habitatei egin dakizkiekeen kalteak minimizatu behar dira LPSetik. Lurrak, ibai-ibilguak, hezeguneak eta, oro har, lurraldearen landare-estaldura hobetzeko arestian aipatutako edozein neurrik ekosistemak hobetuko ditu, eta, beraz, faunaren habitat naturalak. Horrez gain, biodibertsitate irizpideak aplikatu beharko dira ostatu edo jarduera turistiko berrien parametroetan, bereziki Lurzoru Urbanizaezinean.

7.7. NATURAGUNE BABESTUAK

Turismoak naturaguneak kontserbatzen lagun dezake, haien garrantziari buruzko kontzientzia handitzen baitu, eta gune horiek kudeatzeko eta kontserbatzeko diru-sarrerak sortzen baititu. Hala ere, turismoaren kudeaketa eskasak edo desegokiak inpaktu kaltegarriak eragin ditzake EAEko natura-guneetan. Zehazki, hondartzak eta itsaslabarrak bezalako kostaldeko guneak kalteberak izan daitezke turismo masiboaren aurrean, hauskorrak direlako.

Bestalde, turismo-jarduerak klima-aldaketari lagun diezaioke, turisten garraioari eta turismo-azpiegituren funtzionamenduari lotutako berotegi-efektuko gasen emisioen bidez. Horrek eragin kaltegarriak izan ditzake EAEko naturaguneetan, hala nola tenperaturen igoera, prezipitazio-ereduen aldaketak eta biodibertsitatearen galera.

LPSak eragin positiboa lortu beharko du naturagune babestuetan, baliabide turistikoak antolatuz eta haien inguruko saturazio-egoerak arautuz.

7.8. LURRALDE-METABOLISMOA

▪ Ur-kontsumoa

Giza jarduerak eragindako ur-kontsumoa etxean, bizitegietan, industrian, nekazaritzan eta merkataritzan gertatzen da, batez ere. EAEn, etxeko eta industriako kontsumoa guztizkoaren % 87,4 da.

EAEko turismoak eragindako ur-kontsumoa guztizkoaren % 2 ingurukoa dela esan daiteke. Hotel-establezimenduetan ostatu hartzen duten turisten kontsumoa bertakoena baino askoz handiagoa da (bertakoen batez besteko kontsumoa halako 2,5), eta landetxe eta kanpinena, berriz, bertakoena bezalakoa. Turismo-erabilerarako bigarren bizitegiek eta etxebizitzek aldatu egin dezakete turista asko biltzen diren edo urtarokotasun handia duten udalerrietako edateko uraren hornidura-sareen tamaina.

BTLPsk ur-eskasiaren kudeaketan oinarritutako antolamendua proposatzen du, baliabidearen erabileran arrazionalizazioa eta uraren berrerabilera lehenetsiz. Hornidura-sareen dimentsionamenduak aurreikusi beharko ditu. Erabilera berrietarako edozein baimen ur-eskari globala handitu edo murriztu gabe eman ahal izango da.

Horregatik, antolamendu-dokumentu honek eragin positiboa izan beharko du uraren kontsumoan.

▪ Energia-kontsumoak

EAEn, garraio-sektoreak kontsumitzen du energia gehien (% 43); ondoren, industria-sektoreak (% 34) eta etxebizitza-sektoreak (% 13).

Turismoak, nagusiki, energia elektrikoa kontsumitzen du ostatuetan eta bigarren mailako etxebizitzetan, erregaia turisten garraioan, bai sarbidekoetan, bai helmugako barne-mugikortasunekoetan, eta energia instalazio turistikoetan eta jolas-jardueretan. Turismoaren kontsumoari buruzko datu espezifiko batzuk nekez bereiz daitezke bertan bizi diren biztanleen aldean.

Ziklo energetikoari dagokionez, LPSak era guztietako ostatuetarako eta jardueretarako autosufizientzia konektatuko sistemak ezartzea, turismo-sistemako ostatuaren eta eraikinen energia-eraginkortasuna hobetzea eta helmugan mugikortasun-eredu jasangarri baterantz jotzea sustatu beharko du. Horrek eragin positiboa izango du energia-kontsumoan.

▪ Hondakinen sorrera

Turistek sortutako hondakin-kopuruari dagokionez, bertakoaren antzeko eredua dela kalkulatu da. Batez ere, etxeko hondakin solidoak eta hondakin-urak sortzen dira egonaldiaren.

LPSak hondakinen murrizketa, berrerabilera eta birziklapena sustatuko ditu, nahiz eta eragina ez den esanguratsua izango globalik.

▪ Lurzoruaren okupazioa

Turismo-jarduerak lurzoru berria okupatzea eragin dezake, baldin eta azpiegitura, ostatu edo horiekin lotutako zerbitzu berriak eraikitzen badira. Gainera, lehen sektoreko jarduerak, abeltzaintza edo nekazaritza kasu, alde batera utz daitezke landa-inguruneari lotutako turismo-jarduerarekin alderatuta errentagarritasun txikiagoa izateagatik. Horrek aldatuta sakonak eragin ditzake paisaiaren dinamiketan, lehen mailako jarduerak etetearen ondorioz; horren ondorioz, baso-biomasa handitu egiten da, jarraitutasun handiko eta arrisku handiko erregai-ereduak nagusitzen dira, eta baso-suteen arriskua handitu egiten da. Era berean, landa-eremuak bertan behera uzteak bertako landarediaren eta zuhaitzez estalitako baso-azaleraren birsortze naturala ere eragiten du, eta horrek mende egiten dio biodibertsitateari.

LPSk lurzoru baliabide gisa eraginkortasunez babestu beharko du, erabilera berriak mugatzeko eremu aseak ezarriz eta lurzoru naturalen okupazioa arautuz sistema turistikorako beharrezkoak diren zuzkidurak instalatzeko. Gainera, lurzoru urbanizaezinak lehen mailako ekoizpena protagonista duen lurralde-izaerari eutsi beharko dio eta jarduerak integraztea sustatuko du, lurralde-sistemen funtzionamendua hertsiki errespetatuz. Horri esker, etorkizunean ondorio positiboak lortuko dira lurzoruaren okupazioan.

7.9. EKONOMIA

▪ Diru-sarrera publikoak

Turismoak EAEko BPGaren % 7 inguru hartzen du zuzenean. Diru-sarreraren eta gastu publikoen arteko balantze positiboa eragingo duen jarduera turistikoa espero da. Hala ere, turismo-eremuetan gastu publikoa nabarmen handitu da, zerbitzuen eta azpiegituren dimentsionamendua dela-eta, horien eskari-hazkundeari erantzuteko.

Turisten jatorriari dagokionez, eta diru-sarrera publikoak sortzeari dagokionez, gomendagarria da nazioarteko merkatu igorleekin lan egitea, urtarokotasun txikiagoa baitute helmugan, eta joera handiagoa baitute kalitateko produktuetan oinarritutako esperientziak izateko. Hala ere, merkatu horiek dituzte ingurumen-kostu handienak, aireko garraioan egiten dituzten isuriengatik.

Ostatu-modalitateei dagokienez, hotelek 78.709 euro ekoizten dituzte 1.000 ostatu-gau bakoitzeko, kanpinek 42.618 €/ 1.000 ostatu-gau, eta ETEek 47.628 €/ 1.000 ostatu-gau.

LPSak garapen orekatu baterantz bideratu beharko du turismo-espazioaren antolamendua, ingurunea errespetatuko duena eta, gainera, jardueraren errentagarritasunari eta balio erantsiari erantzungo diena. Nolanahi ere, LPSak eta haren garapenak sarreren balantzea zaindu behar dute, Administrazioarentzat positiboa izan dadin.

▪ Enplegua

Turismoak Euskadiko enpleguaren % 10 sortzen du, goranzko joerarekin eta balio erantsi handiarekin. Enplegua sortzen da hainbat segmentu eta jardueraren bidez, hala nola ostatua, jatetxeak, garraioa, animazioa, entretenimendua, merkataritza, artisautza, kultura-zerbitzuak, segurtasuna, administrazioa, bidaia-agentziak, etab.

EAEko hotelek 5.318 enplegu zuzen inguru sortzen dituzte urtean (kanpinek 324 enplegu inguru), eta ETEek, berriz, 107 enplegu inguru sortzen dituzte urtean. Bigarren bizilekuan eta plataformako alokairuko etxebizitzan oinarritutako turismo-garapenaren ereduak eragin handia du lurraldean eta haren metabolismoan, eta, gainera, askoz enplegu gutxiago sortzen du (bigarren bizitegiko plaza batek hotel-plaza batek baino 7 aldiz enplegu gutxiago sortzen du).

Kalitatezko enplegua sortzen eta lurraldea aktibatzen laguntzea da BTLPSren helburu nagusia, eta bere estrategia guztietara zeharka zabaltzea beharko da. Horretarako, erregulazioak proposatu beharko zaizkio ETEen fenomenoari, eta jarduera turistikoak deskontzentratu beharko dira, besteak beste, enpleguan ondorio positiboak lortuz.

7.10. BIZTANLEAK

▪ Ongizatea

Turismoak eragin positiboak izan ditzake herritarren ongizatean, hala nola tokiko kultura, tradizioak eta nortasuna sustatzea, lurraldeko kide izatearen zentzua indartuz. Baliabide turistikoek balioa emateak baliabide horiek mantentzea eta kontserbatzea sustatuko du, goza daitezkeen. Azpiegitura batzuk hobetu egin daitezke turismo-erabilerarako, eta bertako biztanleentzat ere onuragarriak izan daitezke.

Hala ere, turismoarekin lotutako saturazio egoerek kontrako eraginak eragin ditzakete, hala nola, tokiko kulturaren benetakotasuna galtzea, lurraldeko baliabide turistikoak eta balioak degradatzea, azpiegitura eta zerbitzuen gaitasuna, bizilagunei eragozpenak sortzea hiri- eta landa-ingurunea pilatzeagatik, hirietako alde historikoetan gentrifikazioa,

ETEek bizitegi-alokairuko etxebizitzaren prezioa igotzea, egoiliarren eta turisten arteko tentsioa, etab.

LPSk giza ongizatea kontuan hartuko du bere jarduera guztietan, lehentasunezko helburu gisa, eta bizikidetza-baldintzak bermatuko ditu. Horretarako, eremu turistikoa, hari lotutako hornidurak, baliabideen deszentralizazioa, saturazioaren prebentzioa eta abar arautuko ditu, eta, hala, herritarren ongizate orokorrean ondorio positiboak lortuko ditu.

▪ Osasun publikoa

Turismoak, saturazio-maila jakin batzuetara iristen denean, ondorio psikosozial negatiboak izan ditzake bertan bizi diren biztanleengan, hala nola estresa, pribatutasuna galtzea, loaren alterazioak edo atsedena, eta horrek eragin negatiboa izan dezake pertsonen osasun fisiko eta mentalean. Turismoak gaixotasun infekziosoak hedatzen lagundu dezake, batez ere jende asko ibiltzen den lekuetan. Gainera, osasun-zerbitzuak arriskuan egon daitezke urtaroko gailurretan eta opor-lekuetan, han bizi ez diren biztanleak edo turistak joaten direlako.

Oro har, oinezkoen eta bizikletazaleen mugikortasun jasangarria sustatzeko, hiriguneen eta jarduera ekonomikoko zentroen arteko loturak hobetzeko eta naturaz, paisaiaz eta ondare-elementuez gozatzea errazteko LPSeko ekintzek osasun publikoa hobetuko dute.

▪ Segurtasuna

Turismoak, saturazio-egoerak gertatzen direnean, tokiko segurtasun-azpiegiturak gainkargatu ditzake, hala nola polizia, larrialdi-zerbitzuak eta ospitaleak, krisi eta larrialdi egoeren aurrean erantzuteko gaitasunari negatiboki eraginez. Leku turistikoko jendetsuetan ere areagotu daiteke delinkuentzia, lapurreten, iruzurren, bandalismoaren eta erasoen bidez.

Horregatik guztiagatik, LPSak baliabide turistikoen saturazio- eta aglomerazio-egoerak arautu eta aurreikusi beharko ditu, segurtasunean ondorio positiboak lortzeko.

7.11. ONDAREA

▪ Ondare historiko, artistiko eta kulturala

Turismo-jarduerak ondorio positiboak ditu ondare-balioetan, balioa emanez, berreskuratuz eta kontserbatuz, eta, gainera, horretarako finantza-baliabideak erakartzen ditu. Tokiko ondarearen balioari buruzko kontzientzia ere handitzen da.

Hala ere, ondare-baliabide horien inguruko gaitzgarriak degradatu egin ditzake, kutsaduraren, bandalismo-ekintzen eta benetakotasuna eta esanahi kulturala galtzearen bidez. Ondarea hutsaldu daiteke gehiegi komertzializatzegatik eta ezaugarriak kentzegatik.

LPSak ondarearen kontserbazioa sustatu beharko du, baliabide turistiko gisa duen egin-kizunarekin orekatuta.

7.12. PAISAIA

▪ Ikusmenaren eta paisaiaren kalitatea

EAEko paisaia, elementu ugari osatua, turismorako erakargarritasun handienetarikoa da. Elementu horien artean, mendi eta haranen segida batean irudikatutako orografia indartsua, landaretza oparoa, kostalde malkartsua eta landa-eremuko biztanleen banaketa daude.

Baina turismoak berak paisaietan eragin dezake, azpiegiturak eta eraikinak eraikitzearen ondorioz, hiri-espazioan aldaketak eginez hotelak, jatetxeak eta atrakzioak ezartzeko, edo ingurune naturalak zatituz. Bisitarien gorakadak eragindako auto-pilaketak paisaiaren kalitatean eta leku sentikorretako turismo-esperientzian ere eragin negatiboa izan dezake. Bertakoentzat, turistak eta horiei lotutako azpiegiturak egoteak inguruko paisaia pertzepzioa alda dezake.

LPSak EAEko paisaiak babestu beharko ditu, lurraldearen lehentasunezko aktibo gisa eta haren helmuga turistiko gisa.

8. SEKTOREKO ETA LURRALDEKO ALDIBEREKO PLANETAN AURREIKUS DAITEZKEEN ERAGINAK

Lurralde Plan Sektorialak lurraldean eragina duten eskumenak dituzten Eusko Jaurlaritzako sailek egindako planak dira, eta Lurralde Antolamenduaren Gidalerroak garatzen dituzte.

Planean eragina duten Lurralde Plan Sektorialen egoera			
Plana	Sustatzailea	Egoera	Onarpen-data
EAEko Nekazaritza eta Basozaintzako LPS	Eusko Jaurlaritza	Onartua	2014-09-16 (177/2014 Dekretua)
EAEko baiertzak eta Errekaertzak Antolatzen Lurraldearen Arloko Plana. Isurialde kantauriarra - 1 - eta Isurialde mediterranea - 2 -	Eusko Jaurlaritza	Onartua	1. 1998-12-22 (415/1998 Dekretua) 2. 1998-12-28 (455/1998 Dekretua)
EAEko Errepideen Plan Orokorra	Eusko Jaurlaritza	Onartua	2019-03-20 (6/2019 Foru Araua)
EAEko Jarduera Ekonomikoetarako Lurzorua Sortzeko eta Saltoki Handiak Antolatzen LPS	Eusko Jaurlaritza	Onartua	2004-12-21 (262/2004 Dekretua)
• Berrikuspen partziala		Tramitazioa	-
EAEko Hezeguneen LAP	Eusko Jaurlaritza	Onartua	2004-07-27 (160/2004 Dekretua)
EAEko Itsasertza Babestu eta Antolatzen LAP			
• Klima-aldaketaren erronka berrikustea eta horretara egokitzea	Arabako Foru Aldundia		
Arabako Lurralde Historikoko Bizikleta Bideen eta Ibilbide Berdeen LPS		Onartua	2010-03-08 (4/2010 Foru Araua) 2012-01-23 (1/2012 Foru Araua)
Bizkaiko Bizikleta Bideen LPS	Eusko Jaurlaritza		
Gipuzkoako Bizikleta Bideen LPS	Eusko Jaurlaritza		

Planean eragina duten Lurralde Plan Sektorialen egoera			
Plana	Sustatzaillea	Egoera	Onarpen-data
Kultura Ondarearen LPS	Eusko Jaurlaritza	Tramitazioa	-
Etxebizitzaren Sustapen Publikorako Lurzorua Antolatze LPS	Eusko Jaurlaritza	Tramitazioa	-
Euskadin Energia Berriztagarrien LPS	Eusko Jaurlaritza	Tramitazioa	-

Nekazaritza eta Basozaintzako Lurralde Plan Sektoriala

Plan sektorial honek jarduera eta ostatu uristikoa baimentzen diren lurzoru urbanizaeziko kategoriak biltzen ditu, zehazki, Basogintza kategorian eta Nekazaritza, Abeltzaintza eta Landazabala azpikategorian onartzen direnak. Trantsizioko landa-paisaia.

Aisialdi intentsiborako bi tipologia ezartzen ditu; kanpina murriztaileenean dago: **"Aisialdi intentsiboari lotutako eraikuntzak eta instalazio handiak"**.

Erabilera-matritzetik honako hau ondorioztatzen da:

- ONARGARRI BALDINTZATUA Trantsizioko Landa Paisaia, Basoa eta Basoa-Mendi BarEA azpikategorietarako, baldin eta nekazaritza eta basogintza jardueran sortutako eraginaren analisia egiten bada eta neurri zuzentzaileak sartzen badira Nekazaritzako Sektoreko Eragina Ebaluatzeko Protokoloan (NSEEP) jasotako baldintzetan.
- EZ DA DESIRAGARRIA Balio Estrategiko Handia eta Larre Menditarretan kategorietan. Salbuespen gisa onartuko da, baldin eta nekazaritza-gaietan esku-mena duen organoaren txosten batek abalatzeko badu, eta txosten horretan berriaz kontuan hartzen bada nekazaritza- eta basogintza-jardueraren gaineko eragina eta neurri zuzentzaileak NSEEPn jasotako baldintzetan sartzea.
- DEBEKATUTA Larre Menditarretan eta Harkaitzetan.

Eremu horiek maldak dituzte, eta, gehienetan, lur-egokitzapenak egin daitezke kanpaka-partzelak kokatzeko, lur-berdinketen eta lur-erazketen bidez. Mota horretako balizko eraginaren aurrean, esku artean dugun LPSak lur-mugimenduak minimizatzeko baldintzak zehazten ditu, higadura eta lur-galera saihestuz.

Arabako Lurralde Historikoan, Basogintza kategoriak ia bere osotasunean baso autoktonoei, Onura Publikoko Mendiei, erantzuten die, eta eremu zabal bat EAEko Espazio Natural Garrantzitsuen Katalogo Irekian jasota dago. Baldintza horrek gune horietan turismoari lotutako instalazioak edo eraikinak hartzeko aukera bertan behera uzten du.

Ibaierzak eta Errekaerzak Antolatzeko LAP

Uholdetik babesteko araudi espezifikoak: 100 urteko birgertatze-aldian urpean gera daitezkeen lurzoruetan ez da onartzen eraikuntza- eta hirigintza-erabilera berririk, ez eta azpiegitura-elementu berririk ere, salbu eta aurreko planean zeuden hiri-lurzuak edo lurzoru urbanizagarriak edo LPPn programatutako garapen berriak badira. 500 urteko epeetan, hirigintzako jarduketara edo azpiegitura lineal berriak ahalbidetu ahaliko direla ezartzen da, betiere zerbitzu edo ekipamendu sentikorrek ez badira. Hala ere, salbuespen gisa, 500 urteko birgertatze-aldia dagokion ur-xaflaren kotaren gainetik daudenean eta uholde handien ondoriozko larrialdi-egoeretan irisgarritasuna bermatzen denean bideratu ahal izango dira.

Turismo-ostatuei dagokienez, kanpin eta/edo kanpaldi modalitatean honako neurri hauek jasotzen dira:

- DEBEKATUTA: hornidura-urtegiak, lakuak eta urmaelak babesteko eta ura hartzeko inguruan. Lehentasunezko fluxu-zonan eta 100 urteko uholdeek urpean utz ditzaketen eremuetan.
- SALBUESPENEZKO IZAERA, 500 urteko errepikatze-denborako uholde-arriskuko eremuetan baimendu ahal izango dira, uholde larriengatik larrialdi-egoeretan irisgarritasuna bermatzen denean, eta neurri zuzentzaileak definitu eta justifikatzen dituen azterketa hidrauliko eta ingurumen-azterlan xehatua eskatu ahal izango da, baita kalteak murrizteko edo kalteberatasuna deuseztatze hobekuntzak ere.

Itsasertza Babestu eta Antolatzeko LAP

Erabilera Publiko Intentsiborako, lurzoru urbanizaezinean turismoko erabilerak, hala nola kanpinekoak, biltzen dituenak, honako araupeketara hau ezartzen du:

- ONARGARRI BALDINTZATUA, akuiferoak kutsatzeko arriskua duten eremuetan, azterketa hidrogeologiko zehatza egin beharko da, jarduerak azpiko akuiferoei dagokienez kalterik eragiten ez duela egiaztatze, kaltetutako baliabide hidrikoen egungo kalitatea mugarik gabe kontserbatzen dela bermatzeko.
- ONARGARRI BALDINTZATUA higadura-arriskua duten eremu higagarrietan, lurzoruaren egonkortasunari eragiten dioten jarduerak saihestuko dira, eta landare-estalkia-erentzat arriskutsuak izan daitezkeen eta/edo lur-mugimenduak eragin ditzaketen efektuak minimizatu egingo dira. Garapen-plangintzak zehaztapenak ezarri beharko ditu lurzoru-galerak areagotzen dituzten edo egungo higadura-prozesuak zuzentzea

zailtzen duten jardueretarako. Irizpide hau erabiliko da: zuhaitz-estalkiari eustea edo, lurzoru biluzien kasuan, azalera sartu eta hedatzea.

Euskal Autonomia Erkidegoko errepideen plan orokorra

“Euskal Autonomia Erkidegoko Errepideen Hirugarren Plan Orokorra”, 2017-2028 aldirako indarrean dagoena, eskualdeko bide-sarea garatu eta mantentzeko gidalerroak ezartzen dituen arau-esparrua da. EAEko errepideen plangintza, diseinua, eraikuntza, konterbazioa eta ustiapena ditu ardatz plan horrek.

Egungo egoerari buruzko azterketa eta diagnostikoaren kapituluaren ez dira jaso ez eta aztertzen ere turismoak EAEko azpiegitura-sarean duen eraginagatik bereizitako datuak.

Planak hainbat alderdi jasotzen ditu, besteak beste, bide-azpiegitura, zerbitzu-mailak eta errepideen araudi teknikoa. Baina ez du inolako proposamenik edo eraginik planteatzen behar turistikoak direla eta egiten diren joan-etorriei heltzeko.

Energia berriztagarrien LPS

EAEren esparruan, Eusko Jaurlaritza Energia Berriztagarrien Lurralde Plan Sektoriala (LPS) egiten ari da. Plan horrek 2004an onartutako Energia Eolikoaren LPSa berreskuratzen du, eta fotovoltaikoa, geotermia, biomasa eta itsas energia areagotzearen aldeko apustua egiten du. LPS hau behin betiko onartzeak kokalekuak hautatzea dakar, eta horrek behartzen du hemen garatzen den plangintza haiekin bateragarria izatera, Lurzoru urbanizaezineko jarduerari dagokienez behintzat.

Hezeguneen LAP

Euskal Autonomia Erkidegoko Hezeguneen Lurraldearen Arloko Planak Lurraldearen Antolamendurako Artezpideen zehaztapenak garatzen ditu, EAEko hezeguneen inbentarioaren eta sailkapenaren bidez eta berariazko antolamenduaren xede diren hezeguneetan duten harrera-ahalmenaren arabera erabilerak eta jarduerak arautuz. Era berean, inbentarioan sartutako hezegune guztiak babesteko gomendio eta irizpide orokor batzuk ezartzen ditu.

Bizikleta Bideen eta Ibilbide Berdeen LPS

Lurralde historiko bakoitzak bere LPS propioa garatu du, eta guztiek eragin nabarmena dute turismoan. Plan horiek mugikortasun jasangarria sustatzen dute, eta Euskadiko es-

kualde guztiak zeharkatzen dituzten bizikleta-bideen eta ibilbide berdeen sarea eskaintzen dute, haien herri nagusiak lotuz eta inguruko lurraldeekin loturak ezarriz. Hiriko eta hiri-inguruetako bizikleta erabiltzaileen eguneroko joan-etorriak erraztea du helburu, baita aisialdia eta bizikleta bidezko turismoa sustatzea ere.

LPS horiek ezartzeak turismo aktiboa eta ekologikoa barne hartzen dituen azpiegitura sortzen laguntzen du, eta eskualdea modu osasungarrian eta ingurumena errespetatuz esploratzeko interesa duten bisitariak erakartzen ditu. Gainera, tokiko ekonomia sustatzen du, zikloturismoarekin lotutako zerbitzuen eskaria handitzen baitu, hala nola bizikleten alokairua, ostatuak eta beste zerbitzu turistiko batzuk.

Natur ingurunean esku ez hartzeko, bide zaharrak, trenbideak eta bestelako azpiegiturak mantentzen eta, kasu batzuetan, berreskuratzen eta zaharberritzen saiatzen dira.

9. Interesdun izan daitezkeen eragileak

Baliabide Turistikoaren LAParen ingurumen-ebaluazio estrategikoaren prozesuan interesa izan dezaketen eragile posibleak aipatzen dira.

Hauek osatuko dute interesa duen publikoa:

- prozesuan hartutako erabakiek uki ditzaketen eskubide edo interes legitimo, indibidual edo kolektiboak dituzten pertsona fisiko edo juridikoak
- ekonomiaren eta gizartearen interesen ordezkari diren elkarte eta antolakundeei, bizitzeko talde-interesen titular diren aldetik
- irabazi-asmorik gabeko elkarte, fundazio edo bestelako pertsona juridikoak, dagokion lurralde-eremuko natura-, kultura- eta paisaia-ondarea babesteko helburua dutenak.

Eragile interesdunak			
Erakunde	Helbide	Posta elektronikoa	Telefonoa
Uraren euskal agentzia (URA)	Portal de Gamarra Kalea, 1A, 11 solairua, Boulevard eraikin (01013) Vitoria-Gasteiz (Araba)		945 01 17 00
Unesco Katedra, Euskal herriko Unibertsitatea	Sarriena auzoa Liburutegiaren eraikin, 5. solairua (48940) Leioa (Bizkaia)	catedra-unesco@ehu.es	94 601 32 49
Arabako natur institutoa (ANI)	Pedro de Asúa Kalea 2 – 3., Vitoria-Gasteiz (Araba)	info@ian-ani.org	945 246606
Aranzadi zientzia elkarte	Zorroagagaina kalea, 11 (CP 20014) Donostia-San Sebastián (Gipuzkoa)	aranzadi@aranzadi.eus	943 46 61 42
Arkeolan fundazioa	Colón etorbidea 2 atzealdearen azpian	arkeolan@arkeolan.com	943-63 82 18

Eragile interesdunak			
Erakunde	Helbide	Posta elektronikoa	Telefonoa
	20302 IRUN (Gipuzkoa) Spain		
Arabako etnografia mintegia	Pedro de Asúa, 2, 3. (01008) Vitoria-Gasteiz (Araba)		
SEO/Birdlife	Dehesako etxea – Olarizu etorbidea. 01006 Vitoria-Gasteiz (Araba)	euskadi@seo.org	667 990 823
Aktiba		info@aktiba.eus	659394088
Euskadiko campings elkarteak	Basusta bidea, 16 20750 - Zumaia - Gipuzkoa	federacion@compingseuskadi.com 302info@campingzumaia.com	637419744
Nekatur- Euskadio landa ostatuaren elkarteak		iezkurdia@nekatur.net	943327090
ADEGI- Gipuzkoako enpresarien elkarteak	Mikeletegi pasalekua 52, Teknologiko Parkea Miramón. · 20009 Donostia-San Sebastián	adegi@adegi.es	943 30 90 30
Urdaibai, Biosfera Erreserba. Patronatua		nicolas-garcia@euskadi.eus	
Turismo Ibiltariaren Elkartea			
ATRAE		gerente@atrae.eu	
ASOARTE		info@asoarte.org	
Destino Bilbao		reyesherran@gmail.com	
APITE. Turismo-gidarien elkarteak		iratxegui@gmail.com	
APARTURE		apereda@aparture.com	
Euskadiko Ekoturismo sarea		info@ecoturismoeuskadi.eus	945 218 178
ITSASGARAPEN	Teknologiko parkea Zamudio		688628094

Eragile interesdunak			
Erakunde	Helbide	Posta elektronikoa	Telefonoa
	Ibaizabal bidea 101- Oficinas 110-111 48170 Zamudio		
Industria ondarearen elkartea AVPIOP		avpiop@avpiop.com	
HAZI		msantamaria@hazi.eus	945003208
ENKATUR		koldo@enkatur.eus	
GOITUR		niko@goieriturismo.com	
URREMENDI LGE		aansotegi@urremendi.org	94625 76 09
GEOPARQUE DE LA COSTA VASCA		geogarapen@geogarapen.com	
Arabako Errioxako Ardoaren Ibilbidea- ren Sustapen, Tu- rismo eta Ekonomia Elkartea	Mayor kalea 68, (01300) Laguardia (Araba)	info@rutadelvinoderiojaala- vesa.com	945 600 710

Vitoria-Gasteiz, 2025ko martxoaren 31,

Fdo. Óscar Miravalles Quesada
Mendi-ingeniaria
Elkargokidea nº 3861 eta COIM